

Jaar verslag 2019

Inhoud

Over dit verslag 3

Bestuursverslag 5

Verslag van de Raad van
Commissarissen 21

Verslag van de
ondernemingsraad 26

PWN en haar omgeving 29

Onze prestaties in 2019 35

Dochterondernemingen 58

Jaarrekening 2019 61

Bijlagen 120

Over dit verslag

Dit jaarverslag werd opgesteld vanuit de richtlijnen van GRI Standards Core, de internationale standaard in duurzaamheidsverslaggeving. Via acht materiële thema's geven we inzicht in onze activiteiten, dilemma's en resultaten. Ook laten we zien welke risico's we onderkennen en welke impact we per thema bereiken op de drie aspecten van duurzaamheid: milieu, mens en economie.

De jaarrekening is opgesteld conform Titel 9 boek 2 BW en de van toepassing zijnde Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving. De jaarrekening geeft de financiële positie per 31 december 2019 weer en de financiële transacties gedurende 2019.

Met dit jaarverslag legt PWN verantwoording af over haar activiteiten in het kalenderjaar 2019. Het jaarverslag heeft

betrekking op N.V. PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland, haar dochterondernemingen PWNT Holding B.V., Aquanet B.V. en De Kennemer Duincampings B.V.

Inhoud

bestuursverslag

Bestuursverslag 5

Onze nieuwe eeuw vraagt om veerkracht 5

Veerkracht als blauwdruk voor de toekomst 5

Terugblikken en vooruitkijken 5

2019 in beeld 6

Financiële resultaten 7

Financieel resultaat 7

Personeelskosten 8

Kasstroom en financieringsbehoefte 8

Financiële ratio's 8

Treasury 8

Financiële instrumenten 8

Toekomstparagraaf 10

Corporate governance 11

Algemeen en structuur 11

Provincie Noord-Holland, de aandeelhouder 12

Raad van Commissarissen 12

Bestuur 12

OR/ medezeggenschap 12

PWN als aandeelhouder 12

Risicomanagement 13

Inleiding 13

Risicobereidheid 13

Risicoprofiel 13

Strategische risico's 13

Operationele risico's 16

Financiële risico's 16

Wet- en regelgeving (Compliance) 18

Risicomanagementsysteem 19

Verankering in de organisatie 19

Interne audit 19

Financiële verslaggeving 19

Bestuursverslag

Onze nieuwe eeuw vraagt om veerkracht

Honderd jaar geleden was het nog niet zo best gesteld met de drinkwaterkwaliteit in onze provincie. Schoon water moest er komen, uit de duinen, via een efficiënt leidingstelsel naar het achterland. Dat vormde de aanleiding om PWN op te richten.

Wie nu de kraan opendraait ervaart meteen het effect van PWN: schoon, lekker water, altijd beschikbaar. En omdat ons drinkwater geïnfiltreerd wordt in de duinen om bacteriën en virussen eruit te halen kreeg het drinkwaterbedrijf de duinen in beheer van de provincie. Ook daarvan is het resultaat na zoveel decennia haast vanzelfsprekend goed.

In de afgelopen honderd jaar is PWN in staat gebleken om grote uitdagingen het hoofd te bieden. Zoals de toenemende verontreiniging van het rivier- en oppervlaktewater, wat ook in ons land om meer geavanceerde vormen van waterzuivering vraagt. PWN heeft hier inmiddels ruime ervaring mee. Haar bron, het IJsselmeer, staat onder druk van ongewenste stoffen, dat PWN haar zuiveringstechnologie daar op heeft ingericht.

Veerkracht als blauwdruk voor de toekomst

Maar PWN kent nog steeds grote uitdagingen, zoals de verzilting van het IJsselmeer - een direct gevolg van de stijgende temperatuur van de aarde. Het klimaat verandert en dat is een belangrijke trend waar PWN zich nu al op voorbereidt. Daarom werken we continu aan een robuust drinkwatersysteem. Ook in de duingebieden past PWN haar werkwijze aan. Nieuwe concepten zorgen hier tot in de verre toekomst voor bescherming van de soortenrijkdom, de zeekering en de waterwinning. De centrale gedachte achter al deze aanpassingen is dat ze moeten leiden tot meer ecologische 'veerkracht'.

Het concept van veerkracht past bij PWN. Het idee erachter is dat systemen zo sterk en flexibel worden, dat ze bij een verstoring van nature weer opveren en herstellen. Soms zijn daar grote ingrepen voor nodig. Zoals in de duinnatuur, waar de versterving weer op gang is gebracht door in de zeereep kerven aan te brengen. Veerkracht is ook bruikbaar als concept voor de drinkwaterproductie. PWN investeert in de toekomst door haar systemen en infrastructuur robuuster uit te voeren. Daarnaast verkennen we nieuwe bronnen en onderzoeken we de mogelijkheden om meer buffers aan te leggen en pleiten we voor bronbescherming. Veerkrachtiger wordt PWN ook zelf als organisatie, door meer samen te werken en slim mee te bewegen. Een onderzoeks- en

innovatieagenda helpt daarbij om voor de toekomstige uitdagingen nieuwe oplossingen te vinden. PWN maakt kosten voor onderzoek en ontwikkeling, dit wordt in het hoofdstuk 'Onze prestaties in 2019' behandeld. Specifiek in thema 4, Innovatie, onderzoek en ontwikkeling.

Terugblikken en vooruitkijken

In dit jaarverslag leest u over de ontwikkelingen bij PWN in 2019, langs de belangrijkste thema's van dit moment. U leest ook over haar uitdagingen vanuit de omgeving, de dilemma's die PWN in haar werk tegenkomt en haar strategische keuzes.

PWN verandert in een richting die goed is voor de natuur, haar bronnen en haar klanten. Nu ligt de prioriteit bij veiligheid, leveringszekerheid, aantrekkelijk werkgeverschap en datamanagement. Tegelijkertijd verbetert PWN voortdurend de kwaliteit van haar organisatie. De plannen voor komende jaren houden rekening met grote strategische ontwikkelingen: klimaatverandering en energietransitie, de sterk groeiende vraag naar water in Noord-Holland en de digitale transitie binnen haar organisatie.

Zo moet PWN steeds beter uitgerust zijn om veerkrachtig mee te kunnen bewegen. Met haar werkprocessen en systemen, en vooral ook dankzij de inventieve aard van de mensen die dit bedrijf vormen. Zij werken aan het fundament voor een

toekomstbestendig PWN. Een veerkrachtig bedrijf, dat ook de komende honderd jaar garant staat voor heerlijk, schoon drinkwater en prachtige duingebieden in Noord-Holland.

2019

in beeld

Kerncijfers (geconsolideerd)

	2019	2018
Klanten		
Aantal administratieve aansluitingen	811.770	804.160
Tarief per m ³ kleinverbruik	€ 1,210	€ 1,240
Vastrecht per woning eigen watermeter	€ 49,75	€ 48,77
Vastrecht per woning met centrale watermeting	€ 44,77	€ 43,89
Personeel		
Aantal fte ultimo jaar	645	597
Niet-financieel		
Eigen productie drinkwater x 1000 m ³	92.521	92.799
Inkoop reinwater x 1000 m ³	17.057	19.259
Afzet drinkwater in eigen voorzieningsgebied x 1000 m ³	109.578	112.058
Lengte hoofdleidingnet drinkwater in km	10.385	10.342
Terreinen in beheer in ha	7.528	7.383
Financieel		
Netto-omzet (water) (x 1.000)	€ 169.331	€ 172.886
Bedrijfsresultaat (x 1.000)	€ 18.524	€ 22.469
Resultaat voor bijzondere baten en lasten (x 1.000)	€ 5.687	€ 8.610
Winst voor rente, belastingen en afschrijvingen (x 1.000)	€ 58.618	€ 64.479
Winstmarge (% van de bedrijfsopbrengsten) (x 1.000)	3,4%	5,0%
Rente dekking	1,4	1,6
Kasstroom uit operationele activiteiten (x 1.000)	€ 49.569	€ 46.138
Eigen vermogen (x 1.000)	€ 241.239	€ 236.197
Werkzaam vermogen (x 1.000)	€ 595.470	€ 622.154
Totaal rentedragende schulden (x 1.000)	€ 413.667	€ 424.389
Investeringsuitgaven (x 1.000)	€ 67.975	€ 43.618
Solvabiliteit	32,98%	32,51%
Vewin benchmark*		
Kosten per m ³ afgeleverd drinkwater	nrb	1,73
Kosten per aansluiting:		
Vermogenskosten	nrb	26
Afschrijvingen	nrb	49
Operationele kosten	nrb	146
		<hr/> 220

* benchmark gegevens 2019 zullen in juli extern worden gepubliceerd door de Vewin.

Financiële resultaten

De bruto levering van drinkwater over 2019 bedroeg 109,6 miljoen m³ (2018: 112,1 miljoen m³). Het gemiddelde niet in rekening gebracht verbruik (NIRG) over een periode van 5 jaar bedraagt 6,58% (2018: 6,2%) waardoor de netto drinkwaterafzet uitkomt op 102,4 miljoen m³ (2018: 105,4 miljoen m³). De bijbehorende drinkwateromzet komt daarmee op € 167,9 miljoen (2018: € 171,5 miljoen). De zomer van 2018 is een uitzonderlijke droge en warme zomer geweest, wat onder andere heeft geresulteerd in een hogere NIRG over 2018 (8,09%) dan het gemiddelde (6,58%). PWN kan dit pas een jaar na afsluiten van het boekjaar vaststellen, omdat dan de meeste klanten een jaarafrekening hebben gehad. De werkelijke afzet over 2018 komt daardoor uit op 103 miljoen m³ gefactureerd drinkwater.

Over 2019 bedroegen de kosten voor het natuurbeheer en recreatievoorzieningen € 8,5 miljoen. € 4,2 miljoen hiervan had betrekking op het beheer van de waterwingebieden. Deze zijn een essentieel onderdeel van ons drinkwaterzuiveringsproces. Tegenover de resterende kosten staan externe opbrengsten.

Het totaal aantal administratieve drinkwateraansluitingen bedroeg eind 2019: 811.770 (eind 2018: 804.160). Het aantal zakelijke aansluitingen hiervan komt op 9.463 (eind 2018: 9.447). Zakelijk wordt hierbij gedefinieerd als 'alle aansluitingen met een vastrechtstarief anders dan standaard'.

De vergelijking ten opzichte van vorig jaar van het aantal administratieve aansluitingen wordt hiernaast weergegeven:

	2019	2018
Totaal aantal aansluitingen	811.770	804.160
Huishoudelijke en klein zakelijke aansluitingen	802.307	794.713
Groot zakelijke aansluitingen	9.463	9.447

Financieel resultaat

Het nettoresultaat over 2019 bedraagt € 5,7 miljoen positief. Het positieve financiële resultaat wordt direct gebruikt ter versterking van het eigen vermogen, na aftrek van dividend € 0,6 miljoen), dit om ook in de toekomst drinkwaterlevering en behoud van kwaliteit te garanderen. Daarnaast heeft PWN de afgelopen jaren het drinkwatertarief verlaagd.

Vanwege de omvang van de investeringen van PWN is externe financiering

noodzakelijk. Voor het aantrekken hiervan is PWN aan regels gebonden door de Drinkwaterwet en het bijbehorende Drinkwaterbesluit. De wet bepaalt onder andere dat de kosten die PWN maakt voor zowel het eigen als het vreemd vermogen onder een vastgesteld kengetal (WACC) moeten blijven. Daartoe voert PWN een strak financieel beleid. Daarnaast is het van belang dat PWN tegen een zo gunstig mogelijke rente geld kan lenen om de investeringen mogelijk te maken. Wij voldoen aan de doelstelling van een

we werken continu aan een
verantwoord drinkwatertarief

minimale solvabiliteit van 30%, zoals afgesteld met de Raad van Commissarissen.

Personeelskosten

De totale personeelskosten zijn licht afgenomen. Dit houdt vooral verband met de onttrekking aan de reorganisatievoorziening die in 2017 is gevormd, waarbij een groot deel inmiddels is afgewikkeld. Verder is het aantal fte over 2019 toegenomen van 597 naar 645. Deze toename is toe te rekenen aan een hoger aantal fte bij PWN, PWNT en KDC.

Kasstromen en financieringsbehoefte

De kasstromen uit operationele en financieringsactiviteiten zijn € 41,6 miljoen positief. De kasstromen uit investeringsactiviteiten € 52,5 miljoen negatief. Per saldo resteert een kasstroom over 2019 van € 10,9 miljoen negatief, welke middelen aanwezig waren op 1 januari 2019. De financieringsbehoefte bedroeg in 2019 € 35 miljoen en had voornamelijk betrekking op herfinanciering van bestaande leningen.

Financiële ratio's

Conform de afgesproken convenanten met de financiers van PWN stuurt PWN op een drietal ratio's (convenanten), te weten: solvabiliteit, leverage ratio en interest coverage ratio (ICR).

Verder wordt in de Drinkwaterwet een maximum gesteld aan de vermogenskosten die in rekening mogen worden gebracht door de drinkwaterbedrijven aan de klant. Dit maximum wordt gemeten door de Weighted Average Cost of Capital.

PWN heeft in 2019 voldaan aan de financiële ratio's van haar financiers en de verplichtingen vanuit de Drinkwaterwet.

Solvabiliteit

PWN heeft als doel om op een geconsolideerde solvabiliteit uit te komen van minimaal 30%. De geconsolideerde solvabiliteit bedraagt per ultimo 2019 32,98% (2018: 32,51%).

Leverage ratio

Naast de solvabiliteit stuurt PWN op de leverage ratio (netto schuldpositie ten opzichte van de operationele cashflow). Deze verhouding mag conform de huidige convenanten met enkele banken maximaal 7,5:1 zijn. Ultimo 2019 bedraagt deze ratio 7,1:1 (2018: 6,5:1).

Interest coverage ratio (ICR)

Het laatste convenant betreft de ICR. Deze ratio moet minimaal 1 bedragen. De ICR ultimo 2019 bedraagt 1,35 (2018: 1,52).

Weighted Average Cost of Capital (WACC)

Drinkwaterbedrijven zijn door een maximale WACC (onderdeel drinkwaterwet) beperkt in het realiseren van

winst. De WACC wordt door de minister vastgesteld en is voor 2019 maximaal 3,4%. Ultimo 2019 bedroeg de WACC voor PWN 2,9% (2018: 3,22%). Hiermee voldoet PWN aan de gestelde norm. Dit betekent dat PWN in 2019 een lagere winst heeft gerealiseerd dan vanuit de Drinkwaterwet is toegestaan.

Treasury

De treasuryfunctie bij PWN richt zich in belangrijke mate op de financiering en de beheersing van de renterisico's en -lasten. De contouren waarbinnen besluiten worden genomen op het gebied van treasury zijn vastgelegd in het treasurystatuut.

- Binnen PWN wordt aan de treasury-activiteiten geen winst-verantwoordelijkheid toegekend. De primaire taak van treasurymanagement is het beheren en beheersen van de financiële posities die voortvloeien uit de normale bedrijfsvoering en wel op een zodanige wijze dat:
- de daaraan verbonden risico's worden beheerst;
- de daarmee gepaard gaande kosten worden beperkt.

De treasurer is verantwoordelijk voor de uitvoering van het door de Raad van Commissarissen goedgekeurde treasurybeleid. De beschikbare middelen worden binnen de eigen organisatie aangewend.

Het aangaan van transacties en het afnemen van bancaire diensten geschiedt tegen marktconforme voorwaarden. Offertes worden bij meerdere partijen opgevraagd en overeengekomen tarieven worden objectief gebenchmarkt.

Transacties worden uitsluitend aangegaan met kredietwaardige partijen. De kredietwaardigheid van de tegenpartij moet door een onafhankelijke 'rating agency' zijn vastgesteld.

Financiële instrumenten

PWN hanteert rente- en valutamanagement ter beheersing van de rente- en valutaresultaten en bescherming van balansverhoudingen tegen de nadelige invloed van rente- en valutabewegingen. In een periode van 12 maanden mag het relatieve renterisico niet meer bedragen dan 15%. Deze eis is vastgelegd in het treasurystatuut. De financiële instrumenten worden alleen gebruikt voor het afdekken van renterisico's.

PWN heeft in 2019 de volgende rente- en valuta-instrumenten in portefeuille:

- Payers swap (swap ter indekking rentestijging, waarbij we een vaste rente betalen en variabele rente ontvangen)
- Cross-currency swap

Vier payers swaps kennen een Mutual Termination Clause (MTC). PWN heeft in 2019 een traject ingezet en afgerond om een

zogenaamde doorzakconstructie toe te passen op de vier payerswaps met een MTC. Dit houdt specifiek in dat op het moment dat de aan de payerswaps gekoppelde leningen aflopen, de payerswaps worden overgedragen aan een van onze kredietverstrekkers. De overdracht vindt plaats voordat een van de partijen de MTC in kunnen roepen. Hiermee loopt PWN niet langer het risico over het invoeren van deze MTC's. In de waardering van de payerswaps met een MTC is er rekening gehouden met de doorzakconstructie, zodoende hebben deze posities een significant lagere marktwaarde ten opzichte van 2018.

De zeven payers swap instrumenten die PWN heeft, hebben in 2018 een iets lagere negatieve waarde gekregen als gevolg van deze doorzakconstructie.

De zeven payers swap instrumenten die PWN heeft, hebben in 2018 een iets lagere negatieve waarde gekregen

Doordat PWN deze instrumenten tot einde looptijd aanhoudt (ter dekking van de variabele rente), brengt deze waarde op zichzelf geen risico met zich mee. Dit komt doordat de waarde van deze instrumenten aan het einde van de looptijd nihil is.

In de jaarrekening wordt op deze instrumenten een nadere toelichting gegeven.

Toekomstparagraaf

Voor 2020 verwachten wij om met 673 fte, onder normale omstandigheden, uit te komen op een positief financieel resultaat die iets hoger is begroot dan het resultaat over 2019. De begroting 2020 is gebaseerd op de reguliere drinkwaterafzet en daarbij behorende kosten, waarbij in de begroting en het vaststellen van de tarieven rekening is gehouden met toekomstige investeringen voor de leveringszekerheid van het drinkwater.

Het investeringsniveau zal circa € 60 miljoen bedragen. In 2020 gaan we voor € 50 miljoen externe financiering aantrekken, dit is volledig toe te schrijven aan het invullen van herfinancieringen. Voor 2020 heeft PWN vanuit de acht materiële thema's de belangrijkste vijf verbeterpunten (speerpunten) geprioriteerd. Dit zijn Veiligheid op 1, leveringszekerheid drinkwater, binden en boeien van de juiste medewerkers, continue verbeteren en data op orde. PWN heeft haar drinkwatertarief voor 2020 verhoogd met 1,6%.

PWN verwacht geen problemen met de levering en kwaliteit van het drinkwater als gevolg van het coronavirus (COVID-19). In de eerste plaats is drinkwater zeer goed beschermd tegen alle virussen, inclusief het coronavirus, omdat dit altijd standaard onderdeel is van onze zuiveringsproces. Daarnaast heeft PWN een continuïteitsplan opgesteld specifiek voor een griepandemie.

In dit plan staan maatregelen om de verspreiding van het virus te voorkomen, maar ook bijvoorbeeld maatregelen en de handelswijze wanneer het virus tot personeelsuitval leidt. Hierbij wordt nauwlettend naar de adviezen van de Rijksoverheid gekeken. Door de volautomatische procesvoering, de mogelijkheid om te telewerken, de eigen noodstroomvoorziening en voorraden hulpstoffen, is PWN in staat om bij een griepandemie de continuïteit van de drinkwaterlevering te garanderen. PWN sluit hiermee aan bij het Vewin standpunt van de gezamenlijke drinkwaterbedrijven. Om tijdig te kunnen sturen heeft PWN een Pandemieteam benoemd, die contacten onderhoudt met overheidsinstanties en de continuïteit van de bedrijfsvoering monitort.

Ondanks COVID-19 blijven de operationele activiteiten van PWN en een merendeel van haar dochters doorgang vinden. Interne analyse heeft aangetoond dat het debiteurenrisico voor PWN toeneemt, echter wordt dit risico continue gemonitord om tijdig maatregelen te treffen. Uit interne analyse, met diverse uiteenlopende scenario's, blijkt dat de huidige impact niet significant is.

PWN en haar dochters hebben diverse maatregelen genomen om uitval van medewerkers in kritische functies op te kunnen vangen. Uit de eerste analyses van PWN blijkt dat het ziekteverzuim niet

omhoog is gegaan. De kritische functies binnen PWN zijn inzichtelijk gemaakt en er blijkt voldoende achtervang aanwezig om mogelijke uitval van de kritische functies op te kunnen vangen.

Voor KDC bestaat het risico dat de campings het gehele seizoen 2020 gesloten moeten blijven. In de reisbranche is het gebruikelijk om de reizigers te compenseren met waardebonnen. Daarnaast bestaat een groot deel van de inkomsten van KDC uit de verhuur van seizoensplaatsen welke worden bezet door trouwe bezoekers. Deze vaste klanten kunnen naast waardebonnen worden gecompenseerd door de reeds afgedragen kosten voor de seizoensplaatsen 2020 door te schuiven naar 2021. Hierdoor is er geen sprake van terugbetaling en blijft de financiële impact op de korte termijn voor KDC naar verwachting beperkt. Tezamen met de stand van de liquide middelen verwacht KDC het komende jaar te kunnen continueren.

PWN verwacht geen problemen met de levering en kwaliteit van het drinkwater als gevolg van het coronavirus (COVID-19)

Uit interne analyse blijkt dat COVID-19 geen materiële impact heeft op de huidige financiële positie van PWN. PWN heeft de beschikking over een kredietfaciliteit bij de huisbankier en op basis van gesprekken met de markt verwacht zij nog steeds externe

financieringen aan te kunnen trekken. Uit interne analyse blijkt dat dit voldoende is om de continuïteit van PWN te kunnen waarborgen. Echter onzekerheden over de ontwikkeling van COVID-19 blijven bestaan en daarom is het op dit moment redelijkerwijs niet goed mogelijk om de toekomstige effecten in te schatten. Mocht onverhoopt de liquiditeit van PWN niet afdoende blijken te zijn, doordat overheidsmaatregelen voor grotere beperkingen gaan zorgen in onze dienstverlening en in die van onze dochters, dan zijn wij genoodzaakt om financiële support bij de Provincie Noord-Holland te vragen. Zij is als aandeelhouder vanuit de Drinkwaterwet verantwoordelijk voor de leveringszekerheid van het drinkwater.

Corporate governance

Algemeen en structuur

N.V. PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland is een naamloze vennootschap waarop het verzwakt structuurregime van toepassing is. Alle aandelen zijn in bezit van de provincie Noord-Holland. De besluitvorming als aandeelhouder heeft doorgaans plaats in het college van Gedeputeerde Staten. De laatste statutenwijziging is in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders 7 juni 2012 door de aandeelhouder vastgesteld.

De Raad van Commissarissen wordt gevormd door vijf personen, allen op voordracht van de Raad benoemd door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. De Raad heeft één commissie uit zijn midden ingesteld, een auditcommissie. Een remuneratie-, selectie- en benoemingscommissie of andere commissie wordt ad hoc samengesteld. De taken en verantwoordelijkheden zijn opgenomen in de statuten en het reglement van de Raad van Commissarissen.

Reglementen voorzien in afspraken over het eigen functioneren van de Raad en de relatie met directie, aandeelhouder en externe onafhankelijke accountant. Ook afspraken met de directie zijn in een reglement vastgelegd. Dit geldt ook ten aanzien van de directies van de dochterondernemingen. Reglementen worden actueel gehouden, beoordeeld op toegevoegde waarde en op onderlinge consistentie.

Om de werking van de interne risicobeheersing- en interne controlesystemen te kunnen beoordelen maakt de auditcommissie gebruik van rapportages van de afdelingen Interne Audit en Controlling en van de externe accountant en de externe toezichthouder. Daarnaast ziet zij toe op de opvolging van aanbevelingen van de interne en externe accountants. Hierbij zal prioriteit worden gelegd bij de significante tekortkomingen die door de externe accountant zijn geïdentificeerd, zoals het vergroten van de beheersbaarheid van de omzetberekeningen en de materiële vaste activa. Ook zal prioriteit worden gegeven aan het aanschaffen van consolidatiesoftware.

In principe worden de uitgangspunten van de Nederlandse Corporate Governance Code toegepast voor zover die niet expliciet voor beursgenoteerde ondernemingen zijn geschreven. Dit is een vrijwillige toepassing. PWN wijkt af van de Code, respectievelijk de Code past niet betreffende:

- bepalingen die gaan over een one-tier structuur;
- een evenwichtige man/vrouw directie verdeling, omdat er sprake is van een éénhoofdige (vrouwelijke) directie;
- bepalingen over bezit aandelen door commissarissen of bestuurder, de Drinkwaterwet sluit dit namelijk uit;
- wettelijke bepalingen over financiering preferente aandelen zijn niet van toepassing;
- bepalingen over certificering van aandelen, aangezien er geen certificering van aandelen heeft plaatsgevonden;
- bepalingen over institutionele beleggers, aangezien de aandelen krachtens de wet slechts in overheidshanden kunnen zijn;
- bepalingen over informatieverstrekking aan beleggingsanalisten zijn derhalve ook niet van toepassing.

PWN hecht veel belang aan een actieve en zorgvuldige invulling van corporate governance en compliance. Als maatschappelijke organisatie kent PWN bij uitstek een cultuur waarin het vanzelfsprekend behoort te zijn om elkaar aan te spreken op waarden en normen en de naleving van wettelijke verplichtingen.

Provincie Noord-Holland, de aandeelhouder

De wettelijke bepalingen over financiering preferente aandelen zijn niet van toepassing. Aangezien er geen certificering van aandelen heeft plaatsgevonden zijn de bepalingen over certificering niet van toepassing. De bepalingen over informatieverstrekking aan analisten zijn niet van toepassing. Informatieverstrekking aan de enige aandeelhouder gebeurt periodiek. Tweemaal per jaar wordt een Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AvA) gehouden. In totaal vindt minimaal vier keer per jaar overleg plaats tussen de bestuurder en de verantwoordelijke gedeputeerde die namens Gedeputeerde Staten de aandeelhoudersrol vervult. Naast tweemaal een AvA is er tweemaal een bilateraal overleg. Bepalingen over institutionele beleggers zijn niet van toepassing, aangezien de aandelen krachtens de wet slechts in overheidshanden kunnen zijn.

Raad van Commissarissen

Alle commissarissen zijn onafhankelijk. Het aantal zittingsperioden is beperkt tot tweemaal vier jaar. De Raad heeft een totaal competentie-profiel als Raad samengesteld. Dit profiel wordt jaarlijks geëvalueerd. Bij iedere mogelijke herbenoeming wordt grondig bekeken of de beoogde commissaris een toegevoegde waarde heeft voor de Raad en de vennootschap. De Raad volgt een strakke zelfevaluatie-structuur waarbij jaarlijks een zelfevaluatie plaatsvindt. Eenmaal per twee jaar vindt deze evaluatie plaats onder externe begeleiding. De Drinkwaterwet sluit uit dat een commissaris aandelen PWN bezit. Bepalingen over one-tier bestuursstructuur zijn niet van toepassing.

Voor de samenstelling en het diversiteitsbeleid met betrekking tot de Raad wordt verwezen naar het verslag van de Raad van Commissarissen.

Bestuur

In 2019 heeft de directeur een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd. De beloning van de directeur bevat geen variabele componenten; bepalingen over opties e.d. zijn niet van toepassing. Op de beloning van de directeur is de Wet normering Topinkomens (WNT) van toepassing.

OR/ medezeggenschap

De OR wordt gefaciliteerd om haar taak met toegevoegde waarde te kunnen vervullen. Met de directie wordt volgens vaste frequentie gecommuniceerd. Leden van de Raad van Commissarissen schuiven twee keer per jaar aan in een open, informatief overleg.

PWN als aandeelhouder

PWN is voor 100% aandeelhouder van PWNT Holding B.V., Aquanet B.V. en De Kennemer Duincampings B.V. De gekozen constructie via statuten en directiereglementen is zodanig dat PWN blijvend invloed kan uitoefenen op de activiteiten van haar dochters.

PWN is voor 100%
aandeelhouder van
De Kennemer
Duincampings B.V.

Risicomanagement

Inleiding

Het risicomanagementsysteem zorgt ervoor dat risico's van tevoren worden benoemd en van beheersmaatregelen worden voorzien. Absolute zekerheid dat zich geen verrassingen voordoen, kan echter nooit worden gegeven. Het stelsel van risicobeheersingsmaatregelen is bedoeld om effectiever om te gaan met onzekerheden, zodat bedreigingen worden ingeperkt en kansen optimaal worden benut. Hierdoor wordt een risicoprofiel verkregen dat aansluit op de doelstellingen van PWN.

Risicobereidheid

In het risicobeleid van PWN is een risicoleidraad opgenomen waarbij de impact van de risico's worden getoetst op imago, financiën, processen, personeel en milieu. De risicobereidheid van PWN is laag gezien de aard van het bedrijfsproces. Voor gesignaleerde risico's treft PWN maatregelen ter reducering van het risico.

Risicoprofiel

Ten aanzien van het risicoprofiel onderscheidt PWN strategische-, operationele- en financiële risico's.

Strategische risico's

Al een eeuw lang kunnen

PWN-klienten in Noord-Holland vertrouwen op een uitstekende en betrouwbare drinkwatervoorziening en kan in de Noord-Hollandse duinen worden genoten van prachtige natuur. De strategische uitdaging is om deze leveringszekerheid, die direct gekoppeld is aan het natuurbeheer van het Noord-Hollands duingebied, te borgen. De relatie tussen drinkwater en natuur is groot. Zonder water geen natuur en zonder natuur geen water. Daarbij zijn een aantal deelgebieden te onderscheiden waarin de risico's voor PWN naar voren komen.

Voor PWN levert dit natuurlijke filtratieproces in de duinen een belangrijke bijdrage aan een goede en gezonde drinkwaterkwaliteit.

Leveringszekerheid, waterkwaliteit van drinkwaterbronnen

Voor het produceren van drinkwater maakt PWN vooral gebruik van twee oppervlaktewateren: het IJsselmeer en de Lek. Ook wordt in beperkte mate grond-, duin- en kwelwater uit de polder gebruikt. Het IJsselmeer is voor PWN de belangrijkste zoetwaterbron in de drinkwaterproductie. De waterkwaliteit van het IJsselmeerwater verdient daarom veel aandacht. In de zomer van 2018 kreeg PWN door de droogte te maken met een verhoogd chloridegehalte van het IJsselmeer; een effect dat in 2019 nog steeds merkbaar was. Dit heeft geleid tot het ontwikkelen van structurele

maatregelen om dit risico te beheersen. In Vewin- en RIWA-verband, maar ook zelfstandig, praat PWN mee over de inrichting en het beheer van het watersysteem in de Rijndelta, waarvan het IJsselmeer en de Lek onderdeel uitmaken. Water uit de Lek en voor een deel uit het IJsselmeer wordt geïnfiltreerd en gezuiverd in het Noord-Hollands duingebied. Tevens heeft het duingebied een functie als watervoorraad voor enkele maanden. Door het beheer van dit gebied zelf uit te voeren, houdt PWN controle over het gedeeld gebruik van dit gebied voor drinkwaterproductie, natuurontwikkeling en -beleving en recreatie. Strategisch omgevingsmanagement draagt bij aan het behoud van het IJsselmeer als zoetwatervoorraad.

Tijdens de uitbraak van COVID-19 blijft waterkwaliteit van groot belang. Uit onderzoek van microbiologen is gebleken dat het COVID-19 virus, net als andere griepvirussen, zich niet in het drinkwater ophoudt. Het drinkwater is veilig en voldoet aan alle vereisten die in de Drinkwaterwet zijn opgenomen. Om dit te waarborgen wordt bij PWN periodiek de waterkwaliteit getoetst. Bij afwijkingen zal direct worden opgeschaald en zullen acties worden ondernomen om de waterkwaliteit te verbeteren. De kans dat dit risico zich voordoet wordt op nihil ingeschat.

Leveringszekerheid, waterkwantiteit drinkwater

Om de leveringszekerheid te waarborgen is een juiste inschatting van de vraag naar drinkwater op de middellange en lange termijn van groot belang. Het is belangrijk voor het tijdig en juist investeren in de productie- en leveringscapaciteit van onze installaties. Samen met enkele collega-waterbedrijven voert PWN op dit gebied regelmatig updates uit. Ontwikkelingen op het gebied klimaat, energietransitie en bevolkingsgroei hebben geleid tot het starten van een strategische verkenning. Dit resulteert in een hernieuwd strategisch plan met als doel om de leveringszekerheid voor de komende jaren te kunnen borgen.

Door COVID-19 kan een verschuiving plaatsvinden in het afzetkanaal. Waarbij het meest waarschijnlijke scenario aantoont dat er meer afzet wordt gerealiseerd in het huishoudelijke kanaal en een afname van de afzet in het klein zakelijke kanaal. Huidige interne analyse toont echter aan dat de hoeveelheid water die momenteel wordt afgezet gelijk is aan die van de periode voor COVID-19.

Interne analyse heeft aangetoond dat de leveringszekerheid van drinkwater niet in het geding komt door de COVID-19 uitbraak. PWN heeft de kritieke functies in kaart gebracht en vervolgens maatregelen getroffen om de bezetting van deze kritieke functies te waarborgen. Maatregelen die zijn

getroffen betreffen onder andere verplicht thuiswerken en het inregelen van back-up, mocht iemand toch ziek worden. Het huidige ziekteverzuim is niet verhoogd ten opzichte van de periode voor de uitbraak van COVID-19 en wordt door het pandemieteam binnen PWN gemonitord.

De leveringszekerheid is gekoppeld aan de beschikbaarheid van grondstoffen benodigd voor de waterzuivering

Daarnaast is de leveringszekerheid gekoppeld aan de beschikbaarheid van grondstoffen benodigd voor de waterzuivering. Productieproblemen bij de leverancier of een lock down kunnen ertoe leiden dat onvoldoende grondstoffen beschikbaar zijn voor de waterzuivering. Om dit risico te ondervangen heeft PWN in maart 2020 extra grondstoffen ingekocht. Door een aanvullende voorraad te creëren voor een aantal weken is het mogelijk om het wegvallen van aanlevering door een mogelijke gehele lockdown op te vangen. Het gaat hierbij voornamelijk om natriumchloride, dat wordt ingekocht in Frankrijk. Natriumchloride wordt nog steeds geproduceerd en geleverd door onze leverancier, maar een eventuele gehele lockdown kan ertoe leiden dat het niet geëxporteerd mag worden. De Europese Commissie heeft echter aan alle lidstaten gevraagd om de goederenstroom in stand te

houden en deze niet te blokkeren bij een lockdown. Derhalve ziet PWN geen risico voor de leveringszekerheid van het drinkwater.

Beheer assets drinkwater

Door preventief onderhoud voorkomt PWN dat op de lange termijn het onderhoud aan drinkwaterassets zich gaat ophopen en dat de leveringszekerheid in het geding komt. Daarvoor is een systeem van assetmanagement ingericht, dat gebruikt wordt om investeringsplannen te prioriteren en het onderhoud te sturen. Het assetmanagementproces is met behulp van de ISO55001-norm geborgd.

Sinds de uitbraak van COVID-19 vinden alle investeringsprojecten nog steeds doorgang. Er is geen sprake van significante vertragingen in investeringsprojecten. Ook aannemers dienen zich te houden aan de afspraken die door de overheid en het RIVM zijn opgesteld. Uit gesprekken met onze aannemers blijkt dat dit geen probleem is voor de voortgang.

Relatie blauw-groen – Schone natuur, schone bronnen en schoon drinkwater

De combinatie van drinkwatervoorziening en natuurbeheer is voor PWN een prioriteit. Niet alleen vanwege de rol die natuurbeheer speelt in de drinkwatervoorziening (zie hierboven), maar ook door de maatschappelijke waarde die het aanbieden van recreatiemogelijkheden biedt. Daarnaast

biedt de winning in de duinen bescherming van de bron en daarmee ook van de natuur. Voor de leveringszekerheid is het daarom voor PWN belangrijk om natuurbeheer zelf uit te blijven voeren.

Invloed op en van de omgeving

Het omgevingsrisico is als PWN onvoldoende in contact staat met haar omgeving en onvoldoende inspeelt op de ontwikkelingen en belangen die er zijn. Daarbij zijn er ontwikkelingen op het gebied van klimaat, energietransitie, Regionale Energie Strategie (RES-en), snelheid van informatiedeling (social media), gezondheid van grote invloed op natuurbeheer en -beleving, recreatie en de drinkwatervoorziening. Beheersmaatregel is de doorontwikkeling van het omgevingsmanagement en een structuur waarin omgevingsmanagement binnen PWN wordt vormgegeven.

ICT-systemen

Organisaties als PWN worden meer en meer afhankelijk van ICT en tegelijkertijd zijn de bedreigingen voor de betrouwbaarheid van ICT door o.m. cybercrime groeiende. Om adequaat om te kunnen gaan met de cyberrisico's neemt PWN maatregelen om dit aandachtsgebied verder te professionaliseren.

Dataprivacy (AVG)

Data, waaronder persoonsgegevens zijn belangrijke assets. Technologische ontwikkelingen zoals mobiele ontwikkelingen, social media, big data, 'process mining' en het 'internet of things', maken het voor organisaties mogelijk om steeds meer persoonsgegevens te verwerken. De maatschappij is kritischer over de bescherming van de privacy. Een gebrek aan maatregelen ter bescherming van de privacy leidt tot imagoschade, boetes en rechtszaken. Organisaties moeten sinds 25 mei 2018 voldoen aan de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Deze verordening is van toepassing op alle persoonsgegevens die een organisatie verwerkt. PWN verwerkt persoonsgegevens over relaties (water- en natuurklanten) en medewerkers. PWN heeft diverse maatregelen genomen om de plichten (documentatieplicht, informatieplicht, beveiliging op orde plicht, meldplicht en inregelen rechten van betrokkenen plicht) vanuit de AVG na te leven. PWN heeft een Functionaris voor Gegevensbescherming (FG) aangesteld om dit te bewaken. Deze FG stelt jaarlijks een Declaration of accountability (DoA) op. De DoA wordt met een interne audit van PWN getoetst op waarheid. Met de DoA legt PWN verantwoording af aan het maatschappelijk verkeer over haar privacy huishouding. De DoA 2019 is op te vragen bij de Functionaris Gegevensbescherming via privacy@pwn.nl.

Organisaties moeten sinds 25 mei 2018

voldoen aan de Algemene Verordening

Gegevensbescherming (AVG).

Operationele risico's

Leveringszekerheid bij calamiteiten

Als gevolg van een calamiteit bestaat de kans dat er niet voldoende betrouwbaar drinkwater geleverd kan worden. Daarvoor is er een "stand-by" crisisorganisatie ingericht die bij calamiteiten kan optreden om de levering van voldoende en betrouwbaar drinkwater zeker te stellen en overlast voor klanten zo veel mogelijk te beperken. Zij oefent regelmatig, samen met crisispartners, zoals gemeenten, regionale brandweer en veiligheidsregio's. Hiervoor is, met alle betrokkenen, een oefenplan opgesteld.

Installaties zijn beveiligd volgens landelijk geldende regels van onze brancheorganisatie VEWIN en de Nationaal Coördinator Terrorisbestrijding en Veiligheid.

Vanwege de uitbraak van COVID-19 heeft het door PWN opgerichte Pandemieteam contact met VEWIN, veiligheidsregio's en andere instanties om de leveringszekerheid van drinkwater te kunnen garanderen bij calamiteiten.

Leidingnet

Om de betrouwbaarheid van het leidingnet te borgen zijn op basis van diverse analyses prognoses gemaakt omtrent de ontwikkeling van de technische staat van het leidingnet. Op basis van deze prognoses is vervolgens een vervangingsprogramma opgesteld. In het meerjareninvesteringsprogramma is

voorzien dat jaarlijks het aantal te vervangen kilometers leiding zal worden opgevoerd tot een niveau dat past bij de verwachting. De kennis over de staat van het leidingnet zal de komende jaren worden verdiept, onder andere om de effecten van het vervangingsprogramma te monitoren.

Financiële risico's

PWN kent een aantal financiële risico's die voortvloeien uit haar normale bedrijfsuitoefening. Het beleid van PWN is erop gericht de negatieve gevolgen van onvoorziene omstandigheden uit de financiële risico's te mitigeren. Daarnaast zijn door de COVID-19 aanvullende financiële risico's geïdentificeerd. De volgende risico's worden onderkend:

Kredietrisico (debiteurenrisico)

Het debiteurenrisico is het risico dat een debiteur een vordering niet zal voldoen. De meeste vorderingen zijn van beperkte omvang en verdeeld over een zeer groot aantal debiteuren. PWN ziet hier geen concentratie van risico's. Maatregelen die worden toegepast om het debiteurenrisico te beperken zijn onder andere een actief incassobeleid.

Door de uitbraak van COVID-19 is vanuit maatschappelijk oogpunt besloten dat, als een klant eerder is afgesloten van het waterleidingnet, de klant op aanvraag weer wordt aangesloten, mits veilig uit te voeren voor onze monteurs. Daarnaast worden er

geen klanten afgesloten van het waterleidingnet ten tijde van COVID-19. Hierbij wordt nadrukkelijk aangegeven dat de betalingsverplichting niet vervalt. Daarnaast is bepaald dat de aanmaningen worden opgehouden totdat de maatregelen van de overheid en RIVM zijn komen te vervallen. Per maart 2020 wordt circa 84% van de gelden geïnd via een automatische incasso. Het aantal storno's wordt gemonitord, hierin is echter nog geen verschil op te merken ten opzichte van het aantal van voor de uitbraak van COVID-19. Door COVID-19 bestaat de kans dat het debiteurenrisico voor boekjaar 2020 toeneemt. Dit wordt intern gemonitord. Daarnaast hebben PWN en haar dochters een gezonde liquiditeit en de mogelijkheid om gebruik te maken van kredietfaciliteit bij de huisbankier, waardoor het debiteurenrisico opgevangen kan worden.

Valutarisico

Het valutarisico is het risico dat wordt gelopen bij waardeveranderingen in financiële instrumenten of een transactierisico als gevolg van inkopen in buitenlandse valuta's. PWN loopt geen significante valutarisico's. Valutarisico's worden afgedekt met de volgende instrumenten: FX spot transactie, FX swap en termijn affaire.

Marktprijsrisico

Het marktprijsrisico op de inkopen wordt in de eerste plaats beperkt door langdurige

contracten voor de strategische artikelen. Marktprijsrisico's worden, indien mogelijk en economisch gerechtvaardigd, gemitigeerd door de afdeling inkoop- en contractmanagement. PWN onderkent geen transacties waarbij de prijzen sterk volatiel zijn.

Door COVID-19 is het marktprijsrisico op de inkopen gestegen. De maatregelen van de overheid, dan wel van het buitenland kunnen ertoe leiden dat de inkooprijzen van de grondstoffen stijgen. Het risico wordt grotendeels gemitigeerd door langdurige contracten. Daarnaast is door COVID-19 de brandstofprijzen gedaald. Binnen de huidige omstandigheden blijkt uit interne analyse de financiële impact van dit risico nihil.

Liquiditeitsrisico

PWN is een kapitaalintensief bedrijf. Het financieringsbeleid is gericht op het ontwikkelen en onderhouden van een optimale financieringsstructuur, rekening houdend met de huidige activa-basis en het investeringsprogramma. Uitgangspunten zijn toegang tot de kapitaalmarkt en flexibiliteit tegen acceptabele financieringskosten.

Om te voorkomen dat PWN niet in staat is te voldoen aan haar financiële verplichtingen wordt groot belang gehecht aan het beheersen van alle risico's met betrekking tot de toegang tot de kapitaalmarkt. Daarnaast wordt de liquiditeitsbehoefte gepland op basis van

lange, middellange en korte termijn kasstroomprognoses die periodiek in de treasurycommissie van PWN worden besproken. De wijze waarop de financieringsinstrumenten worden beheerd is vastgelegd in een treasurystatuut dat is goedgekeurd door de Raad van Commissarissen. Bij het opnemen van gelden is het tegenpartijrisico zeer beperkt. Ten aanzien van het beleggen van gelden is het algemeen uitgangspunt dat er geen beleggingen plaatsvinden. Indien er toch sprake is van een belegging dan wordt rekening gehouden met de beoordelingscriteria zoals deze in het treasurystatuut zijn geformuleerd.

Om aan onze verplichtingen te kunnen voldoen heeft PWN verschillende financieringsopties. Allereerst de eigen liquiditeitspositie en de cashpool met de dochtermaatschappijen. Naar verwachting zal KDC de haar toekomstige liquiditeiten gebruiken om het wegvallen van de omzet op te vangen.

Daarnaast kan PWN gebruik maken van externe financieringen. Vanuit onze treasury adviseur heeft PWN de bevestiging ontvangen dat er geen problemen worden verwacht om externe financieringen aan te trekken. Het aanbod van kredietinstellingen is naar verwachting kleiner dan in boekjaar 2019, maar de verwachting is dat dit geen problemen op gaat leveren.

PWN heeft bij haar huisbankier een rekening courant faciliteit, welke PWN als buffer kan gebruiken om schommelingen in de liquiditeitspositie op te vangen.

Als laatste optie is financiële support vanuit de Provincie Noord-Holland mogelijk. De Provincie Noord-Holland houdt 100% van de aandelen in PWN. In de Statuten en overige contractuele documenten is geen bepaling opgenomen met betrekking tot financiële support. Daarnaast heeft er nog geen overleg plaatsgevonden tussen PWN en de Provincie over mogelijke financiële support. Ook in de Drinkwaterwet is mogelijke financiële support niet concreet opgenomen. Desalniettemin behoort de drinkwatervoorziening tot een van de vitale processen van Nederland. Mocht PWN in zwaar weer komen te verkeren, door COVID-19, dan is de verwachting, op basis van onderstaande artikelen uit de Drinkwaterwet, dat de Provincie financieel zal bijspringen indien dit echt noodzakelijk is:

1. Vanwege haar eigen zorg voor de duurzame veiligstelling van de openbare drinkwatervoorziening, zoals genoemd in artikel 2 Drinkwaterwet; en
2. Vanwege haar rol als aandeelhouder van een bedrijf dat zorgdraagt voor een voldoende en duurzame uitvoering van de openbare drinkwatervoorziening, zoals genoemd in artikel 3 Drinkwaterwet.

Renterisico

Het renterisico is het risico dat wordt gelopen bij waardeveranderingen in financiële instrumenten als gevolg van een renteverandering in de markt. Het renterisico wordt beheerd door de treasurycommissie. Het renterisicobeleid is gericht op het beheersen van de netto financieringslasten ten gevolge van fluctuaties in de marktrente. Hiertoe wordt uitgegaan van een bepaalde bandbreedte voor de verhouding tussen lang- en kortlopende leningen. Voor een deel van de leensom maakt PWN gebruik van afgeleide financiële instrumenten (met name de payerswap) om een gewenst renterisicoprofiel te bereiken (van variabel naar vast).

Vermarkten zuiveringstechnieken

PWN vermarkt in eigen beheer ontwikkelde zuiveringstechnieken. De daarmee gepaard gaande financiële risico's voor PWN worden beperkt doordat deze activiteiten in een aparte dochtermaatschappij zijn ondergebracht. Daarnaast is ook het toezicht op de dochters versterkt door de inrichting van een heldere governancestructuur.

Momenteel lopen er 6 pilots. Van de 6 lopende pilots loopt een aantal pilots vertraging op en wordt de huurperiode van deze pilotinstallaties met 2 maanden verlengd.

De overige pilots lopen door zonder vertraging. De verwachting is dat de twee extra huurtermijnen van de vertraagde pilots niet geïnd kunnen worden ten tijde van de COVID-19 uitbraak en door zal schuiven naar een later tijdstip.

Vanuit een business development oogpunt ziet PWN vooralsnog geen impact als gevolg van de COVID-19 uitbraak wanneer deze voor de middellange termijn aanhoudt. Drinkwater is een eerste levensbehoefte en behoort daarmee tot de kritisch infrastructuur. Daarom zal de behoefte aan geavanceerde technieken om water te zuiveren eerder toe dan afnemen en is de verwachting dat de COVID-19 uitbraak geen invloed heeft op de mogelijkheid om nieuwe projecten aan te trekken. Als de COVID-19 maatregelen langer dan 6 maanden aanhouden, zal een nieuwe evaluatie plaatsvinden.

Wet- en regelgeving (Compliance)

PWN heeft compliance georganiseerd middels processen en organisatie. Binnen de organisatie is een werkgroep actief van specialisten die veranderingen in wet- en

regelgeving monitoren, melden, bespreken en communiceren. PWN ontwikkelt een formeel compliance-proces als onderdeel van risicomanagement en heeft in 2019 een Risk & Compliance- officer geworven en begin 2020 aangesteld. Wijzigingen in

wet- en regelgeving bereiken ons onder andere via onze brancheorganisatie VEWIN.

In onderstaande tabel koppelen we de belangrijkste risico's aan de materiële thema's.

Materieel thema									
Belangrijkste risico's		Waterkwaliteit en beschikbaarheid	Goed bestuur	Bescherming waterbronnen	Innovatie, onderzoek en ontwikkeling	Verantwoorde kostprijs drinkwater	Samenwerking in de keten	Medewerkerstevredenheid en engagement	Klanttevredenheid
	Bescherming van drinkwaterbronnen	X	X	X		X	X		
	Kwaliteit en leveringszekerheid drinkwater	X			X	X	X		
	Beheer assets drinkwater	X				X			
	Relatie blauw-groen	X		X		X			X
	Invloed op de omgeving					X			X
	ICT systemen	X						X	X
	Leveringszekerheid bij calamiteiten	X					X		X
	Leidingnetvervanging	X	X			X			
	Kredietrisico		X			X			
	Valutarisico		X			X			
	Prijrisico		X			X			
	Liquiditeitsrisico		X			X			
	Renterisico		X			X			
	Vermarkten zuiveringstechnieken		X		X	X			
Compliance			X			X			

Risicomanagement systeem

Verankering in de organisatie

Zowel de directie (op strategisch niveau), als de sectoren (op tactisch niveau) houden risicoraamwerken bij, waarin bedrijfsrisico's zijn benoemd, geanalyseerd en geprioriteerd. Acties uit beleidsplan en jaarplannen worden, om de prioriteit te bepalen, getoetst aan de risicoraamwerken en de risicoweging is onderdeel van de prioritering van de speerpunten in het beleidsplan. Er is een werkend monitoringssysteem in de vorm van interne en externe audits.

Interne audit

Een vast team van auditors voert, vanuit het gecertificeerde kwaliteitsmanagementsysteem, volgens een auditprogramma integraal audits uit. Het auditprogramma is geaccordeerd door de auditcommissie van de Raad van Commissarissen en de directie van PWN. Alle bevindingen, niet alleen van de interne audits, maar ook van externe audits, worden vastgelegd in managementrapportages. Bewaking van de opvolging van acties naar aanleiding van bevindingen is hiermee geborgd. De Raad van Commissarissen krijgt tweemaal per jaar inzage in de bevindingen en de opvolging daarvan.

Financiële verslaggeving

De jaarrekening van PWN is gebaseerd op

de onderliggende SAP administratie. De vertaling naar de geconsolideerde jaarrekening vindt buiten SAP plaats, waardoor er extra (controle) stappen nodig zijn. Op basis van de door haar uitgevoerde evaluatie is de directie van PWN van oordeel dat het risicobeheersing- en controlesysteem ten aanzien van de financiële verslagleggingsrisico's gedurende 2019 naar behoren heeft gefunctioneerd en een redelijke mate van zekerheid verschaft dat de jaarrekening 2019 geen materiële onjuistheden bevat. PWN blijft zich ook in 2020 inzetten voor een verdere versterking en professionalisering van haar interne risicobeheersing- en controlesysteem, waarbij tevens aandacht voor mogelijke efficiencyverbeteringen in deze processen zal worden gecontinueerd, waaronder een efficiënter en minder handmatig consolidatieproces.

Velserbroek, 11 mei 2020

De directie,

Mw. H. Doedel, Directeur ad interim

N.V. PWN Waterleidingbedrijf
Noord-Holland

Inhoud verslag van de Raad van Commissarissen

Verslag van de Raad van Commissarissen 21

PWN bereidt zich voor op een veranderende wereld 21

Verslag van de Raad van Commissarissen

PWN bereidt zich voor op een veranderende wereld

De Raad van Commissarissen (RvC) constateert dat de leveringszekerheid van drinkwater op de korte en middellange termijn verbeterd is. Voor de langere termijn zien we dat grote ontwikkelingen enkele kwetsbaarheden van PWN en het drinkwatersysteem blootleggen. PWN neemt intussen de juiste maatregelen om zich goed voor te bereiden op een veranderende wereld.

De RvC houdt toezicht op de manier waarop het beleid en de strategie van PWN worden uitgevoerd. Onderwerpen waarover de raad zich buigt zijn doorgaans de risico's die de onderneming loopt, interne procedures rond financiële verslaglegging en het jaarlijkse beleidsplan. Daarnaast staat de RvC met plezier de directie terzijde als klankbord voor grotere thema's. De expertise en diverse samenstelling van de raad helpen dan om dit soort onderwerpen vanuit verschillende invalshoeken te belichten.

Ook in 2019 stonden enkele grote vraagstukken op de agenda. Met de directie hebben we ons in de eerste plaats gebogen

over de leveringszekerheid van het drinkwater op de middellange en lange termijn. De vraag naar water in de provincie Noord-Holland groeit en wordt meer divers. Behalve bevolkingsgroei is er namelijk ook sprake van een toenemende behoefte aan industriewater en koelwater voor nieuwe datacenters. Daarbij zijn er nog zorgen over de capaciteit van zuiveringsinstallatie Andijk III. De techniek werkt, maar de capaciteit blijft achter bij de beoogde levering zoals voorzien in het ontwerp. Daarom is besloten Andijk I te renoveren zodat deze tot 2035 de inwoners van Noord-Holland van drinkwater kan blijven voorzien.

Het tweede grote thema van 2019 (en voor de komende jaren) is de klimaatverandering met de daarmee gepaard gaande verzilting van PWN's bron, het IJsselmeer

Het tweede grote thema van 2019 (en voor de komende jaren) is de klimaatverandering met de daarmee gepaard gaande verzilting van PWN's bron, het IJsselmeer. Klimaatverandering, met de daarmee gepaard gaande droogte, is een uitdaging voor Nederlandse drinkwaterbedrijven. Dat werd uiterst relevant na de extreme droogte van 2018. Langzamerhand zien we dat de ernst van de zaak doordringt bij overheden en het grote publiek. Waar het IJsselmeer eerst nog als oneindige waterbron werd gezien, wordt nu vooral ook gevoeld hoe

kwetsbaar ons watersysteem is. Dit leidt dan ook tot de vraag om met oplossingen voor deze grote vraagstukken te komen. PWN zal de komende tijd moeten werken met nieuwe scenario's die inzichtelijk maken wat de gevolgen voor haar organisatie en leveringszekerheid zullen zijn.

In de kern zien we daardoor een van de grootste strategische uitdagingen voor PWN: hoe kan het bedrijf haar vooral technische focus verbreden naar een oriëntatie waarbij goed beheer van bronnen ook als kerntaak wordt gezien? PWN kan wat dat betreft al bogen op haar sterke visie. De combinatie van natuurbeheer en drinkwater is van het begin af aan haar kracht geweest en gaat in onze overtuiging ook nieuwe oplossingen brengen voor deze grote vraagstukken. Kort gezegd: bronnen gaan over natuur, en natuur zit al decennia in de genen van dit bedrijf. Wil het bedrijf toekomstbestendig worden, dan moet het proberen deze twee zaken (drinkwatertechniek en natuur) dichter bij elkaar zien te krijgen. Het gesprek hierover met de directie is in 2019 begonnen en zal de komende jaren worden geïntensiveerd.

Voor de middellange termijn wordt het voor PWN zaak om zo goed mogelijk gebruik te maken van de tot haar beschikking staande bronnen. Voor de lange termijn wil PWN onderzoeken welke bronnen er nog meer kunnen worden aangewend. De RvC heeft in 2019 advies ingewonnen bij externe

deskundigen om goed te kunnen beoordelen of het bedrijf erin slaagt om ook voor de lange termijn op dit gebied voldoende zekerheden te kunnen bereiken. De langetermijnvisie van de sector Natuur en Beleving ziet de raad als een goed werkend model dat ook bij bronnenbeheer tot het gewenste succes kan leiden. Veerkracht is hiervoor het kernbegrip.

Andere onderwerpen die in 2019 aan de orde kwamen:

- PWNT boekt inmiddels internationale successen. SIX® en CeraMac® technologie blijkt nu betrouwbaar te zijn. Dit maakt de weg vrij om opnieuw naar de toekomstperspectieven van PWNT te kijken.
- De organisatieverandering begint te draaien. Veel nieuwe managers hebben hun plek in het bedrijf gevonden. Helaas was er bij de sector Drinkwater al snel weer sprake van een directiewissel.
- Grote veranderingen in het IT-landschap en datamanagement vroegen onze aandacht, net als het thema cybersecurity. De raad constateert dat PWN hierin adequaat handelt.
- Veiligheid: we blijven het belang ervan herhalen. Het is daarom ook goed te mogen constateren dat dit punt in elk directieoverleg als eerste op de agenda staat.
- Met de directie wisselden we van gedachten over de hoogte van het drinkwatertarief. We constateren een toenemende druk op de kwaliteit van de bron, waarvoor meer zuiverings-inspanningen nodig zullen zijn. Dit gaat gepaard met meer investeringen, waarvoor ook een correctie van de tarieven nodig zal blijken. Het is aan de provincie om hierover een besluit te nemen.
- De natuurorganisatie van PWN is in beweging en bereidt zich voor op een andere toekomst. De RvC heeft zich

uitgebreid laten informeren over het concept van veerkracht, dat aan de basis ligt van het natuurbeheer bij PWN. Het denken vanuit veerkracht kan ook voor de rest van de PWN-organisatie het uitgangspunt worden om de grote uitdagingen van de toekomst aan te gaan.

Over het functioneren van de raad

In 2018 voerde een externe deskundige een evaluatie uit naar het functioneren van de Raad van Commissarissen. Naar aanleiding daarvan voerden we een aantal praktische verbeteringen door. Ook hebben we onze klankbordrol nog verder kunnen verbeteren. Bovenal was de conclusie dat de RvC een goed team is en dat de raadervaart zijn toezichtrol goed te kunnen vervullen. Dit hebben we ook in 2019 weer mogen ervaren doordat we nadrukkelijker bij een aantal grote thema's betrokken werden.

De RvC onderhoudt een goede, open relatie met de ondernemingsraad. We trekken samen op om op korte termijn het bestuur van PWN weer op volle sterkte te brengen en te werken aan een goed functionerend directieteam.

In het licht van de toekomstige uitdagingen wil de RvC de komende jaren de relatie met de aandeelhouder verder versterken. Voor het bevorderen van een vruchtbare relatie tussen bedrijf en aandeelhouder zien wij ook een belangrijke rol weggelegd voor de directeur van PWN. De RvC zal erop

toezien dat de relatie met de aandeelhouder op een goede manier in control komt. Wij hebben het volste vertrouwen dat dit gaat lukken.

In 2019 hebben vijf vergaderingen plaatsgevonden. Enkel bij de laatste vergadering waren niet alle commissarissen in de gelegenheid om aanwezig te zijn. De opkomst was bij deze vergadering 60%.

Oordeel over het functioneren van PWN

PWN vervult haar primaire taak meer dan naar behoren. Haar uitdagingen zitten erin om deze primaire taak ook in het licht van de toekomstige ontwikkelingen goed te kunnen blijven doen. Eerder constateerden we al dat hiervoor een andere soort cultuur en bedrijfsvoering nodig zijn. Die transitie is op gang gekomen met de organisatieveranderingen van de afgelopen jaren.

Voor de kortere termijn is er geen zorg meer over de leveringszekerheid van drinkwater. Desondanks voelen we de kwetsbaarheden van PWN als we kijken naar de langere termijn. De voorbereidingen op een veranderende toekomst zijn in gang gezet. We hebben er vertrouwen in dat ook de risico's op lange termijn nu voortvarend worden aangepakt. De RvC ziet dit als het belangrijkste speerpunt van PWN voor de komende jaren.

Bij het schrijven van dit verslag is bekend geworden dat de aandeelhouder en de RvC

besloten hebben afscheid te nemen van Joke Cuperus als statutair directeur. We bedanken Joke Cuperus voor haar enorme inzet en betrokkenheid de afgelopen jaren. Zij heeft de beweging van PWN naar een toekomstbestendig bedrijf in gang gezet. PWN zorgt altijd voor uitstekend drinkwater en prachtige natuurgebieden voor haar klanten. De RvC heeft er het volste vertrouwen in dat PWN dit met medewerkers en partners succesvol blijft doen.

Samenstelling Raad van Commissarissen

Diversiteit zien wij als een van de voorwaarden voor een goede taakvervulling. Diversiteit heeft naast deskundigheid en achtergrond ook betrekking op aspecten zoals geslacht en leeftijd. De RvC bestaat voor 40% uit vrouwen. Hiermee wordt voldaan aan de wettelijke vereiste van een evenwichtige verdeling van zetels (minimaal 30% man en minimaal 30% vrouw) op grond van de Wet Bestuur en Toezicht. Bij de invulling van vacatures binnen de RvC wordt rekening gehouden met het belang van een evenwichtige samenstelling.

Via de netwerken van de verschillende

RvC-leden verbinden we een grote

deskundigheid aan de organisatie van PWN

In het verslagjaar heeft er één wijziging plaatsgevonden in de RvC. In 2019 nam de RvC afscheid van mevrouw Ir. A. van Dam, die als commissaris volgens het schema van opvolging haar zetel vrijmaakte voor een nieuwe kandidaat. Die vonden we na een uitgebreide openbare sollicitatieprocedure in de persoon van mevrouw L. van Druuten, oprichter en CEO van The Waste Transformers B.V. Zij is goed gekwalificeerd. Bijzonder content zijn we ook met haar competenties op het gebied van duurzaam ondernemen. Via de netwerken van de verschillende RvC-leden verbinden we een grote deskundigheid aan de organisatie van PWN. De samenstelling van de RvC en de personalia van alle leden zijn op de volgende pagina terug te vinden.

Naam	Hoofdfunctie	Nevenfunctie(s)
<p>De heer Drs. F.J. van Bruggen, president-commissaris (1959).</p> <p>Lid van de RvC sinds 2012. In 2016 herbenoemd voor een periode van 4 jaar.</p>	<p>Hoofddirecteur ANWB</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Lid van het bestuur van het Ubbo Emmius Fonds • President Commissaris UVM/ Unigarant/ Reis & Rechtshulp • Lid Raad van Commissarissen Hendrick de Keyser • Lid Raad van Advies Hoge Veluwe • Lid Raad van Toezicht Fonds Slachtofferhulp
<p>De heer Drs. H.J. Machielsen (1960).</p> <p>Lid van de RvC sinds 2013, In 2017 herbenoemd voor een periode van 4 jaar.</p>	<p>Voorzitter Bestuur Stichting Nedlloyd Pensioenfonds</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Voorzitter Raad van Toezicht pensioenfonds Recreatie • Lid Raad van Toezicht Pensioenfonds Nederlandse Groothandel • Lid vereniging Aegon • Lid beleggingscommissie Nationale Monumentenzorg.
<p>Mevrouw L. van Druten (1967).</p> <p>Lid van de RvC sinds 14 juni 2019. Benoemd voor een periode van 4 jaar.</p>	<p>Founder & CEO The Waste Transformers BV</p> <p>Partner "XL Labs: Ecosystems by design"</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Member of the Board, DAR NV, the DAR creates and maintains clean, circular public spaces, in and around the beautiful city of Nijmegen, present. • Brand Ambassador, NEMO. NEMO Science Museum brings science and technology closer to the public, present. • Frequent guest lecturer at Nyenrode Business School for the "Executive MBA Public & Private" and "Modern Work Councils", present. • Guest lecturer at the Rotterdam School of Management, "Women in Leadership and Entrepreneurship" programme, present.
<p>De heer Ir. P.A.E. van Erkelens (1953).</p> <p>Lid van de RvC sinds 2012. In 2016 herbenoemd voor een periode van 4 jaar.</p>	<p>Dijkgraaf Wetterskip Fryslân</p>	
<p>Mevrouw K.D. Schuijt.</p> <p>Lid van de RvC sinds 2018. Benoemd voor een periode van 4 jaar.</p>	<p>Algemeen directeur WWF Netherlands</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Advisory Board, Netherlands Institute for Sea Research - NIOZ (2018-present) • Supervisory Board, The Sustainable Trade Initiative - IDH (2017-present).

Inhoud verslag van de ondernemingsraad

Verslag van de ondernemingsraad	26
Vooruitgang in goede dialoog	26

Verslag van de ondernemingsraad

Vooruitgang in goede dialoog

In een goed samenspel met de directie heeft de ondernemingsraad (OR) ook in 2019 de belangen van medewerkers en de organisatie behartigd. Op de momenten dat we onze zorg uitten over de uitdagingen in ons bedrijf, is er goed geluisterd. We kijken terug op een intensief jaar, waarin veel zaken bij de OR de revue hebben gepasseerd.

De OR-leden vormen een dwarsdoorsnede van PWN, waarbij alle onderdelen van ons bedrijf zijn vertegenwoordigd

De OR-leden vormen een dwarsdoorsnede van PWN, waarbij alle onderdelen van ons bedrijf zijn vertegenwoordigd. Ze brengen een groot netwerk mee, zowel intern als extern. Zo werkt de OR nauw samen in een platform voor ondernemingsraden van andere drinkwaterbedrijven en doen ze mee aan intervisiegroepen met raden van bedrijven uit andere sectoren.

Verkiezingen succesvol afgerond

Voor de ondernemingsraad van PWN was 2019 weer een verkiezingsjaar. In oktober kon uit 8 kandidaten worden gekozen voor

6 van de 11 zetels. Met een opkomstpercentage van 56% hebben de medewerkers van PWN de vijf zittende OR-leden herkozen en één nieuw lid gekozen. Alle leden zijn benoemd voor een periode van 4 jaar.

Op cursus

Elk jaar gaat de OR in februari op een tweedaagse training om met elkaar te onderzoeken of de ondernemingsraad op koers ligt en wat de focus moet zijn. Individueel volgen de leden aanvullende trainingen waar nodig. De nieuwe OR-leden krijgen allemaal een basiscursus en voor leden met meer OR-ervaring zijn er verdiepingstrainingen naar behoefte.

Duurzame inzetbaarheid nader onderzocht

In het kader van duurzame inzetbaarheid heeft de ondernemingsraad een initiatiefvoorstel ingediend bij de directie van PWN over het GeneratiePact. Met de directie is afgesproken dat er eerst nader onderzoek wordt gedaan naar de doelen die PWN wil bereiken met het afsluiten van zo'n GeneratiePact, scenario's en de mogelijkheden. De OR wordt hierbij ondersteund door een externe, deskundige partij.

Funciehuis: blauwdruk nagenoeg gereed

Bij PWN is een project gestart voor de omzetting van de huidige functies naar mogelijk generieke functies. In dit project

wordt gekeken of we als PWN de overstap willen maken naar een nieuw, generiek funciehuis. Verschillende werkgroepen maakten op basis van functiereeksen een blauwdruk voor de mogelijke toekomstige inrichting van het funciehuis. De OR heeft de bestuurder geadviseerd bij dit proces en aangegeven dat het van belang is de basis, het huidige funciehuis, op orde te hebben. In 2020 gaan de OR en bestuurder verder aan de slag met dit onderwerp.

Strategische personeelsplanning (SPP) leidt tot goede inzichten

Dit is een complex onderwerp dat met veel andere thema's samenhangt. De afgelopen jaren is er aan het funciehuis van PWN door reorganisaties geen onderhoud meer gepleegd. Ook waren de organisatie- en formatieplannen niet meer up-to-date. Dit vormde de aanzet voor een nieuwe strategische personeelsplanning, waarbij goede criteria konden worden vastgesteld voor de werving van nieuwe medewerkers. Op basis daarvan konden vacatures worden opengesteld (100 FTE) voor versterking van onze organisatie om op het gewenste niveau te komen. De OR ziet deze eerste aanzet tot de strategische personeelsplanning als een herijking van het PWN-brede organisatie- en formatieplan en heeft de verwachting uitgesproken dat er in 2020 een volledige strategische personeelsplanning zal worden opgeleverd.

De volgende stap wordt toepassing van dit

gedachtegoed voor de rest van de organisatie. Voor de middellange termijn verwachten we inzicht te krijgen waar de samenstelling van het personeelsbestand naartoe zal moeten groeien op basis van onze missie en visie.

Herinrichting organisatie Informatie Voorziening

Een van de adviezen die uit het boven beschreven SPP naar voren is gekomen, is de herinrichting van de IV-afdeling. Hiertoe heeft de bestuurder begin 2019 een adviesaanvraag ingediend. De OR heeft moeten constateren dat deze eerste adviesaanvraag niet in lijn was met eerder vastgestelde kaders en gemaakte afspraken. In onderling overleg tussen OR en directie zijn de mogelijkheden vervolgens verkend om tot een nieuw voorstel te komen. Het laatst ingediende voorstel ging uit van een goede span of control en een logische samenstelling van de teams. Hierop heeft de OR een positief advies gegeven.

Screeningbeleid en vertrouwensfunctie onderzocht

De rijksoverheid wil een uitgebreide screening voor vertrouwensfuncties. Dit zijn sleutelposities in overheidsbedrijven waar een kwaadwillend persoon in zijn eentje veel schade kan aanrichten. Na intensief beraad konden we aantonen dat onze processen dermate zijn beveiligd, dat er bij PWN van een vertrouwensfunctie geen sprake is. De OR overlegde hierover in 2019 veel in

VEWIN-verband met ondernemingsraden van de andere waterbedrijven. Het was goed om te zien dat ook bij andere waterbedrijven min of meer vergelijkbare beveiligingsprocessen zijn geïmplementeerd.

CAO-loze periode leidde tot vragen

PWN verkeerde gedurende anderhalf jaar in een periode waarin er geen cao-afspraken golden. De vraag kwam op hoe we hier mee om moesten gaan bij de werving van nieuwe medewerkers. De Or's van de drinkwaterbedrijven en waterlaboratoria hebben hierover gezamenlijk juridisch advies ingewonnen en goede onderlinge afstemming gehad. Dit leidde tot het beleid dat ook voor nieuwe medewerkers alle bepalingen uit de oude cao gelden, in afwachting van nieuwe afspraken.

Beeld OR over ontwikkelingen in 2019

Door het vertrek van de sectordirecteur ontstond er extra druk in de organisatie van de sector Drinkwater. De ondernemingsraad heeft zijn zorgen geuit dat dit niet ten koste

mag gaan van de leveringszekerheid van drinkwater. Hier is goed naar geluisterd. Leveringszekerheid had en heeft nog steeds de hoogste prioriteit.

De OR heeft ook zijn zorgen geuit over de voortgang van de eenwording van PWN. De reorganisatie had als motto Eén PWN en moest leiden tot een integrale benadering van de thema's waar wij aan werken. Hoewel er op sommige plekken op dit gebied al veel moois ontstaat, zien we in het algemeen dat we verder van dit ideaal zijn verwijderd dan beoogd. Ook heeft de OR zijn zorg geuit over de hoeveelheid nevenactiviteiten die van medewerkers wordt gevraagd, naast hun reguliere werkzaamheden. De kernactiviteiten van PWN mogen hierbij natuurlijk niet in het gedrang komen. Daarnaast heeft de OR vragen gesteld aan de bestuurder over het percentage inhuur bij PWN.

Complimenten geven we over de manier waarop de veiligheid van onze medewerkers

wordt waargemaakt. We zien dat PWN er alles aan doet om het veiligheidsbewustzijn verder te vergroten, met erg goede resultaten. Ook valt ons de enorme bevlogenheid van PWN-medewerkers op. Dit werd nog eens extra duidelijk tijdens lastige periodes zoals stormen en langdurige droogte. Met elkaar zetten PWN'ers de schouders eronder om de effecten ervan in goede banen te leiden.

Overige OR-onderwerpen in 2019

- Advies over het investeringsprogramma voor de zuiveringsinstallatie Andijk I.
- Instemmingsaanvraag voor traineeship bij PWN. Vooralsnog heeft de OR nog geen instemming verleend op dit onderwerp. In 2020 krijgt dit onderwerp een vervolg.
- Instemmingsaanvraag over verplichte workshops rond veiligheid. Ook op dit onderwerp heeft de OR geen instemming verleend, omdat dit niet in het bestaande beleid van PWN past. Wel zijn we blij te constateren dat 94% van de medewerkers deze workshop uit eigen beweging, zonder

verplichting, heeft gevolgd.

- Adviesaanvraag voor de financiering van het (vervroegd) vervangen van een grote transportleiding.
- Adviesaanvraag voor de nieuwe inrichting van de stafafdeling rond de directie van PWN.
- Instemmingsaanvraag voor een nieuw arbobeleid. De OR verleende geen instemming omdat de uitgangspunten van het beleid niet strookten met eerdere afspraken. De directie heeft de OR hierin gelijk gegeven.
- Instemmingsaanvraag nieuw sanctiebeleid.
- Instemmingsaanvraag nieuw wagenparkbeleid
- Instemmingsaanvraag nieuw agressiebeleid.

Leveringszekerheid

had en heeft nog steeds de

hoogste prioriteit

Inhoud PWN en haar omgeving

PWN en haar omgeving	29
Heerlijk drinkwater, prachtige natuur	29
De Waterketen	30
Water van hoog niveau dankzij samenwerking	30
Onze stakeholders en belangrijke thema's	31
In dialoog met belanghebbenden: welke thema's zijn relevant?	31
Materialiteitsmatrix	32
De strategie van PWN	33
De basis op orde en verder bouwen voor de toekomst	33

PWN en haar omgeving

Heerlijk drinkwater, prachtige natuur

PWN zorgt voor heerlijk schoon drinkwater en onderhoudt de prachtige duingebieden in Noord-Holland.

PWN is drinkwaterbedrijf en natuurbeheerder in één. We leveren zuiver drinkwater aan ruim 800.000 huishoudens, bedrijven en instellingen in de provincie Noord-Holland. Voor deze drinkwatervoorziening zijn de Noord-Hollandse duinen onmisbaar. Jaarlijks zuiveren de duinen in het Noordhollands Duinreservaat op natuurlijke wijze 45 miljard liter water. Bovendien dienen de duinen als reservebron. PWN zorgt er als natuurbeheerder voor dat de duinen gezond blijven en dat we zuinig zijn op de rijkdom aan flora en fauna in het duin.

PWN zorgt altijd voor uitstekend drinkwater en prachtige natuurgebieden voor onze klanten

Missie

PWN zorgt altijd voor uitstekend drinkwater en prachtige natuurgebieden voor onze klanten.

Visie

PWN wil een transparante, duurzame en innovatieve onderneming zijn. Door proactief (mee) te denken en te doen met onze klanten, stakeholders en medewerkers zijn wij een kostenefficiënte en betrouwbare leverancier van drinkwater, beheerder van natuur en partner voor samenwerking. Op deze manier waarborgen wij een belangrijk deel van de duurzame gezondheid en kwaliteit van de leefomgeving voor de Noord-Hollander.

Kernwaarden

- **Veiligheid:** Wij werken veilig of wij werken niet.
- **Verbinden:** Samenwerken, open communicatie en kennis delen om met elkaar het beste resultaat na te streven.
- **Vernieuwen:** Continu verbeteren en de lat hoger leggen, zowel voor de organisatie als ieders persoonlijke ontwikkeling.
- **Waarmaken:** We maken afspraken waar en spreken elkaar daar op aan. We starten zaken op en maken deze af.

Juridische entiteit

PWN is een naamloze vennootschap. Alle aandelen van N.V. PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland zijn in bezit van de provincie Noord-Holland. Besluitvorming als aandeelhouder vindt plaats in het college van Gedeputeerde Staten. De Raad van Commissarissen wordt gevormd door vijf personen, allen op voordracht van de Raad

van Commissarissen benoemd door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.

Daarnaast heeft PWN drie 100% dochterondernemingen: PWNT Holding B.V., Aquanet B.V. en De Kennemer Duincampings B.V. Tevens voert PWN samen met Waternet het dagelijks bestuur over de N.V. Watertransportmaatschappij Rijn-Kennemerland (WRK). De WRK is voor 50% in handen van PWN en voor 50% in handen van de Stichting Aandelen WRK.

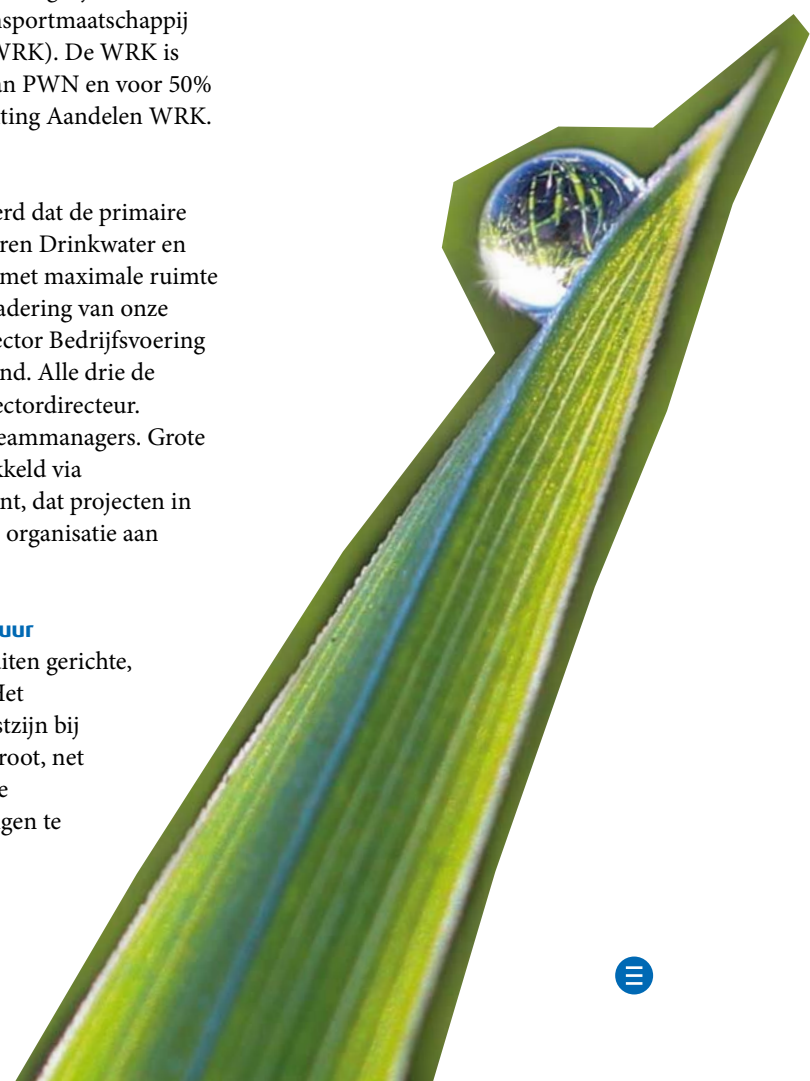
Organisatiestructuur

PWN is zo georganiseerd dat de primaire processen van de sectoren Drinkwater en Natuur centraal staan, met maximale ruimte voor een integrale benadering van onze werkzaamheden. De sector Bedrijfsvoering is hieraan ondersteunend. Alle drie de sectoren kennen een sectordirecteur. Daaraan rapporteren teammanagers. Grote thema's worden ontwikkeld via programmamanagement, dat projecten in de volle breedte van de organisatie aan elkaar verbindt.

Medewerkers en cultuur

PWN kent een naar buiten gerichte, innoverende cultuur. Het maatschappelijk bewustzijn bij onze medewerkers is groot, net als de wil om voor onze klanten goede oplossingen te

realiseren. PWN stimuleert haar medewerkers ook van harte om mee te werken aan maatschappelijk ondernemen en innovaties. Dat laatste kan in de breedste zin van het woord: van technologische vernieuwing tot nieuwe manieren van samenwerken en natuurbeheer.

De Waterketen

Water van hoog niveau dankzij samenwerking

De bereiding van goed drinkwater is een van de schakels binnen een grotere kringloop: de waterketen. Alle partijen in deze keten zijn van elkaar afhankelijk voor het beste resultaat. Daarom zoekt PWN actief de samenwerking op voor het belang van lekker en gezond drinkwater.

Dankzij de hoge kwaliteit van het waterbeheer beschikken we overal in Nederland over betrouwbaar drinkwater. Verschillende instanties houden zich bezig met de zorg voor water:

- Drinkwaterbedrijven: levering drinkwater
- Gemeenten: riolering
- Waterschappen: regionaal waterbeheer en zuivering van afvalwater
- Rijkswaterstaat: beheer van de grotere wateren
- Provincies: beheer van het grondwater

Drinkwaterbedrijven

PWN is een van de tien drinkwaterbedrijven in Nederland. Wij zorgen voor schoon water uit de kraan door oppervlaktewater te winnen, te zuiveren en via het leidingnet aan onze klanten te leveren. PWN gebruikt hiervoor voornamelijk het water uit het IJsselmeer en de Lek. Dat zijn onze bronnen. De duinen in Noord-Holland spelen een belangrijke rol bij het nazuiveren van voorgezuiverd oppervlaktewater. In 't Gooi

winnen we grondwater, dat zo schoon is dat het geen zuiveringsstap hoeft te ondergaan.

Gemeenten spelen een belangrijke rol bij het stedelijk waterbeheer

Gemeenten, provincies en het Rijk

Gemeenten spelen een belangrijke rol bij het stedelijk waterbeheer. Zij verzorgen de verzameling en de afvoer van het afvalwater via het rioolstelsel en zorgen voor de inrichting van de openbare ruimte via bestemmingsplannen. Een goede afstemming tussen water en ruimtelijke inrichting is van belang om problemen in de waterhuishouding, zoals te hoge of te lage grondwaterstanden, te voorkomen. De rijksoverheid maakt het waterbeleid, maar de uitwerking van dit beleid naar maatregelen en plannen laat zij over aan de provinciale overheid. Zo geven provincies vorm en inhoud aan maatregelen voor de bescherming van het grondwater.

Waterschappen

Gebruikt water verdwijnt via de riolering en moet daarna worden gereinigd. Dat is een taak voor de waterschappen of hoogheemraadschappen. Met hun rioolwaterzuiveringsinstallaties zorgen zij ervoor dat het afvalwater van bedrijven en particulieren wordt gezuiverd. Dit gezuiverde water komt daarna bij het oppervlaktewater. PWN onderzoekt samen met Hoogheemraadschap Hollands

Noorderkwartier of we microverontreinigingen verder uit het oppervlaktewater kunnen halen. Daarvoor zetten we bestaande zuiveringstechnologieën in.

Waterketen: samenwerken aan water

Omdat de zorg voor een goede waterhuishouding niet op zichzelf staat, houden de waterbeheerders ook rekening met de belangen van natuur, milieu, landbouw en ruimtelijke ordening. Dit noemen we 'integraal waterbeheer'. Watermanagement is een zaak van drinkwaterbedrijven, waterschappen, Rijkswaterstaat en provincies en gemeenten. Hoewel dit allemaal verschillende organisaties zijn, kent hun werk veel gezamenlijke belangen. Daarom werkt ook PWN intensief samen voor een effectieve beheersing van het water, zodat iedereen er profijt van heeft.

Watermanagement is een zaak van drinkwaterbedrijven, waterschappen, Rijkswaterstaat en provincies en gemeenten

Onze stakeholders en belangrijke thema's

In dialoog met belanghebbenden: welke thema's zijn relevant?

PWN staat in nauw contact met haar omgeving. In dialoog met belangengroepen peilen we meningen, inzichten en verwachtingen van de buitenwereld op een gestructureerde manier.

Deze stakeholderdialoog onderhouden we met de volgende stakeholdergroepen:

- Klanten: consumenten, bedrijven, instellingen, bezoekers natuurgebieden.
- Partners, zoals collega drinkwaterbedrijven, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Nationaal park Zuid-Kennemerland, Natuurorganisaties, Rijkswaterstaat.
- Onze omgeving: gemeenten, Duin Advies Raad, VEWIN, RIWA, Inspectie Leefomgeving en Transport, kennisinstituten drinkwater.

- Aandeelhouder: de provincie Noord-Holland.
- Raad van Commissarissen.
- Medewerkers.

Bepaling materiële thema's

Uit de hierboven genoemde stakeholdergroepen selecteerde PWN in 2015 16 vertegenwoordigers voor een interview. Tijdens deze gesprekken stelden we vast welke thema's zij het meest relevant vinden voor het succes van PWN op lange termijn. Het managementteam beoordeelde dezelfde thema's op relevantie voor de strategie van PWN.

Het resultaat is een matrix van relevante, meest belangrijke thema's

Het resultaat is een matrix van relevante, meest belangrijke thema's, zoals weergegeven in onderstaande materialiteitsmatrix. Acht thema's springen eruit: de materiële thema's van PWN. Deze zijn in 2018 herijkt en vormen ook dit jaar weer de materiële thema's. Ze worden in de hoofdstukken hierna verder uitgewerkt.

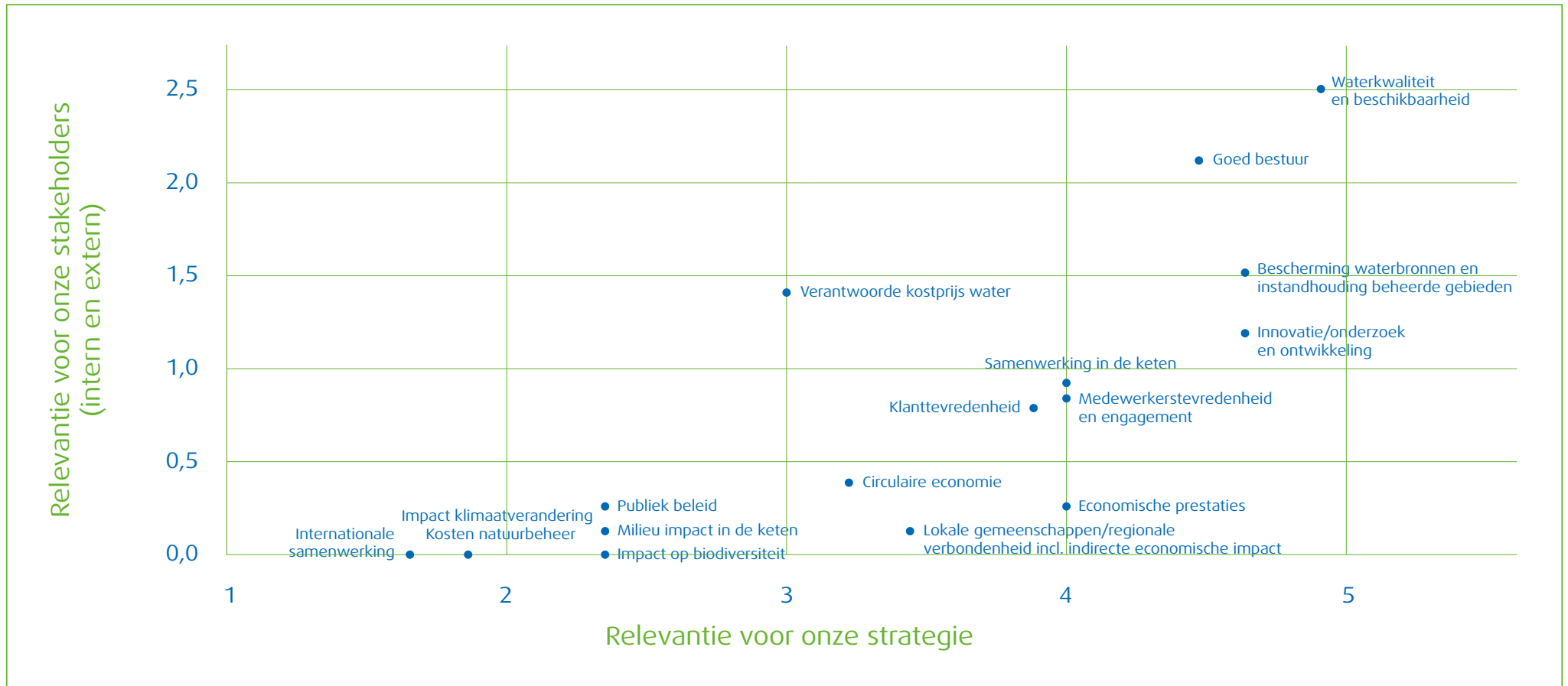
PWN staat in

nauw contact met

haar omgeving

Materialiteitsmatrix

Acht materiële thema's

1. Waterkwaliteit en -beschikbaarheid
2. Goed bestuur
3. Bescherming van waterbronnen en instandhouding beheerde gebieden

4. Innovatie, onderzoek en ontwikkeling
5. Verantwoorde kostprijs water
6. Samenwerking in de keten
7. Kwaliteit organisatie
8. Klanttevredenheid

De strategie van PWN

De basis op orde en verder bouwen voor de toekomst

In verschillende sessies met directie en teammanagers hebben we in 2019 gewerkt aan een herijking van onze strategie.

Onze strategische doelstellingen verdelen we onder in drie categorieën:

1. Doelstellingen voor ons reguliere werk
2. Vijf speerpunten voor 2020
3. Doelstellingen vanwege grote, strategische ontwikkelingen.

ad 1. Reguliere werkzaamheden

Deze doelen worden in ons beleidsplan verder uitgewerkt aan de hand van key performance indicators (KPI's). Dit vormt de basis voor onze kernprocessen.

ad 2. Speerpunten

De vijf strategische speerpunten komen voort uit een analyse van de trends in onze omgeving. PWN heeft voor 2020 als motto 'De basis op orde, klaar voor de toekomst'. Als speerpunten hebben we de volgende vijf onderwerpen vastgesteld, waarop onze strategische ontwikkeling zich het komende jaar concentreert:

- Speerpunt 1: Veiligheid op 1
- Speerpunt 2: Leveringszekerheid drinkwater
- Speerpunt 3: Binden en boeien van de juiste medewerkers

- Speerpunt 4: Continu verbeteren
- Speerpunt 5: Data op orde

De speerpunten worden in ons beleidsplan verder omschreven en uitgewerkt.

ad 3. Strategische ontwikkelingen

In ons beleidsplan is ook een onderdeel 'Strategische ontwikkelingen' opgenomen. Het gaat hier om ontwikkelingen, op korte en/of langere termijn, die in onderzoek zijn of in de fase van strategieontwikkeling. Uitwerking van de strategische ontwikkelingen en hoe PWN daar vorm aan gaat geven zal in 2020 plaatsvinden.

Onze doelen naar aanleiding van strategische ontwikkelingen:

- Ontwikkeling 1: Een plan van aanpak over hoe om te gaan met klimaatadaptatie en energietransitie.
- Ontwikkeling 2: Ketenoptimalisatie bij de aanleg van leidingen.
- Ontwikkeling 3: Het IJsselmeer helpen beschermen en de potentie van de binnenduinrand onderzoeken.
- Ontwikkeling 4: Digitale transitie naar een IT-landschap dat past bij onze ambities en toekomstvisie.

Inhoud onze prestaties in 2019

Onze prestaties in 2019 35

Thema 1: Waterkwaliteit en -beschikbaarheid 35

De beste kwaliteit drinkwater, van bron tot kraan 35

Ontwikkelingen in 2019 36

Resultaten in 2019 38

Thema 2: Goed bestuur 39

Betrouwbaar en transparant als water 39

Ontwikkelingen in 2019 39

Resultaten in 2019 41

Thema 3: Bescherming waterbronnen en instandhouding beheerde gebieden 42

Schone natuur voor natuurlijk drinkwater 42

Ontwikkelingen in 2019 44

Resultaten in 2019 45

Thema 4: Innovatie, onderzoek en ontwikkeling 46

Veerkracht ontwikkel je met vallen en opstaan 46

Ontwikkelingen in 2019 46

Waanzinnige, serieuze ideeën komen tot leven 46

Resultaten in 2019 48

Thema 5: Verantwoorde kostprijs water 49

Drinkwater is heel gewoon en moet dat vooral blijven 49

Ontwikkelingen in 2019 49

Resultaten in 2019 50

Thema 6: Samenwerking in de keten 51

Een goed netwerk is robuust en veerkrachtig 51

Ontwikkelingen in 2019 51

Resultaten in 2019 52

Thema 7: Kwaliteit van onze organisatie 53

Je talenten benutten en laten groeien in een vitale organisatie 53

Ontwikkelingen in 2019 54

Resultaten in 2019 54

Thema 8: Klanttevredenheid 55

Wij gaan voor het volste vertrouwen 55

Ontwikkelingen in 2019 55

Resultaten in 2019 56

Onze prestaties in 2019

Thema 1: Waterkwaliteit en -beschikbaarheid

Gedefinieerd als:

Behoud van een hoge kwaliteit en de continue levering van drinkwater. Hierbij rekening houdend met de risico's van klimaatverandering.

De beste kwaliteit drinkwater, van bron tot kraan

Als geen ander weten we bij PWN wat er nodig is voor goed drinkwater dat elke dag gewoon uit de kraan komt. Dat gaat ons goed af. Maar zijn we ook klaar voor een toekomst waarin een veranderend klimaat voor nieuwe uitdagingen zorgt?

Vanwaar dit thema?

Schoon drinkwater is een primaire levensbehoefte en het is fijn dat je dit gewoon kunt drinken als je de kraan opendraait. Die zekerheid, van goed drinkwater op elk moment van de dag, daar gaan we voor. Ook in de toekomst.

Beleid: presteren boven norm, anticiperen op verandering

Er komt nogal wat bij kijken om van water uit het IJsselmeer en de Lek goed drinkwater te maken voor ruim 800.000 huishoudens, bedrijven en instellingen in Noord-Holland. Oppervlaktewater bevat allerlei stoffen die er niet in horen te zitten. Onze zuivering in Andijk is daarom uiterst geavanceerd. Een aaneenschakeling van filter- en UV-technieken levert uitstekend drinkwater. Filtratie van ons gezuiverd water in de duinen zorgt nog eens voor een extra, natuurlijke buffer: voor tijden van grote droogte, of bij calamiteiten verderop in het stroomgebied van de Rijn.

De toekomst van een veranderend klimaat lijkt sneller dan gedacht werkelijkheid te worden

De grote droogte van 2018 (en in iets mindere mate ook in 2019) was een wake-up call voor de overheid en de watersector. De toekomst van een veranderend klimaat lijkt sneller dan gedacht werkelijkheid te worden. PWN besloot daarop om niet af te wachten, maar versneld verder te werken aan de robuustheid van haar drinkwatersysteem en herijking van toekomstscenario's.

Ons beleid rond waterkwaliteit en -beschikbaarheid was er altijd op gericht om minimaal gelijk aan de norm te presteren, in de praktijk presteerden we echter vaak hoger

dan de norm. Maar doordat onzekerheden in onze omgeving toenemen (verzilting, verzakking, verwarming) zien we ons genoodzaakt om een grotere veiligheidsmarge in te bouwen om robuustheid te creëren naar de toekomst toe. Dit heeft er eind 2019 toe geleid dat PWN bij haar beleid voor het beschikbaar hebben van voldoende productiecapaciteit op de langere termijn voortaan rekening houdt met een extra ruime marge. Dit betekent ook dat PWN de komende jaren meer investeert in de capaciteit van bedrijfsmiddelen ten behoeve van toekomstbestendigheid. Daarnaast investeren we vanzelfsprekend in de afstemming met onze omgeving (Rijkswaterstaat, Inspectie Leefomgeving en Transport en Provincie) als het gaat om de kwaliteit van onze bronnen.

Bewaking bedrijfsmiddelen

Ons water transporteren we via ondergrondse leidingen met een totale lengte van 10.000 kilometer. Samen met een handvol zuiveringsinstallaties en pompstations vormt dit een kapitaalintensief netwerk. Door goed beheer op onze assets weten we wanneer welke leidingen en installaties aan onderhoud of vervanging toe zijn. Daarvoor hebben we een asset managementsysteem waarop PWN in 2019 positief is ge-audit door KIWA. PWN investeert tegelijkertijd ook in technisch geschoolde mensen en stuurt op een hoge kwaliteit van haar organisatie. Ook

beveiligen we onze terreinen, gebouwen en ICT-systemen.

Bewaking kwaliteit

In 2019 zijn er geen bijzondere incidenten rond de (levering en) kwaliteit van ons drinkwater geweest. Onder toezicht van de Inspectie Leefomgeving en Transport wordt de kwaliteit van ons water streng gecontroleerd. Zowel het water afpompstation als het water in de leidingen wordt dagelijks getest door het Waterlaboratorium in Haarlem. Vanwege de diversiteit aan ongewenste stoffen in onze bron, het IJsselmeerwater, zijn we op dat gebied extra alert. PWN heeft daarom fors geïnvesteerd in kennis en het opdoen van ervaring. We werken op dat gebied nauw samen met Research & Development van PWNT aan zuiveringstechnologie van de toekomst. In samenwerking met Rijkswaterstaat en Deltares heeft PWN in 2019 de modellering en de monitoring van het chloridegehalte in het IJsselmeer verder ontwikkeld. Hoewel de chloride niveaus in het IJsselmeer bij het innamepunt Andijk in 2019 niet zo extreem waren als in 2017 en 2018, bleek de ruimte om ionenwisseling of coagulatie toe te passen te beperkt om overschrijding van de chloridenorm in 2019 te voorkomen. Daarom is in 2019 de jaargemiddelde norm voor chloride overschreden. Het gemiddelde voor drinkwater vanuit Andijk in 2019 bedroeg 166 mg/l chloride. Technologisch onderzoek in 2020 moet uitwijzen of met alternatieve

regeneratie van de ionenwisseling de toevoeging van chloride in het zuiveringsproces beperkt kan worden.

Duurzame impact op mens, milieu en economie

Betrouwbaar drinkwater draagt bij aan gezond en milieuvriendelijk leven. Een hoog vertrouwen in ons drinkwater maakt immers dat mensen met een gerust hart elke dag kraanwater kunnen drinken. En dat voorkomt het gebruik van in plastic verpakt water. Ons drinkwater wordt ook door bedrijven gebruikt, zoals in de voedingsmiddelenindustrie. Bij onze zakelijke klanten is het vertrouwen in ons product eveneens hoog, waarmee we indirect bijdragen aan economische activiteit en continuïteit in de provincie Noord-Holland.

Samenhang met andere thema's

Water is een natuurproduct. De betrouwbaarheid van ons water kan daarom niet zonder onze inzet ter bescherming van drinkwaterbronnen en natuurgebieden. PWN is voor haar waterinname voor 70% afhankelijk van het IJsselmeer, voor 20% van het Lekkanaal en voor 10% van grondwater ('t Gooi en de duinen). Dit heeft ertoe geleid dat technologieontwikkeling en -toepassing bij PWN van oudsher een belangrijk aspect is geweest. Uiteraard beïnvloedt onze performance op dit thema direct de klanttevredenheid (thema 8). Tot slot helpt samenwerking in de keten en interne

afstemming tussen de sectoren Natuur en Drinkwater om onze invloed te blijven wenden voor schoon oppervlaktewater.

Welke risico's zien we rond dit thema?

- De zuiverheid van onze waterbronnen: we zien een toename van ongewenste stoffen in het oppervlaktewater, waaruit wij drinkwater produceren.
- Uitval van systemen rond drinkwaterproductie: drinkwaterproductie vraagt hoogwaardige zuiveringstechniek, die volautomatisch wordt bestuurd. Ook het transport van water tot aan de kraan verloopt volautomatisch.
- Aanvallen van buitenaf: hacking, terrorisme en vandalisme kunnen onze infrastructuur en productiesystemen schaden.
- Klimaatverandering vormt een risico voor de drinkwatervoorziening. Langere perioden van droogte en neerslagpieken hebben meerdere effecten: grotere pieken in het gebruik van drink- en landbouwwater, variabele waterkwaliteit in de rivieren (bij pieken meer slib, zware metalen, PAK's, verzilting/verhoging chloride, prioritaire stoffen, medicijnresten) en mogelijk meer innamestops door hogere concentraties van ongewenste stoffen in de bron. Daarnaast is er een groter risico op overstromingen, met hogere kosten voor waterveiligheid en gevolgschades zoals leidingbreuken. Door een stijging van de temperatuur kan in de bron en in ons

leidingnet ook meer microbiologie optreden. Mogelijk leidt dit tot problemen met nagroei.

Ontwikkelingen in 2019

Stap voor stap meer productiecapaciteit realiseren

In 2019 werkten we door aan verbetering van onze innovatieve installatie Andijk III en troffen we voorbereidingen om de uit 1968 stammende installatie Andijk I te renoveren. Daarmee maken we ons drinkwatersysteem robuuster.

Andijk III volledig in productie

De innovatieve installatie van Andijk III is eind 2019 volledig in productie gekomen. Doordat Andijk III minder levert dan beoogd, is besloten om Andijk I tot 2035 in stand te houden. Met het in stand houden van Andijk I en de levering van Andijk III is de leveringszekerheid voor het oostelijk deel van de provincie Noord-Holland in ieder geval tot 2035 verbeterd.

In 2019 zijn de voorbereidingen gestart voor de renovatie van Andijk I, waaronder het opstellen van een waterproductieplanning die ervoor moet zorgen dat de leveringszekerheid ook tijdens de renovatie wordt geborgd. Uiteraard blijft de winkel open tijdens deze belangrijke renovatie van deze 50 jaar oude zuiveringsinstallatie.

Zicht op een oplossing voor reststroom Andijk III

Zicht op een oplossing voor reststroom Andijk III

Na jaren van onderzoek is er zicht op een definitieve oplossing voor de door Andijk III uit het IJsselmeerwater verwijderde waterstroom met restmateriaal. We hebben meerdere opties grondig verkend en kwamen uit op het injecteren van de reststroom in diepere lagen onder de grond. Het ministerie van EZK heeft inmiddels een opslagvergunning verleend. Daarmee is een eerste stap gezet in meer te verkrijgen vergunningen. De reststroom zal naar een aardlaag tussen de 200 en 250 meter diep worden gebracht, waar de samenstelling van het grondwater ongeveer gelijk is aan de samenstelling van deze reststroom hetgeen zorgvuldig gemonitord wordt.

Productiedata verrijken om onderhoud te voorspellen

Andijk III levert veel productiedata op. We zijn in 2019 begonnen om deze data te verrijken, zodat we onze productieprocessen beter kunnen analyseren. Meer inzicht in de performance per productiestap moet uiteindelijk leiden tot predictive maintenance. Deze techniek, afkomstig van de luchtvaart, draait om het nauwkeurig voorspellen hoe systeemonderdelen zich zullen gedragen en welke onderdelen aan onderhoud toe zijn. Een geavanceerde manier om storingen te voorkomen. Als de dataverrijking goed werkt, willen we deze techniek ook toepassen op onze andere bedrijfsmiddelen. Daarvoor moeten eerst in onze ICT nog allerlei upgrades en migraties worden afgerond.

In de verre toekomst kijken

In 2019 zijn we in het kader van leveringszekerheid met verschillende disciplines uit de organisatie begonnen met nieuwe toekomstverkenningen voor de lange termijn. We hebben die vervolgens getrechterd naar een selectie handelingsperspectieven die we de komende tijd verder onderzoeken. Daarbij richten we onze blik nu op 2030.

De energietransitie en onze leidingen

Nederland gaat van het gas af. Tegelijkertijd vindt er overleg plaats over onder andere de aanleg van warmtenetten in de ondergrond. Dat betekent dat de komende jaren veel straten zullen openliggen voor werkzaamheden in de grond. PWN grijpt deze mogelijkheid aan om daar ook meteen het eigen leidingnet te verbeteren en mee te

denken over de inrichting van de ondergrond. Zo kunnen warmtenetten van invloed zijn op ons leidingnet. Doordat een toenemende warmte in de ondergrond een hogere temperatuur van het leidingwater tot gevolg kan hebben, ontstaat er een mogelijk risico van onaanvaardbare groei van micro-organismen. Gelukkig merken wij dat planmakers de gevolgen voor de drinkwatervoorziening in de ondergrond beter in kaart willen krijgen. In 2019 heeft PWN hiertoe vanuit het drinkwaterbelang een brochure ontwikkeld: 'denk de diepte in'. In 2020 zetten we verder in op aandacht voor de drinkwatervoorziening in relatie tot ingrepen in de ondergrond vanuit energietransitie en klimaatadaptatie.

Omgeving en waterleidingen

Bij de vervanging van waterleidingen in ons

leidingnet sprongen twee projecten eruit vanwege een nieuwe aanpak. Zo vervingen we bij Bergen drie waterleidingen over een lengte van 500 meter. Experts van de sectoren Drinkwater en Natuur werkten hier samen om met de nieuwe leidingen ook ruimte te maken voor nieuwe natuur. In Hoofddorp moest een belangrijke leiding worden verlegd vanwege de bouw van de nieuwe wijk Hyde Park. Hier lieten we omwonenden kiezen uit twee voorgestelde tracés.

Resultaten in 2019

- In 2019 heeft PWN 127 km hoofdleidingen aangelegd. Deze 127 km bestaat uit 61 km nieuwbouw, 31 km reconstructies (vervanging op basis van werken derden), 30 km saneringen (eigen vervanging) en 5 km bij klussen (kleine werkzaamheden).
- In 2019 heeft PWN 109,6 miljoen m³ drinkwater afgezet.
- De investeringsprojecten in leidingen en installaties zijn in 2019 goed gerealiseerd.
- Andijk III is eind 2019 in productie gegaan met alle 10 CeraMac ketels, maar levert minder productie dan beoogd.
- In 2019 zijn er ruim 55.000 huishoudelijke watermeters verwisseld.
- In het kader van de leveringszekerheid is een aantal handelingsperspectieven in kaart gebracht in een strategisch drinkwaterplan, dat eind december 2019 is opgeleverd. In 2020 wordt verder onderzocht of en hoe PWN hier verder

invulling aan wil geven.

- In oktober hebben de provincie Noord-Holland en PWN een samenwerkingsoverkomst getekend voor de herinrichting van de A.C. de Graafweg (N241) en de verlegging van een drinkwatertransportleiding.

Breder perspectief

Om op de toename van de (drink)watervraag te kunnen anticiperen worden handelingsperspectieven geschetst, waarbij het uitgangspunt is om het hele drinkwatersysteem robuust te maken voor de toekomst. Daarvoor worden verschillende handelingsperspectieven verkend. Tegelijkertijd verandert het klimaat en heeft dit een effect op de bronnen voor de drinkwaterproductie. In combinatie met microverontreinigingen en opkomende stoffen zijn er extra uitdagingen om de robuustheid van het drinkwatersysteem ook in de toekomst te kunnen borgen. Deze extra uitdagingen vragen om noodzakelijke investeringen, waardoor de dalende trend in het tarief niet kan worden voortgezet. Vanuit het klantenbelang blijft PWN onverminderd inzetten om tegen de laagste maatschappelijke kosten leveren.

Een andere bedreiging vormt het toenemende aantal pogingen van hacking van onze productiesystemen. We hebben fors geïnvesteerd in ICT-maatregelen en onze mensen zijn volop alert en actief om pogingen tot inbraak af te slaan.

Thema 2: Goed bestuur

Gedefinieerd als:

Integere en transparante wijze van bestuur en transparantie naar belanghebbenden over omgang met ontwikkelingen, verwachtingen en belangen.

Betrouwbaar en transparant als water

PWN staat voor een integere en transparante wijze van bestuur.

We voorzien in een essentieel maatschappelijke behoefte waarbij betrouwbaarheid van de drinkwatervoorziening (leveringszekerheid) en transparantie over de daarmee gepaard gaande kosten belangrijke kaders zijn. We anticiperen op ontwikkelingen, verwachtingen en belangen en nemen daarvoor de juiste maatregelen.

Vanwaar dit thema?

PWN opereert in een krachtenveld van uiteenlopende belangen en houdt rekening met het spanningsveld tussen trendmatige ontwikkelingen en haar eigen kerncompetenties. De drinkwaterproductie en het natuurbeheer in de duinen vereisen daarom een sterke, goed geleide organisatie. Betrouwbaarheid en transparantie draagt bij aan een hoge kwaliteit en continuïteit van onze bedrijfsprocessen en zorgt dat we actief

anticiperen op relevante ontwikkelingen.

Beleid: veilig, integer en duurzaam

Ons beleid rond goed bestuur richt zich in eerste instantie op de veiligheid van onze medewerkers, toeleveranciers, aannemers, maar ook van onze klanten, bezoekers en omwonenden. Daarnaast richten we ons op compliance en risicomanagement, beveiliging van processen en systemen en het effectief handelen en samenwerken met hulpdiensten bij calamiteiten. Daarnaast onderhoudt PWN structureel contact met haar omgeving. Via klantenpanels, stakeholdergesprekken, enquêtes en bijeenkomsten peilen we verwachtingen en meningen over onze performance.

Veiligheid en integriteit staan structureel op de agenda van de wekelijkse directievergadering. Incidenten, non-compliances en audit-tekortkomingen worden procesmatig vastgelegd in systemen en gerapporteerd aan managementteams en de directie. De opvolging ervan ligt vast in onze cyclus voor planning en control.

Voor compliance en risicomanagement is in 2019 de werving gestart en inmiddels afgerond voor een Risk & Compliance Officer

Voor compliance en risicomanagement is in 2019 de werving gestart en inmiddels afgerond voor een Risk & Compliance

Officer. Eén van de taken van deze Officer is het opstellen van een frauderisicoanalyse waar het vergroten van het risicobewustzijn binnen PWN onderdeel van is. Meer over ons beleid op dit gebied zetten we uiteen in het hoofdstuk over Corporate Governance. Onder goed bestuur verstaan we ook integer omgaan met onze planeet. Duurzaamheid voor mens, milieu en economie is de kern van ons handelen.

Duurzame impact op mens, milieu en economie

Goed bestuur is belangrijk om de verhouding tussen kwaliteit en prijs op een maatschappelijk gewenst optimum te houden. Onze prestaties op dit gebied bevorderen een gezonde bedrijfsvoering en de continuïteit van onze onderneming. Dankzij goed bestuur onderhoudt PWN ook goede contacten met de buitenwereld, waardoor we ons beleid ook staande kunnen houden te midden van krachten die mogelijk nadelig zijn voor water en natuur. Daarmee is goed bestuur een belangrijke factor voor een duurzame watervoorziening en duurzaam natuurbeheer in Noord-Holland.

Samenhang met andere thema's

Goed bestuur is ondersteunend aan alle genoemde materiële thema's.

Welke risico's zien we rond dit thema?

- Belangrijke ontwikkelingen in onze context over het hoofd zien.

- Non-compliance: niet voldoen aan wet- en regelgeving en aan de eisen die kwaliteitssystemen aan onze processen stellen.
- Onachtzaamheid: gebrek aan veiligheidsbewustzijn kan leiden tot schade en menselijk leed.
- Fraude: te weinig transparantie kan leiden tot schade door niet-integer handelen.

Ontwikkelingen in 2019

Bewust werk gemaakt van veiligheid en duurzaamheid

Op alle fronten heeft PWN in 2019 haar organisatie versterkt. De grootste resultaten boekten we op het gebied van duurzaamheid, beveiliging en veiligheid van onze mensen. Ook worden operationele acties nu consequent gekoppeld aan de strategische doelen en gemonitord via een goed werkende cyclus van planning & control.

Bewustwording van veiligheid op het werk

PWN wil dat veilig werken in haar organisatie naar een hoger niveau wordt getild. In 2019 bereikten we trede 2 op de Veiligheidsladder, door op alle niveaus in onze organisatie medewerkers meer bewust te maken van de risico's op de werkplek. Onze ambitie voor 2020 is om trede 3 op de Veiligheidsladder te bereiken. 'Veiligheid op 1' is daarvoor het motto.

In 2019 stonden we met vrijwel de hele organisatie stil bij een nieuwe veiligheidscultuur, ondersteund door een externe deskundige. Dit onderwerp staat nu vol in de belangstelling van onze medewerkers: dit deden we onder andere door als medewerkers deel te nemen aan een veiligheidsworkshop om met elkaar in dialoog te gaan over risico's en veilig werken. Managers van PWN kregen verdieping over dit onderwerp in de vorm van workshops safety leadership. Ook kent PWN inmiddels 44 veiligheidscoaches: eigen mensen die veiligheid als continu aandachtspunt hebben. Zij treden op als ambassadeur van het veiligheidsprogramma en vragen continu aandacht binnen de teams voor het bespreekbaar maken van onveilige situaties.

PWN kent inmiddels 44 veiligheidscoaches: eigen mensen die veiligheid als continu aandachtspunt hebben

Beveiliging en versterking crisisorganisatie

Het programma Veiligheid op 1 gaat vooral over veilige arbeidsomstandigheden. De vorig jaar geïnstalleerde Veiligheidsboard heeft daarnaast twee andere lijnen uitgewerkt: cyber security en de fysieke beveiliging van onze gebouwen en fabrieken, en versterking van onze crisisorganisatie.

PWN houdt het cyber-risico, zoals hack-pogingen van systemen, continu in de gaten.

Afgelopen jaar hebben we daarvoor het Security Team uitgebreid met een aantal specialisten op dit gebied.

In 2019 is netcentrisch werken bij PWN ingevoerd. De veiligheidsregio's en hun partners werken al langere tijd netcentrisch of zijn bezig met de invoering daarvan. Het gaat dan om partners zoals waterschappen, Rijkswaterstaat, drinkwaterbedrijven, netbeheerders en bijvoorbeeld ziekenhuizen, huisartsen en GGD.

Door het sneller delen van informatie en het hebben van een actueel, gedeeld beeld is PWN beter 'in control' in geval van crisisbestrijding en ten aanzien van haar adviserende positie. Op deze manier neemt PWN haar verantwoordelijkheid, die hoort bij het zijn van een professionele partner in crisisbeheersing. Daarnaast zorgt het voor een betere aansluiting op (social) media en dat draagt weer bij aan het minimaliseren van het afbreukrisico van het PWN- imago. Inmiddels heeft PWN in haar voorzieningsgebied koppelingen met de veiligheidsregio's Kennemerland, Noord-Holland Noord, Zaanstreek-Waterland, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en Waternet.

Toekomstverkenning klimaatverandering

Klimaatverandering is nu opgenomen als één van de vier belangrijkste strategische ontwikkelingen in ons beleidsplan. Daarmee onderkennen we de noodzaak om ons in toekomstplannen hierop voor te bereiden.

In 2019 leidde dit er al toe dat we voor het beleidsadvies drinkwaterteam, dat zich bezig houdt met de planvorming en advisering omtrent drinkwatervoorziening, meer capaciteit vrijmaakten. Met versterking van deze nieuwe mensen onderzoekt het team voor uiteenlopende toekomstscenario's hoe we de leveringszekerheid van drinkwater op de lange termijn kunnen borgen.

Zonnepanelen

Klimaatadaptatie en energietransitie krijgen binnen ons beleid gestalte door onderzoek naar de impact op onze waterinfrastructuur en een forse uitbreiding van het aantal zonnepanelen. Wat dat laatste betreft: eind 2018 tekende PWN een contract voor de plaatsing van 83.000 zonnepanelen, op daken en op water. Het eerste deel van de installatie werd in 2019 gerealiseerd. Het betreft hier vooral panelen op de daken van onze gebouwen en op de vijver rond ons pompstation in Hoofddorp. De installatie van grote, met de zon meedraaiende cirkels vol panelen op ons spaarbekken bij Andijk gaat stapsgewijs. In 2019 en 2020 draaien we een proef met een klein aantal draaischijven om goed te onderzoeken wat de effecten zijn op onder andere de waterkwaliteit.

Panelen op ons spaarbekken leveren 30% procent meer energie dan gebruikelijk, doordat ze met de zon meedraaien en door het water eronder koel worden gehouden. Als alle panelen (dak, veld en water) zoals gepland zijn geplaatst en aangesloten,

hebben we een geïnstalleerd vermogen zonenergie van 27.991 kWp. Met dit opgesteld vermogen kan PWN, voor de drinkwaterinstallaties, voor 30% de elektrische energie met zon opwekken.

Wendbare ICT voor een datagedreven organisatie

PWN verandert meer en meer in een kennisorganisatie. Onze systemen, onderzoeken en productieprocessen leveren nu al een grote hoeveelheid data. Daarmee kunnen we patronen zien en ontwikkelingen beter voorspellen. We ervaren het gemak van de grote hoeveelheid data, maar lopen ook tegen de grenzen aan om van die data bruikbare informatie te maken. De doelstelling voor 2020 is om de basis te leggen voor een data-gedreven organisatie. Er wordt voor verschillende datadomeinen gewerkt aan de inrichting van masterdatamanagement, het verbeteren van de datakwaliteit, het inrichten van masterdata en inzetten van data-analyse en datascience.

Tegelijkertijd nemen we ons hele digitale landschap onder de loep vanwege de noodzakelijke uitfasering van ons huidige SAP-systeem. Een nieuw IT-landschap wordt de komende jaren fasegewijs ingevoerd.

Het zal mensen in onze organisatie beter ondersteunen en maakt dat onze automatisering makkelijker meebeweegt met het veranderende gedrag van consumenten. Daarnaast is een data-programmateam opgericht om onze data te verrijken voor ondersteuning van bijvoorbeeld klant- en productprocessen, assetmanagement en natuurbeheer.

In 2019 hebben we in lijn met de nieuwe ICT-aanpak ook onze ICT-afdelingen beter

gestructureerd. Daarmee ligt er nu een goed fundament om de komende transformatie vanaf 2020 verder vorm te geven.

Resultaten in 2019

- We bereikten trede 2 op de Veiligheidsladder en hebben inmiddels 44 veiligheidscoaches.
- Onze Veiligheidsboard werd in 2019 verder geprofessionaliseerd.
- Netcentrisch werken bij calamiteiten

ingevoerd.

- De bouw van onze zonnepanelen op land, dak en water is van start gegaan.

Breder perspectief

Voor de komende jaren werken we verder aan klimaatadaptatie, duurzaamheid, veiligheid en de migratie naar een nieuw IT-landschap.

Thema 3: Bescherming waterbronnen en instandhouding beheerde gebieden

Gedefinieerd als:

Nastreven van een goede kwaliteit van onze waterbronnen en beheerde wingebieden, opdat zuiveringsinspanningen zo beperkt mogelijk kunnen blijven.

Schone natuur voor natuurlijk drinkwater

Onze bronnen, dat zijn de Lek en het IJsselmeer als onderdeel van de Rijndelta. Maar er is nog een bron: onze duingebieden. Ze werken als natuurlijk filter voor ons water, bergen een zoetwatervoorraad voor mindere tijden en vormen een rijke bron van biodiversiteit.

Vanwaar dit thema?

Het samenspel tussen drinkwaterzuivering en natuurlijke duinfiltratie draagt bij aan kwalitatief, hoogwaardig drinkwater. De duinen herbergen daarnaast een zoetwatervoorraad die ingezet kan worden bij calamiteiten. Onze natuurgebieden zijn dus nauw verbonden met onze drinkwaterzuivering en -levering. We

beheren die gebieden met de grootste zorg en zetten ons in voor schonere bronnen. Als de kwaliteit van onze drinkwaterbronnen beter wordt, kost het ons minder inspanningen om het water te zuiveren.

Beleid: integrale bescherming van waterketen en duinnatuur

Ons beleid richt zich op het schoon houden van de waterketen van bron tot kraan. De duinen zijn daarin een essentiële schakel. Daarom werken we bij PWN aan schone natuur, met natuurwaarden van het hoogst mogelijke niveau.

Via Vewin steunen we de internationale lobby om het stroomgebied van de Rijn te beschermen. En via het convenant Gebiedsdossier Andijk spannen we ons met gemeenten en de provincie Noord-Holland in voor bescherming van het IJsselmeer als drinkwaterbron.

De bescherming van onze bronnen hangt nauw samen met een schone, veerkrachtige natuur. Het natuurbeheer van PWN heeft al decennia goed gewerkt en heeft geleid tot behoud van onze unieke duingebieden. De veranderingen in het klimaat gaan echter zo snel, dat we toe gaan naar andere vormen van natuurbeheer. Voor de komende jaren is ons beleid rond dit thema op deze vier doelstellingen gericht:

1. Voor natuurbehoud zijn ecologisch veerkrachtige systemen nodig, die in staat zijn te herstellen van tijdelijke

verstoringen (extreem weer, recreatie piekmomenten) en zich aan te passen aan permanente veranderingen (klimaatverandering).

2. De duinnatuur heeft ook een belangrijke recreatieve waarde. PWN zet in op 'beleving', omdat beleving van het duin mensen in het hart kan raken. Daardoor ontstaat betrokkenheid en de bereidheid om ook bij te dragen aan duurzaam duinbeheer.
3. PWN staat midden in de samenleving en verbindt zich actief met haar omgeving. Zo vangen we tijdig signalen op en bereiken we draagvlak voor ons werk.
4. Vroegtijdige signalering maakt het ook mogelijk om ons natuurbeheer steeds te verbeteren en indien nodig ons beheer hierop aan te passen. Bijvoorbeeld met nieuwe technologie.

Duurzame impact op mens, milieu en economie

Onze inspanningen rond dit thema zijn van grote impact op de natuur in Noord-Holland. Maar liefst 60% van de Nederlandse dier- en plantensoorten komt in onze duinen voor. Goed natuurbeheer draagt bij aan een rijke biodiversiteit en maakt de natuur veerkrachtig bij grote veranderingen. Uiteindelijk draagt dit bij aan lage maatschappelijke kosten in de waterketen en een positieve invloed op de gezondheid van mensen. Tot slot is er ook een duurzame economische impact: door verstuiving in de duinen aan te wakkeren

groeit onze zeewering organisch mee en levert dit een bijdrage aan de instandhouding van de economie in de het westelijk deel van Nederland.

De bescherming van onze waterbronnen hangt samen met de instandhouding van de door PWN beheerde gebieden

Samenhang met andere thema's

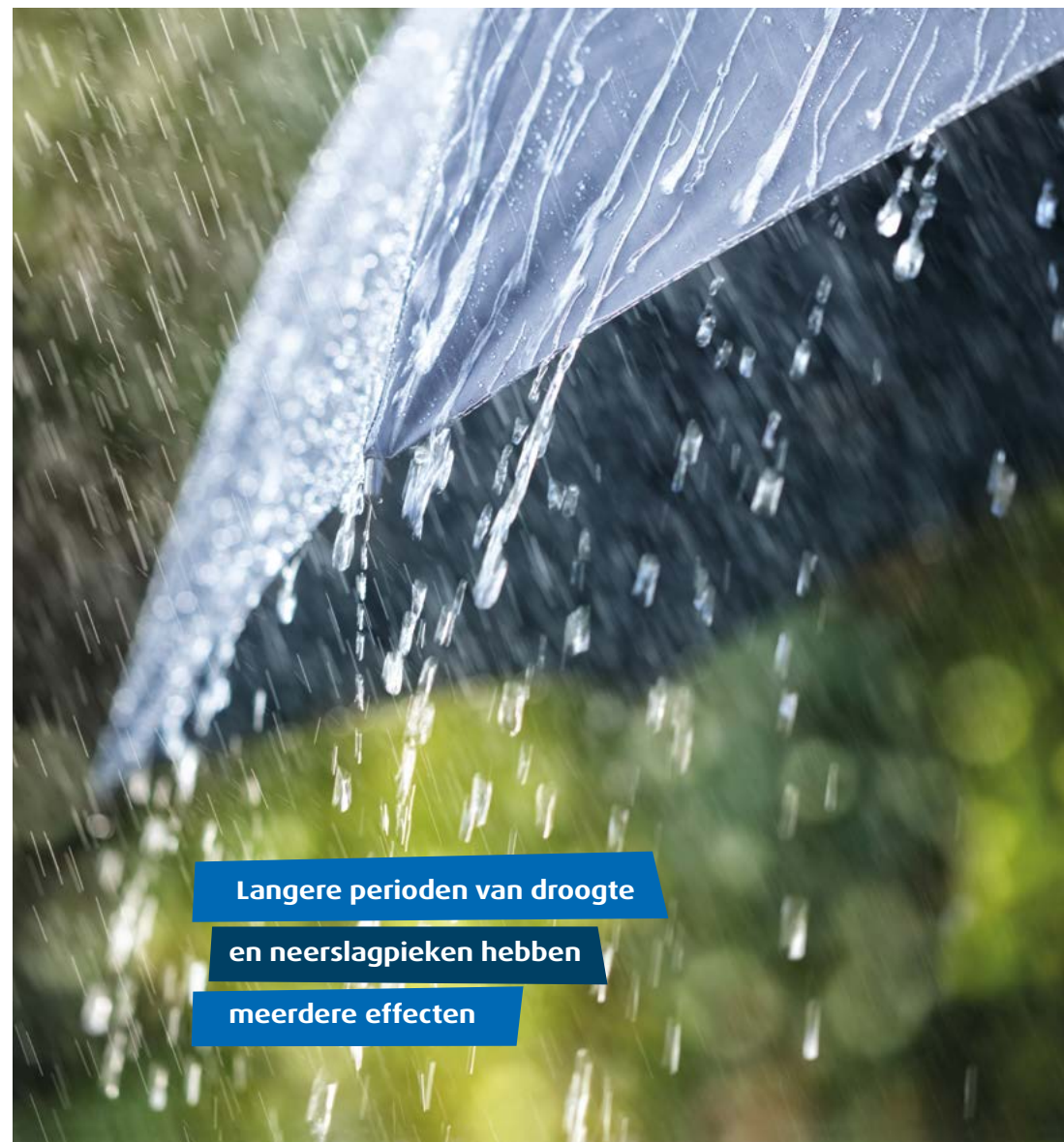
De bescherming van onze waterbronnen hangt samen met de instandhouding van de door PWN beheerde gebieden. Onze inspanningen hier houden dus nauw verband met het thema 'Waterkwaliteit en -beschikbaarheid'. Er is ook een duidelijke link met het thema 'Samenwerking in de keten', vanwege onze samenwerkingsverbanden met bijvoorbeeld waterschappen en natuurorganisaties. Tot slot zien we ook samenhang met een zo laag mogelijke kostprijs van water en klanttevredenheid.

Welke risico's zien we rond dit thema?

- Verontreiniging van water in het IJsselmeer en de Lek: bij ernstige calamiteiten stroomopwaarts moeten we de waterinname tijdelijk stoppen en overschakelen op de reservevoorraad in de duinen.
- Besmetting duinwater: bij het oppompen van gezuiverd duinwater kan nabesmetting optreden.
- Nieuwe, ongewenste stoffen in het oppervlaktewater: onze zuiveringsprocessen zijn erop gericht om zoveel

mogelijk ongewenste stoffen uit het water te halen. Op dit moment is ons drinkwater betrouwbaar en voldoet het aan de wettelijke eisen. We blijven doorlopend de waterkwaliteit bewaken en anticiperen op eventuele ontwikkelingen.

- Een achteruitgang van de kwaliteit van onze natuurgebieden door invloeden van buitenaf: stikstofuitstoot, recreatie, onrechtmatig handelen door omwonenden, politieke druk. Zulke ontwikkelingen kunnen ons zorgvuldige opbouwwerk in de natuur weer afbreken.
- Klimaatverandering vormt een risico voor de drinkwatervoorziening en natuurwaarden. Langere perioden van droogte en neerslagpieken hebben meerdere effecten: grotere pieken in het gebruik van drink- en landbouwwater, variabele waterkwaliteit in de rivieren (bij pieken meer slib, zware metalen, PAK's, verzilting/verhoging chloride, prioritair stoffen, medicijnresten) en mogelijk meer innamestops door hogere concentraties van ongewenste stoffen in de bron. Daarnaast kunnen nieuwe ziektes de gezondheid van mensen en natuurwaarden beïnvloeden.
- Klimaatverandering kan ook de biodiversiteit nadelig beïnvloeden. Bijvoorbeeld als door versnippering van gebieden de migratie van soorten gehinderd wordt. Tevens kan opwarming van het klimaat leiden tot een toename van invasieve exoten, meer natuurbranden en een toenemende recreatiedruk.

Ontwikkelingen in 2019

Het besef wordt groter: water en natuur versterken elkaar

In 2019 werden we ons er nog meer van bewust hoe krachtig die combinatie van drinkwaterproductie en natuurbeheer is. Op alle niveaus in onze organisatie werken we aan een integrale benadering van de uitdagingen waar we voor staan. Het samenspel van water en natuur versterkt ons.

Nieuwe ingrepen voor meer veerkracht: stuifsluven bij Castricum

Robuuste, veerkrachtige natuur. Dat is in een paar woorden ons antwoord op de grote veranderingen in het klimaat die op ons afkomen. Een van de maatregelen voor meer veerkracht vormt het op gang brengen van natuurlijke verstuiving. Want hoe meer stuifzand, hoe beter de duinen zich aan bijvoorbeeld een stijgende zeespiegel kunnen aanpassen. Bovendien gaat verstuiving verzuring tegen door de aanvoer van kalkrijk zand wat de natuurwaarden en biodiversiteit ten goede komt. In navolging van de effectieve ontwikkeling in de Noordwest Natuurkern brachten we daarom in 2019 nieuwe sleuven aan in de zeereep. Dit keer in de duinen van Castricum tot Egmond. Nu kan ook in dit deel van onze duingebieden de zo gewenste verstuiving weer op gang komen.

Klimaatverandering maakt ook dat het

denken over biodiversiteit verandert. In Nederland zien we op dat gebied twee scholen. Aan de ene kant proberen traditionele natuurorganisaties zoveel mogelijk te behouden van wat was. Aan de andere kant zien we Stichting ARK Natuurontwikkeling een beweging maken van loslaten: sommige soorten zullen verdwijnen, andere komen ervoor terug. Het beleid van PWN neemt de gulden middenweg. Wij zetten ons in om vooral het duinsysteem overeind te houden. Maar specifieke soorten die onmisbaar zijn voor het duinecosysteem, zoals de tapuit, proberen we wel zo veel mogelijk te behouden. Daarbij laten we ons adviseren door de in 2019 opgerichte Natuurwetenschappelijke adviesraad PWN (NAP) en werken we nauw samen met andere terreinbeherende organisaties en hun achterban.

Stikstofproblematiek raakt de duinen

Onze natuurgebieden in de duinen merken al jaren de gevolgen van een teveel aan stikstof. Zo is de bodem door de jaren heen steeds minder kalk gaan bevatten, waardoor de bovenlaag verzuurt en de biodiversiteit achteruitgaat. Die verzuuring wordt op enig moment onomkeerbaar als we niets zouden doen. In samenwerking met de provincie Noord-Holland voeren wij grote herstelprojecten uit waarbij de dynamiek wordt hersteld en schieten elk jaar honderden vrijwilligers ons te hulp, om samen met beheerders, boswachters en

ecologen van PWN de natuur in haar oorspronkelijke staat terug te brengen. Bijvoorbeeld door de ruige bovenlaag af te pluggen en struiken weg te halen. Dankzij deze inspanningen hebben we in 2019 een recordhoeveelheid woekerplanten kunnen verwijderen, zoals de uitheemse Amerikaanse vogelkers.

In het licht van de landelijke stikstofdiscussie in 2019 was PWN betrokken bij het provinciale stikstofoverleg

In het licht van de landelijke stikstofdiscussie in 2019 was PWN betrokken bij het provinciale stikstofoverleg. Daarbij droegen we bij met een voorstel voor landelijke maatregelen. Ook won de provincie bij PWN advies in om voorgenomen maatregelen te beoordelen. Om stikstofvervuiling beter te monitoren komen er meer meetpunten in de duinen.

Bomenkap roept weerstand op

Verruiging brengen we ook een halt toe door bosvorming tegen te gaan. Bijvoorbeeld door gericht bomen te kappen, zodat er weer open plekken ontstaan. In 2019 merkten we in onze omgeving een toenemende weerstand tegen het kappen van bomen. Dit maakt dat we in 2020 nog eens goed gaan kijken naar onze doelen op dit gebied en samen met provincie en andere stakeholders onze plannen herijken.

Reddingsactie tapuit

In 2019 deden we een proef om de populatie van tapuiten in de duinen weer te laten groeien. De tapuit nestelt in verlaten konijnenholen en daarvan zijn er door wegvallen van de konijnenpopulatie steeds minder. Bovendien zijn de vogels een makkelijke prooi voor een toegenomen aantal vossen. We plaatsten daarom 50 speciaal uit eikenhout vervaardigde nestkasten onder de grond en houden de komende jaren bij welke effecten dit heeft.

Herstelwerkzaamheden Duin en Bosch

In 2018 kocht PWN het natuurgebied van het Castricumse landgoed Duin en Bosch aan. Het doel is om dit Natura2000-gebied weer in zijn oude glorie te herstellen. De werkzaamheden hiervoor zijn in 2019 succesvol opgestart.

De Zanderij: 7 hectare nieuwe natuur

In 2019 transformeerde PWN 7 hectare tuinbouwgrond in de binnenduintrand bij Castricum tot nieuwe natuur. We herstelden duinkreken en brachten het landschap weer in zijn oorspronkelijke staat terug. Daarmee versterken we niet alleen de biodiversiteit in de omgeving, we beschermen hiermee ook de aanwezige zoetwatervoorraad. We verkennen binnen de toekomstverkenning Drinkwater welk deel hiervan duurzaam winbaar is.

De nieuwe natuur in de binnenduintrand zorgt voor meer natuuroppervlak, wat in de toekomst een overloopzone kan vormen

voor de sterk toenemende recreatiedruk in de duinen. Uit de omgeving kregen we zeer positieve reacties op ons werk voor dit nieuwe natuurgebied.

Formule 1 Zandvoort

In mei 2020 zou op het Circuit Zandvoort de Formula 1 Dutch Grand Prix plaatsvinden. Wegens COVID-19 is de Formula 1 Dutch Grand Prix tot nader order uitgesteld. Het evenement trekt honderdduizenden bezoekers naar Zandvoort en omgeving. PWN is verantwoordelijk voor de bescherming van het natuurgebied grenzend aan het circuit en is met de organisator in gesprek over maatregelen om het gebied tijdens het evenement af te sluiten voor publiek. De Formule 1 leidt tot grote drukte in Zandvoort en omgeving. Op dit moment voert PWN constructieve gesprekken met de organisatie van de Formule 1 om de bescherming van het kwetsbare duingebied te garanderen. Ook is PWN bij verschillende werkgroepen aangesloten, die de Formule 1 organiseren.

Resultaten in 2019

- Natuurontwikkeling De Zanderij succesvol opgeleverd.
- PWN kocht terrein De Voert aan.
- In 2019 is een recordhoeveelheid woekerplanten afgeplagd en afgevoerd.
- Nationaal Park Zuid-Kennemerland is het eerste natuurgebied in Nederland dat

voorzien is van een Smart Parks-netwerk. Door het gebruik van slimme sensortechnologie kunnen we nu meer informatie verzamelen over het gedrag van grote grazers. Deze kennis helpt bij ingewikkelde beheervraagstukken en draagt bij aan een duurzame balans tussen natuur, grazer en recreatie.

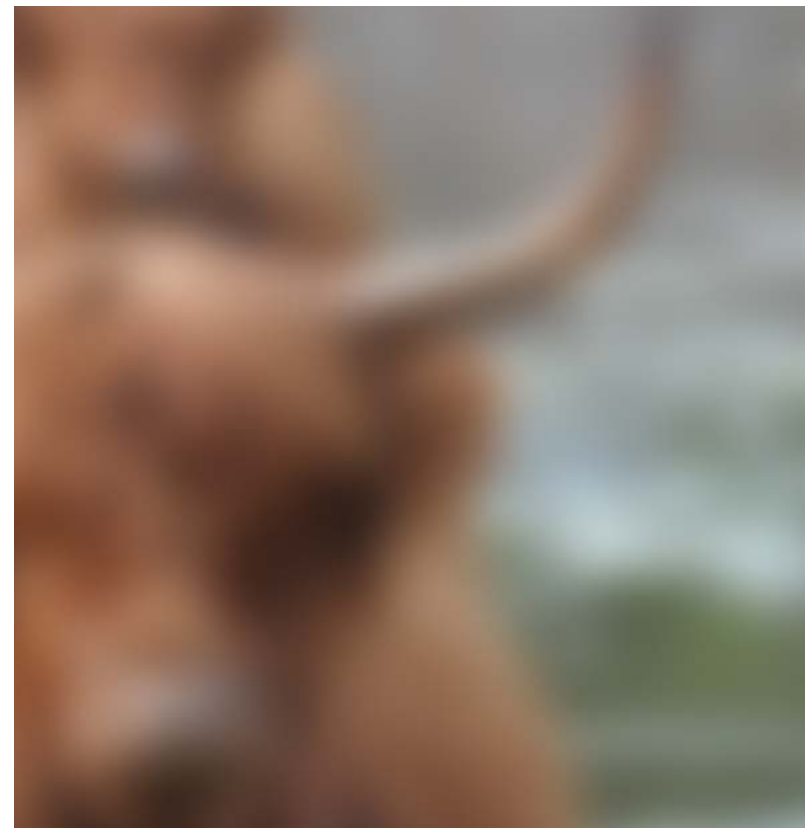
- PWN heeft een perceel grond nabij voormalig terrein Duin en Bosch verworven.
- Aangekochte grond door Provincie (13ha) nabij Heemskerk in beheer gekregen.
- Opening tentoonstelling De Wolf in De Hoep.

Breder perspectief

De provincie Noord-Holland heeft in haar nieuwe coalitieakkoord speciale aandacht gegeven aan de binnenduintrand, als vervolg op het Kustpact om gebruik en bescherming van de kust in balans te houden. De binnenduintrand zien wij in toenemende mate als gebieden waar de zoetwaterbron en bijzondere natuur hand in hand gaan. Het beschermen waard dus. PWN stelt voor de binnenduintrand van haar duingebied een ontwikkelingsvisie op in 2020. Dit wordt een belangrijke bijdrage voor de gemeentelijke omgevingsvisies.

Een belangrijk dilemma bij ons natuurbeheer is dat we bij de uitvoering in onze gebieden soms op onbegrip in de publieke opinie stuiten wanneer de maatregelen te drastisch worden gevonden. Bijvoorbeeld bij het beheer van damherten

en het uitdunnen van voormalig productiebos om natuurwaarden in een gebied te versterken. PWN wil van de kritiek leren en luistert goed naar de mening van bezoekers en omwonenden. Ook spannen we ons in om ons beleid uit te leggen en het publiek meer te betrekken bij onze dilemma's.

Thema 4: Innovatie, onderzoek en ontwikkeling

Gedefinieerd als:

Ten behoeve van een blijvend uitstekende drinkwaterkwaliteit, betrouwbare levering, dienstverlening naar de klant en voor ontwikkeling en onderhoud van de natuurgebieden op duurzame, effectieve en kostenefficiënte wijze.

Veerkracht ontwikkel je met vallen en opstaan

PWN is al decennia een innovierend waterbedrijf. Onze innovaties zijn ooit uit noodzaak geboren vanwege toenemende vervuiling van het IJsselmeerwater. Inmiddels werken we gestructureerd aan vernieuwing op tal van gebieden. Daarmee versterken we onze processen en blijven we veerkrachtig meebewegen met een steeds veranderende wereld.

Vanwaar dit thema?

Ons product is kwetsbaar. Er zijn tal van grote ontwikkelingen die in de toekomst een bedreiging kunnen vormen voor ons drinkwater en de duinnatuur. PWN wil niet afwachten, maar anticipeert met onderzoek, ontwikkeling en innovaties. Daarmee houden we onze processen robuust en veerkrachtig. Want in een steeds complexere

wereld is het goed om steeds te blijven verbeteren.

Beleid: een goed idee kan overal vandaan komen

PWN anticipeert op belangrijke ontwikkelingen in haar omgeving. Daarvoor is het belangrijk dat we tijdig de juiste kennis verzamelen en ideeën bedenken om daar goed mee om te kunnen gaan. Daarom investeert PWN in onderzoek en innovatie.

PWN innoveert op drie thema's: klimaat, data en circulaire bedrijfsvoering. En natuurlijk investeren we in onderzoek en ontwikkeling voor onze kernprocessen: drinkwaterlevering en natuurbeheer.

Innovaties gaan binnen PWN inmiddels ook over processen en disciplines. Er is in 2019 besloten om het innovatieproces bij PWN vraaggestuurd te laten zijn, dat wil zeggen: innovaties moeten bijdragen aan een oplossing voor vraagstukken in onze bedrijfsvoeringen en ons toekomstbestendiger maken. Bij het genereren van ideeën betrekken we bovendien onze omgeving. Zo putten we uit verschillende netwerken met uiteenlopende competenties.

Tot slot werken bij innovaties ervaren PWN-medewerkers nauw samen met jongeren - van basisscholen tot beroepsonderwijs en universiteiten. Onze ervaring is dat jonge mensen op een

verrassende manier naar problemen kijken en oplossingen bedenken. Een waardevolle aanvulling, ook om als potentiële werkgever met jongeren in contact te blijven.

Duurzame impact op mens, milieu en economie

Ons onderzoek en onze innovatiekracht dragen bij aan toekomstige economische bedrijvigheid, zorgen voor hoogwaardige banen en maken dat we de impact op het milieu zo klein mogelijk weten te houden. Bijvoorbeeld door optimalisatie van ons waterzuiveringsproces en via nieuwe concepten voor faunabeheer.

Samenhang met andere thema's

Nieuwe zuiveringstechnologie voorkomt dat schadelijke stoffen in ons drinkwater komen. Onderzoek en innovaties voor natuurbeheer maken ons onderhoud in de duinnatuur efficiënter en toekomstbestendig, en helpen mee aan het behoud van dit ecosysteem.

Welke risico's zien we rond dit thema?

- Projectfalen: innovaties gaan gepaard met onzekerheid. Projecten kunnen uitlopen en meer kosten dan verwacht. Innovaties kunnen zelfs achteraf niet het gewenste effect blijken te hebben, waardoor op investeringen moet worden afgeschreven.
- Veroudering van innovaties: innovatieve ontwikkelingen kunnen worden ingehaald door andere ontwikkelingen, die de gedane investering tenietdoen.

Ontwikkelingen in 2019

Waanzinnige, serieuze ideeën komen tot leven

Nadat we vijf jaar geleden voorzichtig begonnen met multidisciplinaire brainstorm-sessies, kunnen we nu constateren dat deze 'makathons' inmiddels een schat aan nieuwe ideeën en verbeteringen hebben opgeleverd. Makathons zijn uit onze vernieuwingsprocessen niet meer weg te denken en elk idee, hoe waanzinnig misschien ook, verdient bij PWN een serieuze studie naar zijn haalbaarheid en toepassingsmogelijkheden.

Makathons nu geborgd in innovatieproces

Al vijf jaar organiseert PWN makathons, bijeenkomsten waarbij mensen uit uiteenlopende disciplines met elkaar brainstormen om out-of-the-box rond een uitdaging oplossingen te vinden. Vanaf 2020 is deze werkvorm ook geheel geïntegreerd in de vernieuwingsprocessen van PWN. Daarmee ontstijgt de makathon het niveau van een evenement en wordt het een structurele methode om tot nieuwe ideeën en minimal viable products te komen. Vanaf 2020 organiseert PWN elk kwartaal een makathon voor wat op dat moment als grootste uitdaging wordt ervaren.

Makathon: op zoek naar slimme manieren voor kennisoverdracht en efficiënt beheer zuivering

De komende jaren gaan veel PWN-medewerkers met pensioen. Hoe kan de nieuwe generatie profiteren van hun kennis en ervaring? En hoe kunnen we zorgen voor meer efficiëntie in het beheer van onze zuiveringsinstallaties? Deze vragen stonden centraal in de Smart Solutions Makathon van 2019. Tijdens een makathon bedenken interdisciplinaire teams slimme oplossingen voor actuele uitdagingen. PWN werkt hierin samen met onder meer Nova College, leveranciers en start-ups. Slimme oplossingen die in de brainstormen worden bedacht, worden ter plekke tot prototypes uitgewerkt en beoordeeld op hun potentieel. Voorbeelden van nieuwe ideeën uit deze makathon die ook daadwerkelijk worden uitgewerkt:

- Smart sensor kit: medewerkers in het veld krijgen een modulair opgebouwde set met sensoren, waarmee ze direct en real time gegevens kunnen meten. Bijvoorbeeld vochtigheid en temperatuur in een ruimte, verzilting van IJsselmeerwater. Het verzamelen van aanvullende data moet voor iedereen zo gemakkelijk worden als het aanzetten van de telefoon.
- Kennis borgen en overdragen via filmpjes en door machine learning te koppelen aan andere informatiebronnen. Zo kunnen

medewerkers die met pensioen gaan hun kennis overdragen.

- Een leermodel Smart Zuivering, dat kan worden ingezet in VMBO-, MBO- en HBO-scholen. Een manier om vroegtijdig nieuwe medewerkers aan ons te binden met de skills voor de toekomst.

Bellenscherm moet meer microplastics onderscheppen

Microplastics krijgen steeds meer de aandacht omdat ze een negatief effect hebben op het natuurlijk ecosysteem. Voor PWN is het van maatschappelijk belang microplastics in het oppervlaktewater zoveel mogelijk te voorkomen. In 2019 werkten we daarom een proef uit met Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, The Great Bubble Barrier, wateronderzoeksinstituut KWR en PWNT. The Great Bubble Barrier ontstond als idee tijdens de PWN Makathon Plastic Free Rivers in 2016. In 2018 heeft dit concept tijdens een pilot in de IJssel, met RWS, bewezen macro-plastics tegen te houden. In 2019 plaatsten we een bellenscherm in de afwatering van de rioolwaterzuiveringsinstallatie Wervershoof. Via de luchtballen in het gezuiverd afvalwater kunnen we meten hoeveel microplastics er na de zuivering nog in het water achterblijven. Eerdere tests toonden al aan dat het bellenscherm al 86% van de microplastics tot 1 mm uit het water kon vissen. De nieuwe proef onderzoekt of dit ook opgaat voor deeltjes tussen 0,5 en 0,02 mm.

Eerste Smart Park van Nederland in onze duinen

Nationaal Park Zuid-Kennemerland is in 2019 als eerste natuurgebied in Nederland voorzien van een Smart Parks-netwerk. Door het gebruik van slimme sensortechnologie kan PWN nu meer informatie verzamelen over het gedrag van grote grazers. Het gaat hier om een proeflocatie, bedoeld om de technologie verder te verbeteren. Tegelijkertijd leert PWN hoe smart technology kan worden ingezet in het natuurbeheer. Het nieuwe netwerk kwam tot stand in samenwerking met Universiteit Utrecht en Smart Parks. Daarnaast hebben camping De Lakens en Circuit Zandvoort belangeloos meegewerkt aan de bouw van het netwerk.

In het Smart Tech Team werken jongeren (generatie Z), leveranciers en medewerkers van PWN aan oplossingen voor technische uitdagingen

PWN Smart Tech Team opgericht

In het Smart Tech Team werken jongeren (generatie Z), leveranciers en medewerkers van PWN aan oplossingen voor technische uitdagingen. Ze houden de nieuwste technologische ontwikkelingen bij, zoals op het gebied van 3D-printing, virtual reality, internet of things, drones en data. De komende tijd werkt het team aan een 'digital twin' van onze drinkwaterzuivering. Dit is een getrouwe digitale afspiegeling van ons

zuiveringsproces, bedoeld voor simulaties die de werkelijkheid zeer nauwkeurig benaderen.

Strategische ondergrondse wateropslag en terugwinning ASR

Op distributiepompstation Hoorn wordt in 2020 gestart met een pilotproject om drinkwater langdurig op te slaan in de grond. Naast de duininfiltratie vormt dit een extra buffer voor pieken in de watervraag en bij calamiteiten. Met de realisatie van zo'n systeem voor aquifer storage and recovery (ASR = ondergrondse wateropslag en terugwinning) wordt de leveringszekerheid sterk vergroot, terwijl onze zuiveringscapaciteit niet hoeft te worden uitgebreid. De pilot loopt tenminste tot eind 2022 door.

Ge(o)zond Water wordt opgeschaald

De proefopstelling om op Wervershoof afvalwater met ozon te zuiveren, krijgt een vervolg. In 2020 moet het ontwerp voor een installatie op volledige schaal gereed zijn. De pilot won in 2017 de Innovatieprijs. De zuivering maakt gebruik van de geavanceerde drinkwatertechnieken van PWN, zoals ozonisatie en keramische membraanfiltratie. Daarmee kan microverontreiniging uit het afvalwater worden gehaald, zodat het oppervlaktewater schoner wordt.

Inspectierobot voor drinkwaterleidingen

PWN heeft de afgelopen jaren samen met

zes andere Nederlandse drinkwaterbedrijven en KWR een project ondersteund om een inspectierobot te laten ontwikkelen, door gespecialiseerde externe bedrijven. De robot zal in distributieleidingen informatie verzamelen over de staat van de leiding en een prototype wordt in 2020 al getest. Wanneer de robot uitontwikkeld is, is PWN voornemens van deze robot gebruik te maken. Totdat de robot beschikbaar is, worden door het team Leidingbeheer voorbereidingen getroffen om de robot in te kunnen zetten.

Slimme watermeter voor zakelijke klanten

Met een slimme watermeter krijgen klanten realtime informatie over hun waterverbruik. Met de nauwkeurige data van deze meters ontstaat meer inzicht in de efficiency van hun processen, hoeft PWN minder schattingen te doen en zijn we beter op de hoogte van veranderingen in ons netwerk. Onze klanten zijn vertegenwoordigd in het multidisciplinaire team dat deze services verder aansluit op de wensen in de markt. Komend jaar willen we dit testen bij vijf grootzakelijke klanten.

Onderzoek

In 2019 ging veel onderzoeksinspanning naar het volledig operationeel krijgen van Andijk III. Daarnaast deden we onderzoek naar onder meer de volgende onderwerpen:

- Een model met stromingsprofielen van onze bekkens.
- De biologische activiteit in ons distributienet.
- Herbesmetting van drinkwater in de duinen.
- Robuustheid van onze zuivering voor nieuwe stofjes in het oppervlaktewater.
- Insecten: biomassa en diversiteit in de duingebieden en hun rol in de voedselketen.
- Het effect van grote grazers op de waterkwaliteit van duinpoelen.
- Het effect van zonnepanelen op ons spaarbekken bij Andijk.
- Konijnen: we werkten mee aan een landelijk OBN-onderzoek naar factoren om de populatie te herstellen.

Resultaten in 2019

- In 2019 zijn er acht innovaties van de proof-of-concept-fase overgegaan naar pilot. Vier innovaties zijn daadwerkelijk geïmplementeerd.
- Er is een start gemaakt om het innovatieproces qua informatievoorziening te automatiseren.
- De uitdaging is nog om de keten van idee tot en met implementatie meer te laten stromen.

Breder perspectief

In 2020 ontwikkelt PWN een nieuwe ondernemingsvisie. Op basis van de grote

thema's hierin bepalen we onze ambitie en inventariseren we op welke terreinen innovatie en onderzoek kunnen bijdragen. Dit werken we vervolgens uit naar een nieuwe innovatie- en onderzoeksagenda, met een bijpassende governance en ecosysteem.

Voor het onderzoek bij PWN is de ontwikkeling dat dit meer vraaggestuurd moet worden. De uitdagingen en omgevingstrends rond water en natuur zullen de focus van het onderzoek bepalen, zoals klimaatverandering en de toenemende

recreatiedruk in de duinen. Te denken valt aan onderzoek naar chloride in IJsselmeerwater, proeven met het nieuwe digitale model voor waterkwaliteit en onderzoek naar manieren om met bestaande installaties meer water te maken om aan de groeiende vraag te voldoen.

Thema 5: Verantwoorde kostprijs water

Gedefinieerd als:

Stabiele en transparante tarieven passend in de benchmark onder Nederlandse waterbedrijven, strevend naar laagst maatschappelijke kosten.

Drinkwater is heel gewoon en moet dat vooral blijven

Drinkwater uit de kraan. Het is zo gewoon dat je er nauwelijks bij stilstaat wat er allemaal bij komt kijken. Dat moet ook vooral zo blijven vinden we. PWN wil lekker en veilig drinkwater probleemloos blijven leveren. Een verantwoord watertarief hoort vanzelfsprekend bij de beleving van goed drinkwater.

Vanwaar dit thema?

Consumenten in ons leveringsgebied kunnen voor kraanwater niet terecht bij andere leveranciers. Daarom is dit thema relevant: door voortdurend te sturen op lage kosten proberen we onze drinkwatertarieven verantwoord laag te houden.

Beleid: we houden onze kosten zo laag en verantwoord mogelijk

PWN produceert uitstekend drinkwater dat aan de wettelijke eisen voldoet. Doordat we

voor onze bron zijn aangewezen op oppervlaktewater, gaan onze zuiveringsprocessen gepaard met hogere kosten vergeleken met andere waterbedrijven. Daarom zet PWN zich op allerlei manieren extra in om de kosten van drinkwater op een verantwoordelijk, laag niveau te houden.

PWN is transparant over de opbouw van haar drinkwatertarief en heeft de laatste jaren haar financiële sturing verbeterd

PWN is transparant over de opbouw van haar drinkwatertarief en heeft de laatste jaren haar financiële sturing verbeterd. Van jaar tot jaar vergelijken we onze kostenopbouw met de benchmark van de hele watersector. Daarmee krijgen we sturingsinformatie om op specifieke kosten die uit de pas lopen verder aan te pakken. Dit leidt tot verdere verbetering van processen en verlaging van onze bedrijfskosten. Ter illustratie: PWN heeft de laatste jaren directe besparingen gerealiseerd door een aantal van haar processen te digitaliseren.

Dankzij al deze inspanningen heeft PWN de afgelopen jaren geen inflatiecorrectie hoeven toepassen en haar drinkwatertarief (voor BTW en belastingen) steeds kunnen verlagen. PWN heeft haar drinkwatertarief voor 2020 verhoogd met 1,6%. De

tariefsverhoging komt voort uit een aantal ontwikkelingen, zoals de CAO-verhoging, algemene inflatie, krapte op de aannemersmarkt en hogere kosten voor natronloog. De strategisch belangrijke werving van nieuwe medewerkers in 2019 leidde eveneens tot hogere personeelskosten.

Samenhang met andere thema's

We constateren een toenemende noodzaak om te investeren door onder andere toenemende vervuiling van onze drinkwaterbonnen, een veranderend klimaat, de aankomende energietransitie en digitalisering. Al deze ontwikkelingen maken dat er kosten gemaakt moeten worden om de levering van drinkwater te kunnen blijven garanderen, nu en in de toekomst. Dit thema hangt vooral samen met het thema Waterkwaliteit en -beschikbaarheid. Ook de kwaliteit van de organisatie en een hoge klanttevredenheid houden hiermee verband.

Welke risico's zien we rond dit thema?

- Verontreiniging van onze bronnen: toenemende verontreiniging doet de kosten voor drinkwaterzuivering ook stijgen.
- Veroudering assets: PWN onderzoekt op uitgebreide schaal de kwaliteit van haar leidingen en productiemachines. Met dit inzicht kunnen we tijdig inspelen op noodzakelijke investeringen in de toekomst.

Ontwikkelingen in 2019

Onze inspanningen naar efficiënter werken gaan door

De afgelopen jaren heeft PWN stapsgewijs haar drinkwatertarief verlaagd. Maar de verlaging van 2019 is voorlopig de laatste. Het keerpunt is bereikt nu nieuwe ontwikkelingen (toenemende vervuiling, versnelde vervanging van bedrijfsmiddelen, klimaatverandering, energietransitie en digitalisering) ertoe leiden dat de kosten voor goed en betrouwbaar drinkwater langzaam maar zeker omhoog gaan.

Toenemende kosten

De prijsverlagingen van de afgelopen jaren waren vooral te danken aan het steeds efficiënter werken in onze organisatie. Dankzij uitgebreide verbeterprogramma's zien we nog steeds mogelijkheden om hier de komende jaren resultaten te boeken. Daar staat tegenover dat we te maken krijgen met stijgende loonkosten. Ook de kosten van aannemers zijn fors gestegen. Tegelijkertijd is er de komende jaren een inhaalslag nodig om verouderde infrastructuur te vervangen. We reserveren hiervoor een aanzienlijk hoger bedrag dan de eerder begrote 50 miljoen euro. Dit alles leidt per saldo tot een hoger kostenniveau, waardoor de komende jaren een prijscorrectie noodzakelijk wordt.

Continu verbeteren van onze organisatie

In 2019 ging het programma 'Continu verbeteren' van start, volgens de methodiek van Lean Management. Het programma heeft als doel dat voor iedere PWN'er duidelijk is wat de grote uitdagingen zijn waar de organisatie voor staat en hoe ze zelf in haar team kan bijdragen deze aan te gaan. Het is duidelijk in welke ketens we samenwerken om onze klanten te bedienen en hoeveel beter we daarin willen worden: meer klantwaarde leveren met minder moeite. Ten minste eens per week kijken we in teamverband waar verbetermogelijkheden zitten en starten we acties deze waar te maken.

Waar nodig of mogelijk verbeteren we sprongsgewijs door het gebruik van innovatiemethoden.

Resultaten in 2019

- In 2019 heeft PWN haar Control-team verder opgebouwd en op sterkte gekregen.
- Ook onze jaarcyclus van planning en control is doorontwikkeld.
- Een deel van de tijdelijke externe krachten hebben we weten te vervangen door vaste medewerkers. Daarmee is de lijn ingezet om inhuur te vervangen door vaste medewerkers, zoals opgenomen in het recent geïntroduceerde Strategische personeelsplanning.

Breder perspectief

PWN heeft als oppervlaktewaterbedrijf te maken met relatief hoge kosten voor het zuiveren van het water. Wij zijn ons ook bewust van onze positie als monopolist. Verontreiniging van onze bronnen, veroudering van onze bedrijfsmiddelen, en nieuwe eisen vanuit de omgeving houden ons ook in de toekomst scherp op de balans tussen betrouwbaarheid en leveringszekerheid, en een verantwoorde drinkwaterprijs.

PWN heeft als

oppervlaktewaterbedrijf te

maken met relatief hoge kosten

voor het zuiveren van het water

Thema 6: Samenwerking in de keten

Gedefinieerd als:

Met alle ketenpartners (waterketen, natuur, energievoorziening en openbare ruimte) op nationaal en internationaal niveau samenwerken om integraal en maatschappelijk kostenefficiënt wonen, werken en recreëren mogelijk te maken.

Een goed netwerk is robuust en veerkrachtig

Drinkwater ontstaat in een aaneenschakeling van productiestappen. Ook na drinkwaterconsumptie gaat de keten verder: van zuivering tot lozing op het oppervlaktewater. Deze hele keten is een samenspel van verschillende partijen. PWN sluit daar nauw bij aan.

Brede samenwerking is nodig voor een robuust watersysteem in Nederland en zo laag mogelijke maatschappelijke kosten

Vanwaar dit thema?

Brede samenwerking is nodig voor een robuust watersysteem in Nederland en zo laag mogelijke maatschappelijke kosten. PWN zoekt daarom op allerlei terreinen

ketenpartners op. Ook met secundaire ketenpartners (energiesector en gemeenten) werken we samen om synergie-effecten te bereiken.

Beleid: actief naar buiten

PWN werkt in de eerste plaats samen voor bescherming van haar drinkwaterbron. Dicht bij huis halen we de banden aan met partijen rond het IJsselmeer en de Lek. In Europees verband richten we ons op het gehele Rijngebied, via branchevereniging Vewin en RIWA-Rijn. Met ketenpartners en gemeenten werken we samen rond werkzaamheden in de ondergrond en bij aansluitingen van woningen en dragen we bij aan beleidsmatige ontwikkelingen, zoals energietransitie en klimaatadaptatie.

Aansluiten op haar omgeving, het omgevingsmanagement, pakt PWN op door vanuit alle lagen actief betrokken te zijn. Deze actieve PWN-betrokkenheid vertaalt zich o.a. in een gerichte aandacht op de voor PWN relevante issues die spelen in de maatschappij denk aan energietransitie en klimaatadaptatie, maar ook in aanwezigheid bij overleggen op bestuurlijk, ambtelijk en operationeel niveau.

Van buiten naar binnen

Van buiten naar binnen betekent dat wordt opgehaald wat er speelt in de buitenwereld. Naast de deelname aan verschillende overleggen en bijeenkomsten, maakt PWN daartoe jaarlijks een scan van de

belangrijkste ontwikkelingen. Deze input draagt bij aan een gewogen besluitvorming binnen PWN, waarbij waar mogelijk rekening wordt gehouden met de relevante omgevingsbelangen.

Van binnen naar buiten

Net als iedere andere organisatie is ook PWN afhankelijk van haar omgeving voor het bereiken van haar doelstellingen. Deze wisselwerking tussen buiten en binnen maakt dat we mee bewegen met belangrijke ontwikkelingen en onze energie hierop richten. Dit laatste is terug te vinden in onze eigen beleidsagenda met daarin thema's als diversiteit in zoetwaterbronnen, bescherming van waterkwaliteit en verlaging van maatschappelijke kosten.

Duurzame impact op mens, milieu en economie

Samenwerking in de waterketen leidt tot synergievoordelen en een robuust watersysteem. Daar zien we duidelijke economische effecten. Door ons te bekommeren om de gehele waterketen, zien we ook milieueffecten: het watersysteem wordt in zijn geheel schoner en weerbaarder tegen invloeden van buitenaf. Dit effect gaat ook op voor de duinnatuur, waarbij we zoveel mogelijk samenwerken met derden.

Samenhang met andere thema's

Samenwerking stroomopwaarts leidt tot efficiëntere zuiveringsinspanningen op langere termijn. Daarmee raakt dit ons

thema Waterkwaliteit en -beschikbaarheid. Stroomafwaarts zien we samenwerkingen met hoogheemraadschappen ontstaan waarmee onze innovatieve zuiveringstechnieken worden toegepast bij rioolwaterzuivering. Daarmee is er een nauwe link met het thema Innovatie, onderzoek en ontwikkeling. Uiteindelijk moet een goede samenwerking met gemeenten en ketenpartners ook leiden tot lagere kosten voor de samenleving, hetgeen nauw verband houdt met het thema Kostprijs water.

Welke risico's zien we rond dit thema?

- Te hoge verwachtingen over het resultaat: samenwerking is een kwestie van een lange adem.
- Verschillen in werkwijze: processen, systemen en culturen kunnen zover uit elkaar liggen dat synergie-effecten niet opwegen tegen de managementkosten.
- Regelgeving overheid: (nieuw) overheidsbeleid kan samenwerking in de weg staan.
- Samenwerking vereist openheid en het durven tonen van je kwetsbaarheid. Het is de vraag of PWN die kwetsbaarheid altijd durft te tonen.

Ontwikkelingen in 2019

Meer samenwerking in het belang van drinkwater, natuur en samenleving
Ook in 2019 haalden we de banden met onze omgeving aan. Vooral met andere

partners in de waterketen. Samen streven we naar verbeteringen die de hele keten ten goede komen.

Zoutoverleg moet verzilting bron het hoofd bieden

Na de superwarme, droge zomer van 2018 en de opgetreden verzilting van het IJsselmeerwater heeft PWN de contacten met de beheerder van het IJsselmeer, Rijkswaterstaat, verder aangehaald. We participeren in het opgerichte Zoutoverleg, waarin alle waterschappen rond het IJsselmeer samen met RIWA, RWS, en PWN afspraken maken. Doel van het overleg is het delen van kennis, data, en ervaringen, ter voorkoming van hoge chlorideconcentraties. Eén van de gemaakte afspraken is dat er een verbeterd meetnet komt om verhoogde chlorideconcentraties tijdig te kunnen signaleren en te volgen. Ook werd het IJsselmeer opnieuw gemodelleerd om metingen te kunnen verwerken. Dit levert nieuwe inzichten op voor een beter beheer, hetgeen ook de waterkwaliteit ten goede komt. Het effect van periodes van grote droogte kunnen we hierdoor nu eerder voorspellen en signaleren.

Grondstoffenpaspoort moet circulair leidingmateriaal bevorderen

De Nederlandse drinkwaterbedrijven werken samen met MVO Nederland aan circulariteit van het materiaal voor waterleidingen. We gaan voortaan onze leveranciers vragen om een objectief

circulair grondstoffenpaspoort. Daarmee krijgen we inzicht in de herkomst van het materiaal en wat er na gebruik mee gebeurt.

Bestuursakkoord Water

De sectoren voor drinkwater en afvalwater verstevigen hun samenwerking. Een rechtstreeks gevolg van het Bestuursakkoord Water. Voor PWN betekende dit dat we in 2019 zijn gaan deelnemen in het samenwerkingsverband in de Noordkop van Noord-Holland. De samenwerking heeft tot doel om overheidstaken doelmatiger en duurzamer uit te voeren. Integratie en versterking van de onderlinge relaties kan hier een belangrijk verschil maken. In de waterketen ontstaan nu allerlei samenwerkingsverbanden voor bijvoorbeeld klimaatadaptatie en energietransitie.

Het Blauwe Hart Natuurlijk

PWN is voorzitter geworden van de werkgroep Waterkwaliteit binnen dit samenwerkingsverband rond het IJsselmeer. Samen kijken we nu hoe allerlei natuurontwikkelingen in het IJsselmeer ook een verbetering van de waterkwaliteit kunnen opleveren. Bijvoorbeeld door natuurlijke eilanden aan te leggen, door waterzuiverende plantjes (helofyten) uit te zetten en door het ecosysteem beter in balans te brengen.

Omgevingswet

Om schoon en lekker drinkwater te kunnen blijven garanderen aan de inwoners van

Noord-Holland, is het belangrijk dat het thema 'drinkwater' een plek krijgt in de ruimtelijke plannen van gemeenten. In 2019 heeft PWN de handreiking gedaan aan gemeenten om samen op te trekken onder het motto 'samen slimmer'. Samen met gemeenten wil PWN zoeken naar manieren om elkaar te versterken en rekening te houden met elkaars belangen. Vier belangrijke drinkwaterbelangen voor PWN zijn: voldoende grondwater van goede kwaliteit, bescherming van haar infrastructuur, voldoende oppervlaktewater van goede kwaliteit en de relatie tussen drinkwater en natuur. In 2020 gaat PWN alle gemeenten van Noord-Holland benaderen om zo haar belangen boven en onder de grond te borgen in de gemeentelijke omgevingsvisies en RES-processen. Ter ondersteuning heeft PWN daarvoor een boekje, een filmpje en een webpagina ontwikkeld.

Resultaten in 2019

- In 2019 kampten we met een overschrijding van de gemiddelde jaarnorm voor chloride. De samenwerking en informatie-uitwisseling over verhoogde chlorideconcentratie in het IJsselmeer met Rijkswaterstaat verloopt onverminderd goed.
- We werken actief samen met Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier aan een schonere drinkwaterbron.

- Samen met gemeente Haarlemmermeer maakt PWN een start met stedelijk programmeren. Dit doen we om zogenaamde meekoppelkansen in beeld te hebben en mee te praten over waar in de toekomst warmtenetten komen te liggen in de ondergrond om de kwaliteit van het drinkwater veilig te stellen.

Breder perspectief

In de samenwerking met gemeenten stuiten we wel eens op verschillende belangen. Bijvoorbeeld over de heffing van precario op ons drinkwaterleidingnet. PWN kiest ervoor om de maatschappelijke kosten zo laag mogelijk te houden en blijft altijd in gesprek gaan met haar stakeholders.

Thema 7: Kwaliteit van onze organisatie

Gedefinieerd als:

Een bedrijf waar mensen graag willen werken en zich kunnen blijven ontwikkelen, opdat de organisatie aangesloten blijft bij veranderingen in de maatschappij.

Je talenten benutten en laten groeien in een vitale organisatie

Op allerlei manieren creëert PWN waarde voor klanten en andere belanghebbenden. Dat gaat natuurlijk niet vanzelf. Het zijn onze medewerkers met al hun talenten die zich hiervoor inzetten. Hun talent komt tot bloei als onze organisatie daarvoor de voedingsbodem is.

Vanwaar dit thema?

PWN is een ambitieus bedrijf vol uitdagingen. We innoveren, organiseren onze processen en zoeken zoveel mogelijk de samenwerking op om voor die uitdagingen oplossingen te vinden. Het talent en de energie van onze medewerkers bepalen hoe succesvol we daarin zijn.

Beleid: investeren in mensen en de beste werkomstandigheden

PWN staat een organisatie voor waarin mensen zich uitgedaagd voelen, continu leren en graag willen werken. Bij deze kwaliteit horen ook een passende

kantoorautomatisering en aantrekkelijke arbeidsvoorwaarden zoals onder meer flexibele werktijden. Ook besteedt PWN structureel aandacht aan duurzame inzetbaarheid en leiderschap.

Onze medewerkers komen samen in een open gebouw, waar verbinding en elkaar ontmoeten centraal staan. Zo bevorderen we kruisbestuiving tussen verschillende disciplines en een innovatieve cultuur. Eigenaarschap en persoonlijk leiderschap zijn belangrijke competenties in onze cultuur, die het evenwicht houdt tussen mens- en resultaatgerichtheid. Daarmee staat de deur open voor groei binnen een netwerorganisatie, zowel intern als in contact met partijen buiten onze organisatie.

Als maatschappelijk en innoverend bedrijf onderhouden we nauwe banden met universiteiten en zorgen we voor stageplaatsen en onderzoeksprojecten. Ook zorgen we bewust voor werkgelegenheid in het kader van de participatiewetgeving: in elk bedrijfs onderdeel biedt PWN volwaardige banen voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Duurzame impact op mens, milieu en economie

Betrokken medewerkers hebben een duidelijk positieve invloed op alle aspecten van duurzaamheid. Ze vormen een bron van ideeën om onze milieu-impact te verkleinen. Zij zorgen dat PWN haar doelen bereikt.

Ons sociaal beleid heeft tevens impact op zaken als talentontwikkeling, leiderschap, diversiteit en participatie.

Samenhang met andere thema's

De kwaliteit van onze organisatie draagt eraan bij dat we de juiste competenties in huis hebben. Om ons werk goed te kunnen doen en om onze ambities waar te maken. Met de juiste competenties en voldoende capaciteit voegen de mensen in onze organisatie waarde toe rond alle andere materiële thema's.

Welke risico's zien we rond dit thema?

- Niet genoeg talent kunnen aantrekken om onze ambities waar te maken.
- Generatieverschillen kunnen ertoe leiden dat jonge medewerkers geen aansluiting vinden bij medewerkers die hier al langere tijd werken.
- Onvoldoende opleiding van eigen mensen kan ertoe leiden dat we niet adaptief genoeg reageren op veranderingen in de organisatie en omgeving. De ambities van onze organisatie zijn fors gegroeid en er verandert veel.
- Organisatieverandering: maatregelen om de organisatie te veranderen, kunnen de tevredenheid doen afnemen.
- De concurrentie op de arbeidsmarkt voor schaars technisch talent kan verhevigen, waardoor het steeds lastiger wordt om essentiële (technische) functies in te vullen.

Ontwikkelingen in 2019

Veel nieuwe medewerkers, ontwikkeling versnelt

Terwijl onze organisatie ingrijpend veranderde, liepen processen en projecten door. Onze medewerkers hebben enorm veel werk verzet: dagelijks werk, afgewisseld met werk aan projecten, innovaties en grote thema's. We hebben in 2019 onze organisatie kunnen versterken met nieuw talent, en de sterke punten van onze medewerkers verder tot bloei laten komen.

Nieuwe medewerkers aangetrokken

Het strategisch personeelsplan-traject geeft PWN inzicht in wat er per sector en per team nodig is om de ambitie en doelstellingen van PWN te kunnen realiseren. Dit om de kennis en kunde van vanwege pensionering uittredende medewerkers tijdig te borgen en tijdelijke inhuurkrachten te kunnen vervangen. We kijken daarbij kritisch welke functies we op een hoger niveau willen, moeten en kunnen invullen. Als we teams nu al 'slim' gaan versterken door dakpannen, hoeven we op termijn de uitstroom niet te vervangen en blijft de groei beheersbaar. In 2019 hebben we aan dit strategisch personeelsplan invulling gegeven en 89 nieuwe medewerkers aangetrokken. We ontwikkelden een wervingscampagne met de slogan 'Haal alles uit het water'. Een belangrijk aspect van een baan bij PWN is

immers dat je werkt aan veilig drinkwater en mooie natuur. Je werk doet er dus toe. Deze boodschap slaat aan, zo blijkt uit de hoge respons. We slaagden erin om een goede mix van junior en senior-kandidaten met uitstekende kwaliteiten aan te trekken.

Strategische personeelsplanning leidt tot groei

Het nieuwe plan voor strategische personeelsplanning is na instemming van de ondernemingsraad in de directie goedgekeurd. Daarmee willen we bevorderen dat onze organisatie verder in kwaliteit groeit. In deze planning streven we ook naar een hoger opleidingsniveau van onze medewerkers. Om goed te kunnen bepalen wat hiervoor nodig is, hebben we in 2019 per functie het vereiste niveau vastgelegd. De aangescherpte criteria zijn voor het eerst toegepast bij de grootschalige werving van nieuwe medewerkers. Ook kwam er een ruimer opleidingsbudget en is er nu een MBO 4-klas voor medewerkers die willen doorgroeien.

Beroepsopleiding in natuurbeheer van start

In samenwerking met Groenstart en Landschap Noord-Holland ontwikkelde PWN in 2019 een MBO-opleiding Tuin, Park en Landschap. De opleiding is bedoeld voor jongeren met een arbeidsbeperking en leidt op tot een officieel diploma op MBO-niveau 1 en 2. PWN verzorgt de lessen voor deze beroepsbegeleidende

leerweg in eigen huis.

Resultaten in 2019

- Het laatste medewerker-tevredenheidonderzoek (najaar 2019) toont aan dat de algemene tevredenheid ongeveer gelijk is gebleven: 7.2 in 2018 naar 7.1 in 2019. Het werkplezier is onveranderd hoog: beide jaren 7.9. De respons was ook in 2019 heel hoog hetgeen wijst op een grote betrokkenheid van de medewerkers. De medewerkers gaven daarnaast veel tips wat er verbeterd kan worden binnen de verschillende indicatoren. Het ziekteverzuim ligt met ruim 5% nog te hoog ten opzichte van onze ambitie.
- Net als voorgaande jaren behalen we onze doelstellingen op het gebied van participatie ruimschoots.
- In 2019 hebben we 89 nieuwe medewerkers verwelkomd.
- Een prachtige arbeidsmarktcampagne positioneert PWN op een unieke manier in een competitieve arbeidsmarkt.
- Oprichting van Jong PWN.
- 2,17% van de loonsom is besteed aan de opleiding van onze medewerkers.
- Er is in 2019 een nieuwe klokkenluidersregeling in werking is getreden.

Breder perspectief

De ambitie van PWN is hoog. Hiervoor is het belangrijk dat de komende tijd extra

talent instroomt. Gezien de momenteel krappe arbeidsmarkt zal arbeidsmarktcommunicatie ook in 2020 een belangrijk instrument zijn. PWN werkt aan een slagvaardige organisatie. Bij al deze projecten houden we de samenhang met onze strategie steeds voor ogen.

Thema 8: Klanttevredenheid

Gedefinieerd als:

We streven een hoge klanttevredenheid na met betrekking tot onze dienstverlening en voor de maatschappelijk relevante producten water en natuur.

Wij gaan voor het volste vertrouwen

Nog steeds zien we mogelijkheden om het contact met onze klanten verder te verbeteren. Ontwikkelteams bij PWN brainstormen regelmatig over nieuwe technieken, gebaseerd op analyses van klantprocessen. Het resultaat van dit werk is een stap voor stap toenemende klanttevredenheid.

Een hoge klanttevredenheid draagt bij aan het vertrouwen in PWN als producent van drinkwater en als natuurbeheerder

Vanwaar dit thema?

Een hoge klanttevredenheid draagt bij aan het vertrouwen in PWN als producent van drinkwater en als natuurbeheerder. Bovendien leidt klanttevredenheid tot minder contacten met onze klantenservice, waardoor we onze bedrijfskosten kunnen beperken.

Beleid: onderzoek, gemak en zichtbaarheid

Water en natuur zijn maatschappelijk zeer relevante producten. Daar moet iedereen op kunnen vertrouwen. Daarom werkt PWN aan vertrouwen in de breedste zin, met klanttevredenheid als belangrijkste graadmeter. Daar hoort bij dat PWN regelmatig marktonderzoek uitvoert naar de wensen en behoeften van klanten en belanghebbenden. Marketing intelligence is daarom een geïntegreerd onderdeel van onze bedrijfsvoering.

Kwaliteit en zichtbaarheid

Klanttevredenheid hangt uiteraard nauw samen met de kwaliteit van onze producten en processen. Voor meer klanttevredenheid is communicatie ook belangrijk. PWN investeert veel in voorlichting en zichtbaarheid. In het contact met klanten zijn onze medewerkers voorkomend en ter zake kundig.

Gemak

Bij de digitalisering van het klantcontact houden we de klanttevredenheid scherp voor ogen. We sturen op meer gemak, zodat klanten moeiteloos worden geholpen bij wijzigingen in hun relatie met PWN. Uiteindelijk moeten de nieuwe klantprocessen zó klantvriendelijk worden ingericht, dat het directe klantcontact afneemt en onze klanten op een natuurlijke manier de voorkeur geven aan het online afhandelen van hun vraag.

Duurzame impact op mens, milieu en economie

Klanttevredenheid leidt tot vertrouwen, wat op zijn beurt voor meer draagvlak zorgt. Dat is onmisbaar voor PWN om haar doelstellingen te bereiken - op economisch vlak, voor het milieu en sociaal. Daarmee is er een indirecte impact op alle aspecten van duurzaamheid.

Samenhang met andere thema's

Dit thema hangt nauw samen met materieel thema 1, Drinkwaterkwaliteit en -beschikbaarheid. Het opbouwen van vertrouwen maakt dat mensen graag kraanwater drinken en dat bedrijven kunnen bouwen op de kwaliteit van ons water. Vertrouwen in de kwaliteit van ons natuurbeheer verbetert de samenwerking en het draagvlak voor ons werk om bronnen en gebieden te beschermen.

Welke risico's zien we rond dit thema?

- Onvoldoende sturing door het ontbreken van juiste rapportages in de klantenservice.
- Door te veel werkvoorraad onvoldoende aandacht voor innovaties op servicegebied en nieuwe communicatiemiddelen. Hierdoor minder aansluiting bij de verwachtingen van klanten.
- 9% van onze klanten heeft betalingsproblemen. Zij zorgen voor meer contacten en zijn eerder geneigd minder tevreden te zijn.
- Incidenten rond waterkwaliteit kunnen een groot negatief effect hebben op het

vertrouwen.

- Eenzijdige berichtgeving in pers en sociale media kan onze reputatie schaden.
- Falende ICT-systemen: nu steeds meer klantcommunicatie digitaal verloopt, zijn we afhankelijker geworden van digitale techniek.
- Security en privacy: als deze thema's onvoldoende verankerd zijn in processen en systemen leidt dit tot risico's voor onze reputatie.

Ontwikkelingen in 2019

Innovatieve stappen verbeteren ons klantcontact

In onze klantcontactstrategie draait alles om drie thema's: tevreden klanten, tevreden medewerkers en kostenefficiënt werken. Ook in 2019 zijn onze programmamanagers hier voortvarend mee aan de slag gegaan, met mooie resultaten tot gevolg. De klanttevredenheid nam toe van een rapportcijfer 8,1 naar een 8,3.

Water en natuur zijn

maatschappelijk zeer

relevante producten,

daar moet iedereen op

kunnen vertrouwen

Nieuwe verbeteringen in het klantcontact

Ontwikkelteams analyseren het klantcontact bij verschillende processen en bedenken steeds nieuwe verbeteringen. Soms zijn deze erg innovatief, zoals blijkt uit de nieuwe ontwikkelingen in 2019:

Visual customer support

We startten een proef om op afstand mee te kunnen kijken bij klantvragen. Bijvoorbeeld als een klant vocht in de meterkast constateert. Via een linkje in Whatsapp kan een klant onze helpdesk dan live laten meekijken om de situatie te beoordelen.

De videofactuur

Elke klant van PWN krijgt voortaan een filmpje toegestuurd waarin we de opbouw van de factuur uitleggen. Het bijzondere hieraan is dat de factuur in het animatiefilmpje precies de actuele notagegevens van de klant weergeeft. Een instructiefilmpje op maat dus.

Online een betalingsregeling aanvragen

Klanten met betalingsproblemen hoeven ons niet meer te bellen om een betalingsregeling aan te vragen. Ze kunnen dit voortaan zelf op onze website regelen.

Live chat met een medewerker

Op onze website kunnen onze klanten via

een chatfunctie zich rechtstreeks door een helpdeskmedewerker laten helpen.

Digitale duinkkaart

Een toegangskaartje voor het Noordhollands Duinreservaat hoeft niet meer in de automaat te worden aangeschaft. We bieden nu ook een app waarmee het toegangsbewijs op de telefoon kan worden getoond.

Resultaten in 2019

- De klanttevredenheid nam toe: van een 8,1 naar een 8,3. Met name over persoonlijk contact zijn klanten tevreden. Onze ambitie is een 8,5.
- Innovaties in klantcontact: concrete

verbeteringen zoals persoonlijke interactieve uitleg van de drinkwaterfactuur, online betalingsregeling en live chat.

Breder perspectief

De hoge klanttevredenheid is iets waar we trots op zijn. Die willen we vooral vasthouden. We zien nog wel ruimte voor de komende jaren bij het verder verbeteren van efficiëntie in klantprocessen, waarbij onze focus ligt op het verhogen van het percentage self service. Een voorbeeld hiervan is dat we het in 2019 mogelijk hebben gemaakt voor klanten om een betalingsregeling online af te sluiten.

Inhoud dochter- ondernemingen

Dochterondernemingen	58
De Kennemer Duincampings B.V.	58
PWNT Holding B.V.	58
Aquanet B.V.	59

Dochter- ondernemingen

De Kennemer Duincampings B.V.

De wisselvallige zomermaanden van 2019 leken geen vat te hebben op de populariteit van de Kennemer Duincampings B.V. (KDC). De campings Geversduin, Bakkum en De Lakens draaiden een uitstekend seizoen, met een solide omzet en een gezond resultaat. PWN investeert een deel van de opbrengsten in het natuurbeheer.

In de visie van de Kennemer Duincampings staan werkplezier en de ontwikkeling van medewerkers aan de basis van de bedrijfsvoering. Wanneer zij tot bloei kunnen komen leidt dat tot verrassende aandacht voor onze gasten en creatieve nieuwe producten. Dankzij dit beleid was ook in 2019 het gezondheidspercentage weer hoog, met 97,8%.

Het bijzondere personeelsbeleid van KDC kreeg in 2019 erkenning van het Nationaal Platform voor Duurzame Inzetbaarheid, dat KDC beloofde met de prestigieuze Kroon op het Werk Award. Prijzen waren er ook voor Alexander van Doorn, teamleider Animatie op Camping Bakkum. Hij werd verkozen tot beste praktijkopleider van Nederland in de sector Voedsel, groen en

gastvrijheid. Bovendien mocht hij uit handen van minister Ingrid van Engelshoven de prijs voor KDC als beste praktijkopleider van Nederland in ontvangst nemen.

De Kennemer Duincampings blijken een fijne plek om te verblijven. Voor de seizoenplaatsen staan honderden namen op de geïnteresseerden lijst van alle drie de campings. De mening van de gast is belangrijk. Zo wordt elke gast gevraagd om via een enquêteformulier zijn ervaring te delen. Zeker op open suggesties wordt persoonlijk teruggekoppeld wat met hun suggestie gedaan wordt. Zo kunnen de Kennemer Duincampings de rode draad volgen hoe de wensen van gasten zich ontwikkelen.

Camping Bakkum

De tenthuisjes op Camping Bakkum werden in 2019 vervangen door 20 nieuwe accommodaties: de Duinroos en de Duinzicht. Dit zijn 4- en 6-persoons cabines waar buiten en binnen naadloos in elkaar overgaan. De huisjes zijn van alle luxe voorzien, met veel privacy en prachtig zicht op de duinen. De accommodaties kregen ook wellness-faciliteiten in de vorm van Finse sauna en stoomcabine. De camping investeerde ook dit jaar in modernisering van haar sanitairgebouwen.

Camping Geversduin

Sanitairgebouwen werden ook gerenoveerd op Camping Geversduin. Het casco is

blijven staan en de binnenkant kreeg een trendy look. Veel aandacht ging eveneens naar het verbeteren van de bedrijfsvoering bij het horecaconcept Knoest.

Camping de Lakens

In 2019 plaatste Camping de Lakens 20 nieuwe De Waard-tenten. De luxe tenten zijn van alle gemakken voorzien en hebben luxe bedden. Gasten hoeven bij wijze van spreken alleen maar hun eigen slaapzak mee te nemen. Een ander nieuw product is de SeaShack: een aantal geschakelde hotelkamers voor twee personen. De kamers zijn afzonderlijk te gebruiken, maar kunnen voor gezinnen ook eenvoudig aan elkaar worden gekoppeld.

PWNT Holding B.V.

PWN heeft alle innovaties in zuiveringstechnologie met haar geregistreerde merknamen SIX®, ILCA® en CeraMac® ondergebracht bij PWNT Holding B.V. (PWNT). De bundeling van krachten is goed voor de vernieuwingskracht binnen onze organisatie en biedt de beste businesskansen om onze waterzuiveringstechnologie ook commercieel naar externe partijen te vermarkten.

Waterzuiveringsprojecten voor buitenlandse klanten

Sinds 2016 bouwt PWNT voor Mayflower

South West Water in Plymouth (Groot-Brittannië) een nieuwe drinkwaterzuiveringsfabriek. Deze zal in 2020 water gaan leveren aan het distributienetwerk.

In Singapore werd de nieuwe drinkwaterzuiveringsfabriek voor PUB in 2019 opgeleverd. De officiële opening vond plaats in augustus 2019.

In Zwitserland leverde PWNT drie CeraMac® ketels van het type C-37 aan Energie Wasser Luzern. Deze installatie is in oktober 2019 officieel geopend en in bedrijf gesteld.

Strijd tegen organische koolstof

PWNT is leidend projectpartner bij DOC2C, een Europees project om op een betere manier organische koolstof (DOC, Dissolved Organic Carbon) uit het drinkwater te verwijderen. Het project heeft veel innovatieve ideeën en inzichten opgeleverd, die we via workshops konden delen met internationale waarnemers. DOC2C is een samenwerkingsverband met South West Water, De Watergroep, de Universiteit van Lille en de Technische Universiteit Delft. Het project wordt medegefinancierd door het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling, de Nederlandse Staat, de provincie Noord-Holland en de provincie West-Vlaanderen in België.

Verbeteren kwaliteit afvalwater

PWNT begon in 2016 met Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier aan een pilot om met behulp van onze technologie uit afvalwater hoogwaardig herbruikbaar water te produceren. Dit onderzoek op afvalwaterzuivering Wervershoof is nog in volle gang.

In december 2018 tekenden PWNT en METAWATER een overeenkomst voor bredere samenwerking op het gebied van watertechnologieontwikkeling. Met Aqua-Aerobics Systems (USA dochter van METAWATER) loopt een samenwerking voor project Terminal Island (California) dat gericht is op hergebruik en focust op de ontwikkeling van een keramisch membraan-project.

Sinds 2019 draait in Australië een CeraMac® proefinstallatie bij Beenyup WWTP, gericht op afvalwaterzuivering. Deze proefinstallatie zal op meerdere locaties in Australië worden ingezet.

Ook aan drinkwaterbedrijven in Engeland, Schotland en Zweden zijn proefinstallaties geleverd. In Engeland en Schotland zullen deze proefinstallaties voor drinkwaterzuivering langere tijd worden getest.

Aquanet B.V.

Dochteronderneming Aquanet B.V. (Aquanet) ondersteunt en voert projecten uit in ontwikkelingslanden. De kennis en ervaring van PWN op het terrein van waterzuivering, waterdistributie en klantprocessen wordt hiervoor ingezet.

Aquavirunga - Rwanda

Sinds 2007 is PWN aandeelhouder van het waterbedrijf Aquavirunga. Aquavirunga is verantwoordelijk voor het onderhoud en beheer van een aantal rurale drinkwatersystemen in het noordwesten van Rwanda. In het kader van het WaterWorX-programma levert PWN technische assistentie. Via het WaterWorX programma (Nederlandse waterleidingbedrijven en het Ministerie van Buitenlandse zaken) beoogt PWN 30.000 mensen extra aan te sluiten op het drinkwatersysteem. Aquavirunga voorziet momenteel al 375.000 mensen van drinkwater.

SEOH - Senegal

Aquanet is aandeelhouder van SEOH dat sinds 2015 actief is in Senegal. Het drinkwaterbedrijf onderhoudt en beheert 13 drinkwatersystemen in het noorden van het land en één groot systeem in het westen. Momenteel voorziet SEOH 500.000 mensen van drinkwater. Binnen het WaterWorX-programma biedt PWN ondersteuning bij het terugdringen van de fysieke en administratieve lekverliezen.

Inhoud

jaarrekening 2019

Jaarrekening 2019 62

1 Geconsolideerde balans 63

2 Geconsolideerde winst- en verliesrekening 64

3 Geconsolideerd kasstroomoverzicht 65

4 Toelichting op de geconsolideerde balans en winst- en verliesrekening 66

4.1 Algemeen 66

4.2 Grondslagen voor consolidatie 66

4.3 Verbonden partijen 72

4.4 Acquisities en desinvesteringen van groepsmaatschappijen 72

4.5 Schattingen 72

4.6 Continuïteit 72

5 Algemene grondslagen 74

5.1 Algemeen 74

5.2 Vergelijking met voorgaand jaar 74

5.3. Vreemde valuta 74

5.4 Operationele leasing 74

5.5 Grondslagen derivaten en hedge-accounting 74

6 Grondslagen voor waardering van activa en passiva 76

6.1 Immateriële vaste activa 76

6.2 Materiële vaste activa 76

6.3 Financiële vaste activa 77

6.4 Voorraden 78

6.5 Vorderingen 78

6.6 Liquide middelen 78

6.7 Eigen vermogen – wettelijke reserve 78

6.8 Voorzieningen 78

6.9 Langlopende schulden 79

6.10 Kortlopende schulden 79

7 Grondslagen voor bepaling van het resultaat 80

7.1 Algemeen 80

7.2 Netto-omzet 80

7.3 Overige bedrijfsopbrengsten 80

7.4 Kostprijs van de omzet 80

7.5 Personeelsbeloningen 80

7.6 Geactiveerde productie voor het eigen bedrijf 80

7.7 Overige kosten 80

7.8 Subsidies 80

7.9 Afschrijvingen 80

7.10 Financiële baten en lasten 80

7.11 Koersverschillen 80

7.12 Activeren van rentelasten 80

7.13 Resultaat deelnemingen 81

7.14 Dividenden 81

7.15 Belastingen 81

8 Grondslagen voor het kasstroomoverzicht 81

9 Financiële instrumenten en risicobeheersing 82

9.1 Valutarisico 82

9.2 Rente- en kasstroomrisico 82

9.3 Kredietrisico 82

9.4 Liquiditeitsrisico 82

Inhoud

jaarrekening 2019

10 Toelichting op de geconsolideerde balans 83

10.1 Immateriële vaste activa	83
10.2 Materiële vaste activa	84
10.3 Financiële vaste activa	85
10.4 Vlottende activa	87
10.5 Liquide middelen	89
10.6 Eigen vermogen	90
10.7 Voorzieningen	90
10.8 Langlopende schulden	91
10.9 Kortlopende schulden	93

11 Niet uit de balans blijvende verplichtingen 94

11.1 Financiële verplichtingen	94
11.2 Fiscale eenheid	94
11.3 Garanties	94

12 Toelichting op de geconsolideerde winst- en verliesrekening 95

12.1 Netto-omzet	95
12.2 Overige bedrijfsopbrengsten	95
12.3 Inkoop water	96
12.4 Kosten uitbesteed werk, materiaalkosten en andere externe kosten	96
12.5 Personeelskosten	97
12.6 Afschrijvingen	98
12.7 Financiële baten en -lasten	98
12.8 Belastingen	99

13 Vennoetschappelijke balans 100

14 Vennoetschappelijke winst- en verliesrekening 101

15 Toelichting vennoetschappelijk algemeen 102

15.1 Algemeen	102
---------------	-----

16 Toelichting op de vennoetschappelijke balans 103

16.1 Immateriële vaste activa	103
16.2 Materiële vaste activa	104
16.3 Financiële vaste activa	105
16.4 Vlottende activa	108
16.5 Eigen vermogen	109
16.6 Voorzieningen	111
16.7 Langlopende schulden	112

16.8 Kortlopende schulden	113
---------------------------	-----

16.9 Transacties met verbonden partijen	113
---	-----

16.10 Gebeurtenissen na balansdatum	113
-------------------------------------	-----

17 Niet uit de balans blijvende verplichtingen 114

17.1 Garanties	114
----------------	-----

17.2 Financiële verplichtingen	114
--------------------------------	-----

17.3 Fiscale eenheid	114
----------------------	-----

18 Bezoldiging en vergoedingen aan bestuurders en commissarissen 115

18.1 Specificatie van de bezoldiging van de bestuurders	116
---	-----

18.2 Specificatie van de bezoldiging van de Raad van Commissarissen	117
---	-----

19 Overige gegevens 119

19.1 Statutaire resultaatbestemmingsregeling	119
--	-----

19.2 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	119
--	-----

20 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant 119

Jaar rekening 2019

1 Geconsolideerde

balans

(na resultaat- bestemming)

Activa

bedragen x € 1.000 Noot: 31-12-2019 31-12-2018

Vaste activa

Immateriële vaste activa	10.1	7.724	10.012
Materiële vaste activa	10.2	668.944	647.347
Financiële vaste activa	10.3	8.190	14.480
		684.858	671.839

Flottende activa

Voorraden	10.4	1.458	2.362
Vorderingen en overlopende activa		37.474	33.688
Liquide middelen	10.5	7.782	18.736
		46.713	54.786

Totaal

731.571 726.625

Passiva

bedragen x € 1.000 Noot: 31-12-2019 31-12-2018

Eigen vermogen

Aandelenkapitaal	10.6	6.795	6.795
Wettelijke reserve		8.462	10.012
Algemene reserve		225.982	219.390
Totaal groepsvermogen		241.239	236.197

Vorzieningen 10.7 6.286 7.290

Langlopende schulden 10.8 347.945 378.667

Kortlopende schulden 10.9 136.101 104.471

Totaal

731.571 726.625

2 Geconsolideerde

winst- en

verliesrekening

bedragen x € 1.000	Noot:	2019	2018
Netto-omzet	12.1	169.331	172.886
Overige bedrijfsopbrengsten	12.2	<u>33.676</u>	<u>38.981</u>
Som der bedrijfsopbrengsten		203.007	211.867
Inkoop water	12.3	(18.922)	(26.456)
Kosten uitbesteed werk, materiaalkosten en andere externe kosten	12.4	(84.724)	(81.994)
Personeelskosten	12.5	(40.743)	(38.938)
Afschrijvingen	12.6	<u>(40.094)</u>	<u>(42.011)</u>
Som der bedrijfslasten		(184.483)	(189.399)
Bedrijfsresultaat		18.524	22.469
Financiële baten en -lasten	12.7	<u>(12.800)</u>	<u>(13.960)</u>
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening		5.724	8.509
Vennootschapsbelasting	12.8	(835)	-
Resultaat uit deelnemingen	10.2	<u>798</u>	<u>101</u>
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening		5.687	8.610
Resultaat aandeel derden		-	-
Netto resultaat		5.687	8.610

3 Geconsolideerd kasstroomoverzicht

bedragen x € 1.000	Noot:	2019	2018
Bedrijfsresultaat	2	18.524	22.467
Afschrijvingen	12.6	41.359	42.011
Amortisatie financiële vaste activa	10.2	-	-
Mutatie voorzieningen	10.7	(1.574)	(1.562)
		39.785	40.449
Veranderingen in werkkapitaal			
Voorraden	10.4	904	(1.434)
Handelsvorderingen	10.4	(7.175)	4.584
Overige vorderingen		3.338	(4.979)
Handelscrediteuren	10.9	4.479	2.060
Overige kortlopende schulden		2.269	(3.860)
		3.816	(3.629)
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		62.125	59.287
Ontvangen interest		1.432	1.599
Betaalde interest		(13.988)	(14.748)
Betaalde belastingen		-	-
Kasstroom uit operationele activiteiten		49.569	46.138
Investerings in financiële vaste activa	10.2	-	-
Desinvesteringen in financiële vaste activa	10.2	7.090	8.204
Investerings in (im)materiële vaste activa	10.1	(68.451)	(46.635)
Ontvangen bijdragen van derden	10.1	7.534	6.494
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		(53.827)	(31.937)
Ontvangsten uit langlopende schulden	10.8	35.000	35.000
Aflossingen langlopende schulden	10.8	(45.722)	(50.747)
Ontvangsten uit bankkrediet		4.684	-
Aflossingen bankkrediet		-	-
Betaald dividend		(659)	(652)
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		(6.697)	(16.399)
Koers- en omrekeningsverschillen op geldmiddelen	12.7	1	(22)
Mutatie geldmiddelen		(10.954)	(2.220)
Stand geldmiddelen ultimo boekjaar		7.782	18.736
Stand geldmiddelen primo boekjaar		18.736	20.956
		(10.954)	(2.220)

4 Toelichting op de geconsolideerde balans en winst- en verliesrekening

4.1 Algemeen

N.V. PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland (PWN), feitelijk en statutair gevestigd op Rijksweg 501 te Velsbroek met KvK-nummer 34072007, is een drinkwaterbedrijf en beheerder van de Noord-Hollandse duinen. PWN produceert, transporteert en levert zuiver drinkwater in Noord-Holland. Daarnaast beheert PWN ruim 7.500 hectare natuurgebied.

4.2 Grondslagen voor consolidatie

PWN staat aan het hoofd van de geconsolideerde groepsmaatschappijen. In de consolidatie worden de financiële gegevens van PWN opgenomen, samen met haar groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen waarop zij een overheersende zeggenschap kan uitoefenen of waarover zij de centrale leiding heeft. Groepsmaatschappijen zijn rechtspersonen waarin PWN direct of indirect overheersende zeggenschap kan uitoefenen doordat zij beschikt over de meerderheid van de stemrechten of op enig andere wijze de financiële en operationele activiteiten kan beheersen. Hierbij wordt tevens rekening

gehouden met potentiële stemrechten die direct kunnen worden uitgeoefend op balansdatum.

De groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen waarop zij een overheersende zeggenschap kan uitoefenen of waarover zij de centrale leiding heeft, worden voor 100% in de consolidatie betrokken. Het aandeel van derden in het groepsvermogen en in het groepsresultaat wordt afzonderlijk vermeld.

Wanneer er sprake is van een belang in een joint venture, dan wordt het desbetreffende belang proportioneel geconsolideerd tenzij het economisch belang het juridisch belang overstijgt. Van een joint venture is sprake indien als gevolg van een overeenkomst tot samenwerking de zeggenschap door de deelnemers gezamenlijk wordt uitgeoefend.

Intercompany-transacties, intercompany-winsten en onderlinge vorderingen en schulden tussen groepsmaatschappijen en andere in de consolidatie opgenomen rechtspersonen worden geëlimineerd, voor zover de resultaten niet door transacties met derden buiten de groep zijn gerealiseerd. Ongerealiseerde verliezen op intercompany-transacties worden ook geëlimineerd tenzij er sprake is van een bijzondere waardevermindering.

Waarderingsgrondslagen van groepsmaatschappijen en andere in de

consolidatie opgenomen rechtspersonen zijn waar nodig gewijzigd om aansluiting te krijgen bij de geldende waarderingsgrondslagen voor de geconsolideerde jaarrekening.

Aangezien de winst-en-verliesrekening van PWN in de geconsolideerde jaarrekening is verwerkt, is (in de enkelvoudige jaarrekening) volstaan met weergave van een beknopte winst-en-verliesrekening in overeenstemming met artikel 2:402 BW.

De in de consolidatie van N.V. PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland begrepen vennootschappen zijn:

- PWNT Holding B.V.
  - PWNT B.V., te Velsbroek (100%)
  - PWNT R&D B.V., te Velsbroek (100%)
  - PWNT PTE Ltd., te Singapore (100%)
  - PWN Technologies Personnel B.V., te Velsbroek (100%) (eind augustus 2019 ontbonden)
  - PWNT USA Inc., te Delaware (100%)
- Aquanet B.V., te Velsbroek (100%)
- De Kennemer Duincampings B.V., te Velsbroek (100%)

De deelneming Aquavirunga Limited (51%) wordt op grond van artikel 2:407 lid 1 BW niet meegeconsolideerd.

De joint venture N.V. Watertransportmaatschappij Rijn-Kennemerland (50%) wordt op grond artikel 2:389 BW sinds

1 januari 2019 gewaardeerd tegen nettovermogenswaarde. Dit betreft een stelselwijziging conform RJ 140.

Tot en met 31 december 2018 heeft PWN de cijfers van de N.V. Watertransportmaatschappij Rijn-Kennemerland (hierna: WRK) proportioneel meegeconsolideerd. Proportionele consolidatie vond plaats in het kader van het wettelijke inzichtsvereiste (RJ 215.2.201: proportionele consolidatie is mogelijk in geval rechtspersoon of vennootschap, indien hiermee wordt voldaan aan het wettelijke inzichtsvereiste).

**PWN is een drinkwaterbedrijf
en beheerder van de
Noord-Hollandse duinen**

Vanaf 1 januari 2019 zijn de feiten en omstandigheden gewijzigd doordat er nieuwe contracten zijn afgesloten door de WRK met haar contractanten, waaronder PWN. Daarmee zijn ook de feiten en omstandigheden gewijzigd op basis waarvan PWN de WRK in haar consolidatie heeft meegenomen. Juridisch heeft er geen wijziging plaatsgevonden en houdt PWN nog steeds 50% in het aandelenkapitaal van de WRK. PWN is echter economisch een minder groot belang gaan vertegenwoordigen in de WRK.

Door bovenstaande wijzigingen is de proportionele consolidatie niet langer de juiste wijze om te voldoen in het wettelijke inzichtsvereiste. Om die reden rapporteert PWN vanaf 1 januari 2019 haar belang in de WRK niet langer door middel van een proportionele consolidatie maar rapporteert zij haar 50% belang als een deelneming gewaardeerd tegen nettovermogenswaarde. Indien WRK in de toekomst een positief

resultaat behaald, zal een wettelijke reserve worden gevormd voor het positieve resultaat minus uitbetaald dividend. Dit is conform artikel 2:389 lid 2 en 3 BW.

Deze stelselwijziging heeft tot gevolg dat, conform RJ 140 ter wille van de vergelijkbaarheid de vergelijkende cijfers per 31-12-2018 zijn aangepast om een getrouw beeld van de cijfers te geven. In onderstaande tabellen is het financiële effect te zien van het niet langer opnemen de WRK in de consolidatie op de balans en winst & verliesrekening.

PWN produceert, transporteert

en levert zuiver drinkwater in

Noord-Holland, daarnaast beheert

PWN ruim 7.500 hectare

natuurgebied

4.2.1 Geconsolideerde balans

(na resultaatbestemming)

Activa bedragen x € 1.000	31-12-2018 Incl. WRK	31-12-2018 WRK in Jaarrek 2018	31-12-2018 Excl. WRK
Vaste activa			
Materiële vaste activa	717.888	70.540	647.347
Immateriële vaste activa	10.012		10.012
Financiële vaste activa	<u>3.427</u>	<u>(18.154)</u>	21.581
	731.326	52.386	678.940
Vlottende activa			
Voorraden	2.362		2.362
Debiteuren	14.736	424	14.312
Vorderingen en overlopende activa	11.115	(1.158)	12.273
Liquide middelen	<u>31.001</u>	<u>12.265</u>	18.736
	59.214	11.531	47.683
Totaal	<u>790.541</u>	<u>63.917</u>	<u>726.624</u>

Passiva

bedragen x € 1.000

31-12-2018

Eigen vermogen			
Aandelenkapitaal	6.795	-	6.795
Wettelijke reserve	10.012	-	10.012
Algemene reserve	<u>219.390</u>	<u>-</u>	<u>219.390</u>
Totaal groepsvermogen	236.196	-	236.196
Voorzieningen	7.485	195	7.290
Langlopende schulden	441.674	63.008	378.666
Kortlopende schulden	105.185	714	104.471
Totaal	<u>790.541</u>	<u>63.917</u>	<u>726.624</u>

4.2.2 Geconsolideerde

winst- en verliesrekening

bedragen x € 1.000	2018	WRK 2018	2018 Excl. WRK
Netto-omzet	179.311	(6.425)	172.886
Overige bedrijfsopbrengsten	32.994	5.987	38.981
Som der bedrijfsopbrengsten	212.305	(438)	211.867
Inkoop water	(8.368)	(18.088)	(26.456)
Kosten uitbesteed werk, materiaalkosten en andere externe kosten	(84.491)	2.497	(81.994)
Personeelskosten	(38.938)	-	(38.938)
Afschrijvingen	(55.609)	13.598	(42.011)
Som der bedrijfslasten	(187.406)	(1.993)	(189.399)
Bedrijfsresultaat	24.899	(2.431)	22.468
Financiële baten en -lasten	<u>(16.390)</u>	<u>2.431</u>	<u>(13.959)</u>
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening	<u>8.509</u>	<u>-</u>	<u>8.510</u>
Vennootschapsbelasting	-	-	-
Resultaat uit deelnemingen	<u>101</u>	<u>-</u>	<u>101</u>
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening	<u>8.610</u>	<u>-</u>	<u>8.610</u>

4.2.3 Geconsolideerde balans

(na resultaatbestemming)

Activa	31-12-2019	31-12-2019	31-12-2019
bedragen x € 1.000	Incl. WRK	WRK in Jaarrek 2019	Excl. WRK
Vaste activa			
Materiële vaste activa	747.031	78.086	668.944
Immateriële vaste activa	7.724	-	7.724
Financiële vaste activa	<u>4.235</u>	<u>45</u>	8.190
	758.990	78.132	684.858
Vlottende activa			
Voorraden	1.458	-	1.458
Debiteuren	16.413	1.902	19.556
Vorderingen en overlopende activa	11.512	1.057	17.925
Liquide middelen	<u>10.514</u>	<u>2.731</u>	7.782
	39.897	5.691	46.721
Totaal	<u>798.887</u>	<u>83.823</u>	<u>731.579</u>
Passiva			
bedragen x € 1.000	31-12-2019		
Eigen vermogen			
Aandelenkapitaal	6.795	-	6.795
Wettelijke reserve	8.462	-	8.462
Algemene reserve	<u>225.981</u>	-	<u>225.982</u>
	241.238	-	241.239
Aandeel van derden	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>
Totaal groepsvermogen	241.238	-	241.239
Voorzieningen	6.324	38	6.286
Langlopende schulden	403.268	59.323	347.945
Kortlopende schulden	148.056	24.462	136.109
Totaal	<u>798.887</u>	<u>83.823</u>	<u>731.579</u>

4.2.4 Geconsolideerde

winst- en verliesrekening

bedragen x € 1.000	2019	WRK 2019	2019 Excl. WRK
Netto-omzet	175.911	15.670	169.329
Overige bedrijfsopbrengsten	33.571	33	33.675
Som der bedrijfsopbrengsten	209.483	15.704	203.004
Inkoop water	(9.834)	-	(18.922)
Kosten uitbesteed werk, materiaalkosten en andere externe kosten	(93.681)	(9.095)	(84.724)
Personeelskosten	(40.743)	-	(40.743)
Afschrijvingen	(44.378)	(4.285)	(40.094)
Som der bedrijfslasten	(188.636)	(13.379)	(184.482)
Bedrijfsresultaat	20.847	2.324	18.522
Financiële baten en -lasten	<u>(15.126)</u>	<u>(2.324)</u>	<u>(12.801)</u>
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening	<u>5.721</u>	<u>-</u>	<u>5.721</u>
Vennootschapsbelasting	(835)	-	(835)
Resultaat uit deelnemingen	<u>798</u>	<u>-</u>	<u>798</u>
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening	<u>5.684</u>	<u>-</u>	<u>5.684</u>
Resultaat aandeel derden	-	-	-
Netto resultaat	<u>5.684</u>	<u>-</u>	<u>5.684</u>

4.3 Verbonden partijen

PWN kent meerdere verbonden partijen. Als verbonden partij worden alle rechtspersonen aangemerkt waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook rechtspersonen die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen worden aangemerkt als verbonden partij. Ook de statutaire directieleden, andere sleutelfunctionarissen in het management van PWN en nauwe verwanten zijn verbonden partijen.

Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Hiervan wordt toegelicht de aard en de omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van het inzicht. Transacties zijn onder normale marktvoorwaarden aangegaan.

In dit kader is er in het verslagjaar sprake geweest van transacties met:

- Provincie Noord-Holland. Buiten de jaarlijkse dividenduitkering zijn er in het verslagjaar geen transacties met de Provincie Noord-Holland geweest.
- Directie en commissarissen (inclusief nevenactiviteiten). Buiten de jaarlijkse beloning zijn er in het verslagjaar geen transacties met directie en commissarissen geweest.
- Niet meegeconsolideerde deelnemingen en participaties

Buiten de aflossingen van de leningen zijn er in het verslagjaar geen transacties met niet meegeconsolideerde deelnemingen en participaties geweest

4.4 Acquisities en desinvesteringen van groepsmaatschappijen

Vanaf de overnamedatum worden de resultaten en de identificeerbare activa en passiva van de overgenomen vennootschap opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening. De overnamedatum is het moment dat overheersende zeggenschap kan worden uitgeoefend op de betreffende vennootschap.

De verkrijgingsprijs bestaat uit het geldbedrag of het equivalent hiervan dat is overeengekomen voor de verkrijging van de overgenomen onderneming vermeerderd met eventuele direct toerekenbare kosten. Indien de verkrijgingsprijs hoger is dan het nettobedrag van de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva wordt het meerdere als goodwill geactiveerd onder de immateriële vaste activa. Indien de verkrijgingsprijs lager is dan het nettobedrag van de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva, dan wordt het verschil (negatieve goodwill) als overlopende passiefpost opgenomen.

De maatschappijen die in de consolidatie betrokken zijn, blijven in de consolidatie opgenomen tot het moment dat zij worden verkocht; deconsolidatie vindt plaats op het

moment dat de beslissende zeggenschap wordt overgedragen.

4.5 Schattingen

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat de directie van PWN zich over verschillende zaken een oordeel vormt, en dat de directie schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten.

4.6 Continuïteit

PWN heeft per 31 december 2019 een negatief werkkapitaal van € 89 mln. (kortlopende schulden -/- kortlopende activa). Hiervan heeft € 65,7 mln. betrekking op de aflossingsverplichting van onze leningenportefeuille. De financiering hiervan is specifiek onderdeel van de activiteiten van de treasury commissie en voorzien in ons 2020 treasury plan. PWN voorziet geen problemen om de aflossingen conform het treasury plan succesvol te financieren.

Daarnaast worden de aanwezige liquide middelen, de mutaties van het werkkapitaal en de benodigde financiering continu

gemonitord en verwerkt in de kwartaalprognoses van de treasury commissie. Op basis van meest recente inschattingen is additionele financiering aangetrokken voor de operationele en investeringsactiviteiten.

De in de onderhavige jaarrekening gehanteerde grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn gebaseerd op de veronderstelling van continuïteit van PWN en haar dochtermaatschappijen.

Gevolgen COVID-19 voor onze bedrijfsactiviteiten

Interne analyse heeft aangetoond dat de uitbraak van COVID-19 niet leidt tot een materiële onzekerheid die ernstige twijfel kan doen rijzen over het vermogen van PWN en haar dochtermaatschappijen om haar bedrijfsactiviteiten voort te zetten.

PWN heeft maatregelen genomen om de continuïteit van haar bedrijfsprocessen en de leveringszekerheid van veilig drinkwater te kunnen waarborgen

PWN levert drinkwater in Noord-Holland en is daarmee vanuit de Drinkwaterwet (artikel 2 lid 2) aangewezen als vitale functie. PWN heeft maatregelen genomen om de continuïteit van haar bedrijfsprocessen en de leveringszekerheid van veilig drinkwater te kunnen

waarborgen. Hierbij zijn maatregelen getroffen voor een veilige werkomgeving voor de medewerkers, is vanuit maatschappelijk oogpunt besloten om het incassotraject niet uit te voeren zolang de maatregelen van de overheid gelden, zijn extra grondstoffen ingekocht om de kwaliteit van het drinkwater te kunnen garanderen en verwacht PWN externe financieringen aan te kunnen trekken. Zie onze beoordeling van het liquiditeitsrisico voor meer toelichting over de mogelijkheid tot het aantrekken van externe financiering.

Ook voor de dochtermaatschappijen van PWN wordt verwacht dat de bedrijfsvoering doorgaat, dan wel dat er voldoende liquiditeit is om aan de betalingsverplichtingen te voldoen.

Echter onzekerheden over de ontwikkeling van COVID-19 blijven bestaan en daarom is het op dit moment redelijkerwijs niet goed mogelijk om de toekomstige effecten in te schatten. Mocht onverhoopt de liquiditeit van PWN niet afdoende blijken te zijn, doordat overheidsmaatregelen voor grotere beperkingen gaan zorgen in onze dienstverlening en in die van onze dochters, dan zijn wij genoodzaakt om financiële support bij de Provincie Noord-Holland te vragen. Zij is als aandeelhouder vanuit de Drinkwaterwet verantwoordelijk voor de leveringszekerheid van het drinkwater.

5 Algemene grondslagen

5.1 Algemeen

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving, die uitgegeven zijn door de Raad voor de Jaarverslaggeving. De vennootschappelijke winst- en verliesrekening is opgesteld met inachtneming van artikel 402 Titel 9 Boek 2 BW.

Activa en verplichtingen worden, tenzij anders vermeld, gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. De eerste waardering van financiële vaste activa en schulden vindt plaats tegen reële waarde. De reële waarde benadert de boekwaarde.

In de balans, de winst-en-verliesrekening en het kasstroomoverzicht zijn referenties opgenomen. Met deze referenties wordt verwezen naar de toelichting.

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar.

5.2 Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar. Met uitzondering van de stelselwijziging, zoals toegelicht in paragraaf 4.2.

5.3 Vreemde valuta

5.3.1 Functionele valuta

De posten in de jaarrekening van de groepsmaatschappijen worden gewaardeerd met inachtneming van de valuta van de economische omgeving waarin de groepsmaatschappij haar bedrijfsactiviteiten voornamelijk uitoefent (de functionele valuta). De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld in euro's; dit betreft zowel de functionele als de presentatievaluta van PWN.

5.3.2 Transacties, vorderingen en schulden

Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de jaarrekening verwerkt tegen de koers op transactiedatum.

Monetaire activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend in de functionele valuta tegen de koers per balansdatum. De uit de afwikkeling en omrekening voortvloeiende koersverschillen komen ten gunste of ten laste van de winst-en-verliesrekening, tenzij hedge-accounting wordt toegepast.

Niet-monetaire activa die volgens de verkrijgingsprijs worden gewaardeerd in een vreemde valuta worden omgerekend tegen de wisselkoers op de transactiedatum.

Niet-monetaire activa die volgens de actuele waarde worden gewaardeerd in een vreemde valuta worden omgerekend tegen de wisselkoers op het moment waarop de actuele waarde werd bepaald.

5.3.3 Groepsmaatschappijen

De activa en passiva van in de consolidatie opgenomen deelnemingen met een functionele valuta anders dan de presentatievaluta, worden omgerekend tegen de koers per balansdatum; de baten en lasten tegen de gemiddelde koersen gedurende het boekjaar. Goodwill en de aanpassingen naar reële waarde van identificeerbare activa en passiva worden gezien als een onderdeel van deze deelnemingen en worden per balansdatum eveneens omgerekend tegen de koers op balansdatum. De hieruit resulterende omrekeningsverschillen worden rechtstreeks ten gunste of ten laste van het eigen vermogen gebracht in de wettelijke reserve omrekeningsverschillen.

5.4 Operationele leasing

Bij PWN zijn er leasecontracten waarbij een groot deel van de voor- en nadelen die aan de eigendom verbonden zijn, niet bij de vennootschap liggen. Deze leasecontracten worden verantwoord als operationele

leasing. Verplichtingen uit hoofde van operationele leasing worden, rekening houdend met ontvangen vergoedingen van de lessor, op lineaire basis verwerkt in de winst-en-verliesrekening over de looptijd van het contract.

5.5 Grondslagen derivaten en hedge-accounting

PWN maakt gebruik van afgeleide financiële instrumenten zoals renteswaps ter afdekking van de gelopen risico's betreffende de renteschommelingen. Met betrekking tot de financiële instrumenten voldoet PWN aan de voorwaarden van kostprijs hedge-accounting in overeenstemming met RJ 290.

Bij het toepassen van kostprijs hedge-accounting is de eerste waardering en de grondslag van verwerking in de balans en de resultaatbepaling van het hedge-instrument afhankelijk van de afgedekte post. Dit betekent het volgende:

- Indien de afgedekte post tegen kostprijs in de balans wordt verwerkt, wordt ook het derivaat tegen kostprijs gewaardeerd.
- Zolang de afgedekte post in de kostprijs-hedge nog niet in de balans verwerkt wordt, wordt het hedge-instrument niet geherwaardeerd.

Indien de afgedekte post een monetaire post in vreemde valuta betreft, wordt het derivaat, voor zover het valuta-elementen in zich heeft, ook gewaardeerd tegen de contante koers op balansdatum. Indien het

derivaat valuta-elementen in zich heeft, dient het verschil tussen de contante koers die geldt op het moment van afsluiten van het derivaat en de termijnkoers waartegen het derivaat zal worden afgewikkeld te worden verdeeld over de looptijd van het derivaat, omdat dit verschil hoofdzakelijk een gevolg is van renteversillen. Indien het derivaat valuta elementen in zich heeft, wordt het verschil tussen de contante koers die geldt op het moment van afsluiten van het derivaat en de termijnkoers waartegen het derivaat zal worden afgewikkeld geamortiseerd over de looptijd van het derivaat.

Het ineffectieve deel van de hedge-relatie wordt, indien van toepassing direct in de winst-en-verliesrekening verwerkt.

PWN past kostprijs hedge-accounting toe voor de renteswaps die ervoor zorgen dat bepaalde variabel rentende schulden worden omgezet in vastrentende leningen.

6 Grondslagen voor waardering van activa en passiva

6.1 Immateriële vaste activa

De aangeschafte immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen aanschaffingsprijs verminderd met de lineaire afschrijvingen. Onder aanschaffingsprijs wordt verstaan de verkrijgingsprijs, hetzij de vervaardigingsprijs. De afschrijving op de overige immateriële vaste activa vindt plaats volgens het lineaire systeem en is gebaseerd op bedrijfseconomisch verantwoord geachte gebruiksduren. De waarde wordt minstens eens per jaar beoordeeld, en waar nodig gecorrigeerd.

Om vast te stellen of er voor een immaterieel vast actief sprake is van een bijzondere waardevermindering, wordt verwezen naar paragraaf 6.2.2 'Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa.'

6.1.1 Kosten van ontwikkeling

Uitgaven voor ontwikkelingsprojecten worden geactiveerd als onderdeel van de vervaardigingsprijs als het waarschijnlijk is dat het project commercieel en technisch succesvol zal zijn (dat wil zeggen: als het waarschijnlijk is dat economische voordelen zullen worden behaald) en de kosten betrouwbaar kunnen worden vastgesteld.

Voor de geactiveerde ontwikkelingskosten is een wettelijke reserve onder het eigen vermogen gevormd ter hoogte van het geactiveerde bedrag. De afschrijving van de geactiveerde ontwikkelingskosten vangt aan zodra de commerciële productie is gestart en vindt plaats over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief.

Onderzoekskosten worden verwerkt in de winst-en-verliesrekening.

6.2 Materiële vaste activa

Bedrijfsgebouwen en terreinen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs plus bijkomende kosten of vervaardigingsprijs onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur. Op terreinen wordt niet afgeschreven. Er wordt rekening gehouden met de bijzondere waardeverminderingen die op balansdatum worden verwacht. Voor de vaststelling of voor een materieel vast actief sprake is van een bijzondere waardevermindering wordt verwezen naar betreffende paragraaf.

Overige vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten, onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur en bijzondere waardeverminderingen.

Subsidies op investeringen worden in mindering gebracht op de verkrijgings- of

vervaardigingsprijs van de activa waarop de subsidies betrekking hebben.

Voor verplichtingen tot herstel na afloop van het gebruik van het actief (ontmantelingskosten) wordt een voorziening getroffen voor het verwachte bedrag op het moment van activering.

6.2.1 Groot onderhoud

Groot onderhoud wordt geactiveerd wanneer met het onderhoud de levensduur van het actief wordt verlengd en/of de waarde van het actief wordt verhoogd.

Voor de toekomstige kosten van groot onderhoud aan de bedrijfsgebouwen is geen voorziening voor groot onderhoud gevormd. De kosten van het onderhoud waarbij de levensduur van het actief niet verlengd en/of de waarde van het actief niet verhoogd wordt, worden rechtstreeks in het resultaat verantwoord.

6.2.2 Bijzondere waardeverminderingen van materiële vaste activa

PWN beoordeelt op iedere balansdatum of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de

kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort.

Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde. Een bijzonder-waardevermindering wordt direct als last verwerkt in de winst-en-verliesrekening onder gelijktijdige verlaging van de boekwaarde van het betreffende actief.

De opbrengstwaarde wordt in eerste instantie ontleend aan een bindende verkoopovereenkomst; als die er niet is, wordt de opbrengstwaarde bepaald met behulp van de actieve markt waarbij normaliter de gangbare biedprijs geldt als marktprijs. De in aftrek te brengen kosten bij het bepalen van de opbrengstwaarde zijn gebaseerd op de geschatte kosten die rechtstreeks kunnen worden toegerekend aan de verkoop en nodig zijn om de verkoop te realiseren.

Voor de bepaling van de bedrijfswaarde wordt een inschatting gemaakt van de toekomstige netto kasstromen bij voortgezet gebruik van het actief/de kasstroomgenererende eenheid; vervolgens worden deze kasstromen contant gemaakt waarbij een disconteringsvoet wordt gehanteerd van 3,5% (2018: 3,5%). De disconteringsvoet geeft geen risico's weer waarmee in de toekomstige kasstromen al rekening is gehouden.

Indien wordt vastgesteld dat een bijzondere waardevermindering die in het verleden verantwoord is, niet meer bestaat of is afgenomen, dan wordt de toegenomen boekwaarde van de desbetreffende activa niet hoger gesteld dan de boekwaarde die bepaald zou zijn indien geen bijzondere waardevermindering voor het actief zou zijn verantwoord. Een bijzondere waardevermindering van goodwill wordt niet teruggenomen.

6.2.3 Onderhanden werk

Onder de onderhanden werken zijn kosten van lopende en nog uit te voeren projecten opgenomen. De onderhanden werken worden gewaardeerd tegen kostprijs onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen voor eventuele niet terug te verdienen kosten.

6.3 Financiële vaste activa

6.3.1 Deelnemingen

Deelnemingen waarin invloed van betekenis kan worden uitgeoefend worden gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode (nettovermogenswaarde). Wanneer meer dan 20% van de stemrechten uitgebracht kan worden, wordt, tenzij anders vermeld, ervan uitgegaan dat er invloed van betekenis is.

De nettovermogenswaarde wordt berekend volgens de grondslagen die gelden voor deze

jaarrekening; voor deelnemingen waarvan onvoldoende beschikbaar is voor aanpassing aan deze grondslagen, wordt uitgegaan van de waarderingsgrondslagen van de desbetreffende deelneming.

Indien de waardering van een deelneming volgens de nettovermogenswaarde negatief is, wordt deze op nihil gewaardeerd. Indien en voor zover PWN in deze situatie geheel of gedeeltelijk instaat voor de schulden van de deelneming, dan wel het stellige voornemen heeft de deelneming tot betaling van haar schulden in staat te stellen, wordt hiervoor een voorziening getroffen.

De eerste waardering van gekochte deelnemingen is gebaseerd op de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva op het moment van acquisitie. Voor de vervolgwaaarding worden de grondslagen toegepast die gelden voor deze jaarrekening, uitgaande van de waarden bij eerste waardering.

Deelnemingen waarop geen invloed van betekenis kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Indien sprake is van een bijzondere waardevermindering vindt waardering plaats tegen de realiseerbare waarde. De afwaarding vindt dan plaats ten laste van de winst-en-verliesrekening.

6.3.2 Vorderingen op deelnemingen

De onder financiële vaste activa opgenomen

vorderingen worden initieel gewaardeerd tegen de reële waarde, gewoonlijk de nominale waarde, onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen. Vervolgens worden deze vorderingen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs.

6.3.3 Overige participaties

Deze participaties worden initieel gewaardeerd tegen reële waarde. Vervolgens worden participaties gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Bijzondere waardeverminderingen worden in mindering gebracht op de geamortiseerde kostprijs en direct verantwoord in de winst-en-verliesrekening.

6.3.4 Overige vorderingen

De onder financiële vaste activa opgenomen overige vorderingen omvatten verstrekte leningen en overige vorderingen. Deze vorderingen worden initieel gewaardeerd tegen reële waarde. Vervolgens worden deze leningen gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Indien er bij de verstrekking van leningen sprake is van disagio of agio, wordt dit gedurende de looptijd ten gunste respectievelijk ten laste van het resultaat gebracht als onderdeel van de effectieve rente. Ook transactiekosten worden verwerkt in de eerste waardering en als onderdeel van de effectieve rente ten laste van het resultaat gebracht. Bijzondere waardeverminderingen worden in mindering gebracht op de winst-en-verliesrekening.

6.3.5 Bijzondere waardeverminderingen van financiële vaste activa

PWN beoordeelt voor financiële instrumenten op iedere balansdatum of er objectieve aanwijzingen zijn voor bijzondere waardeverminderingen van een financieel actief of een groep van financiële activa. Bij objectieve aanwijzingen voor bijzondere waardeverminderingen bepaalt PWN de omvang van het verlies uit hoofde van de bijzondere waardeverminderingen, en verwerkt dit direct in de winst-en-verliesrekening.

Bij financiële activa die gewaardeerd zijn tegen geamortiseerde kostprijs wordt de omvang van de bijzondere waardevermindering bepaald als het verschil tussen de boekwaarde van het actief en de best mogelijke schatting van de toekomstige kasstromen, contant gemaakt tegen de effectieve rentevoet van het financiële actief zoals die is bepaald bij de eerste verwerking van het instrument.

Het waardeverminderverslies dat daarvoor opgenomen was, dient te worden teruggenomen indien de afname van de waardevermindering verband houdt met een objectieve gebeurtenis na afboeking. De terugname wordt beperkt tot maximaal het bedrag dat nodig is om het actief te waarderen op de geamortiseerde kostprijs op het moment van de terugname, als geen sprake geweest zou zijn van een bijzondere waardevermindering. Het teruggenomen

verlies wordt in de winst-en-verliesrekening verwerkt.

Bij een investering in eigen-vermogensinstrumenten gewaardeerd tegen kostprijs wordt de omvang van de bijzondere waardevermindering bepaald als het verschil tussen de boekwaarde van het financiële actief en de best mogelijke schatting van de toekomstige kasstromen, contant gemaakt tegen de actuele vermogenskostenvoet voor een soortgelijk financieel actief. Het bijzondere-waardeverminderingverlies wordt slechts teruggenomen indien er aanwijzingen zijn dat een in voorgaande jaren in de jaarrekening verwerkt verlies als gevolg van waardevermindering niet meer aanwezig is of veranderd is.

6.4 Voorraden

De voorraden grond- en hulpstoffen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs-of vervaardigingsprijs onder toepassing van de FIFO-methode ('first in, first out') of lagere opbrengstwaarde.

De verkrijgings- of vervaardigingsprijs bestaat uit alle kosten die samenhangen met de verkrijging of vervaardiging alsmede de gemaakte kosten om de voorraden op hun huidige plaats en in hun huidige staat te brengen. In de kosten van vervaardiging zijn begrepen directe loonkosten en toeslagen voor aan de productie gerelateerde indirecte vaste en variabele kosten.

De lagere opbrengstwaarde is de geschatte verkoopprijs onder aftrek van direct toerekenbare verkoopkosten. Bij de bepaling van de opbrengstwaarde wordt rekening gehouden met de incurantheid van de voorraden.

6.5 Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Handelsvorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering. De vorderingen hebben een looptijd van korter dan 1 jaar, tenzij anders vermeld.

6.6 Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden indien het saldo van alle bij de betreffende bank lopende rekeningen negatief staat. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

6.7 Eigen vermogen – wettelijke reserve

De wettelijke reserves worden aangehouden voor de geactiveerde immateriële activa, zoals ook toegelicht bij 6.1.1. Voor de

deelnemingen gewaardeerd tegen nettovermogenswaarde wordt een wettelijke reserve gevormd ten hoogte van het aandeel in het positieve resultaat uit deelnemingen en de rechtstreekse vermogens-vermeerderingen sinds de eerste waardering.

6.8 Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de contante waarde (op basis van een vaste rekenrente van 3,5% (2018: 3,5%)) waarbij, indien van toepassing, rekening wordt gehouden met toekomstige salarisstijgingen.

6.8.1 Pensioenvoorziening

De pensioenregeling wordt gefinancierd door afdrachten aan het pensioenfonds ABP. De pensioenverplichtingen worden gewaardeerd volgens de 'verplichting aan de pensioenuitvoerder benadering'. In deze benadering wordt de aan de pensioenuitvoerder te betalen premie als last in de winst- en verliesrekening verantwoord.

Aan de hand van de uitvoerings-

overeenkomst wordt beoordeeld of en zo ja welke verplichtingen naast de betaling van de jaarlijks aan de pensioenuitvoerder verschuldigde premie op balansdatum bestaan. Deze additionele verplichtingen, waaronder eventuele verplichtingen uit herstelplannen van de pensioenuitvoerder, leiden tot lasten voor PWN en worden in de balans opgenomen in een voorziening.

Ultimo 2019 waren er geen pensioenvorderingen en -verplichtingen naast de betaling van de jaarlijkse aan de pensioenuitvoerder verschuldigde premie.

De waardering van de verplichting is de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om deze per balansdatum af te wikkelen. Indien het effect van de tijdswaarde van geld materieel is, wordt de verplichting gewaardeerd tegen de contante waarde. Toevoegingen aan en vrijval van de verplichtingen komen ten laste, respectievelijk ten gunste van de winst- en verliesrekening.

Een pensioenvordering wordt in de balans opgenomen wanneer PWN beschikkingsmacht heeft over de pensioenvordering, wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen die de pensioenvordering in zich bergt, zullen toekomen aan PWN en wanneer de pensioenvordering betrouwbaar kan worden vastgesteld.

6.8.2 Latente belastingverplichtingen

Latente belastingverplichtingen worden opgenomen voor tijdelijke verschillen tussen de waarde van de activa en passiva volgens fiscale voorschriften enerzijds en de boekwaarden die in deze jaarrekening gevolgd worden anderzijds. De berekening van de latente belastingverplichtingen geschiedt tegen de belastingtarieven die op het einde van het verslagjaar gelden, of tegen de tarieven die in de komende jaren gelden, voor zover deze al bij wet zijn vastgesteld.

Latente belastingen worden verantwoord voor tijdelijke verschillen inzake groepsmaatschappijen, deelnemingen en joint ventures, tenzij PWN in staat is het tijdstip van afloop van het tijdelijke verschil te bepalen en het niet waarschijnlijk is dat het tijdelijke verschil in de voorzienbare toekomst zal aflopen.

Belastinglatenties worden gewaardeerd op nominale waarde.

6.9 Langlopende schulden

Schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Transactiekosten die direct zijn toe te rekenen aan de verwerving van de schulden worden in de waardering bij eerste verwerking opgenomen. Schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten.

Het verschil tussen de bepaalde boekwaarde en de uiteindelijke aflossingswaarde wordt op basis van de effectieve rente gedurende de geschatte looptijd van de schulden in de winst-en-verliesrekening als interestlast verwerkt.

6.10 Kortlopende schulden

De kortlopende schulden hebben allen een resterende looptijd korter dan een jaar. De kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Kortlopende schulden worden na de eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio en disagio en onder aftrek van transactiekosten. De reële waarde benadert de boekwaarde vanwege het kortlopende karakter ervan.

6.10.1 Pensioenen

Op de pensioenregelingen zijn de bepalingen van de Nederlandse Pensioenwet van toepassing en worden pensioenpremies betaald door PWN aan het bedrijfstakpensioenfonds ABP.

De pensioenen zijn gebaseerd op een middelloonregeling

De pensioenen zijn gebaseerd op een middelloonregeling. De premies worden verantwoord als personeelskosten zodra deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende

activa indien dit tot een terugstorting leidt of tot een vermindering van toekomstige betalingen. Nog niet betaalde premies worden als verplichting op de balans opgenomen. Er zijn geen andere verplichtingen dan de te betalen pensioenpremies.

7 Grondslagen voor bepaling van het resultaat

7.1 Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de opbrengstwaarde van de geleverde prestaties en de kosten en andere lasten over het jaar. Winsten worden verantwoord in het jaar waarin de goederen zijn geleverd, c.q. de diensten zijn verricht. Verliezen worden in aanmerking genomen in het jaar waarin deze voorzienbaar zijn.

7.2 Netto-omzet

Onder de netto-omzet wordt verantwoord het gefactureerde vastrecht en het gefactureerde waterverbruik met betrekking tot het verslagjaar tot aan de laatste opnamedatum van de individuele watermeters, evenals de raming van het nog te factureren vastrecht en het verbruik over de periode vanaf de laatste opnamedatum van deze meters tot en met het einde van het verslagjaar. De raming van het watergebruik is op basis van de waterproductie van PWN in een boekjaar in aftrek van het deel wat niet in rekening wordt gebracht, de zogenaamde NIRG. Dit is het deel water dat niet wordt gefactureerd, zoals lekverliezen, spuien en ander water wat niet achter een watermeter zit. Hiervoor hanteert PWN het gemiddelde NIRG-percentages van de afgelopen 6 jaar, om zo een consistente lijn

in de schatting te hanteren. De afwijkingen op de ramingen worden in het volgende verslagjaar verantwoord.

7.3 Overige bedrijfsopbrengsten

Onder overige bedrijfsopbrengsten worden verantwoord de opbrengsten vanuit de door de Provincie Noord-Holland in beheer gegeven duinterreinen en andere provinciale natuur- en recreatierreinen, de opbrengsten van de Kennemer Duincampings, de verkoop van activa, overige opbrengsten van nevenactiviteiten en het doorbelasten van geleverde diensten.

7.4 Kostprijs van de omzet

De kostprijs van de omzet bestaat uit personeelkosten, externe kosten, inkoop water, afschrijvingslasten en rentekosten. Inkoop Water bestaat zowel uit het deel water vanuit de WRK, wat verder in ons zuiveringsproces wordt ingebracht als het drinkwater wat we inkopen vanuit Waternet. De drinkwatertarieven worden jaarlijks herzien op basis van de begrote kostprijs. Dit conform de drinkwaterwet en wordt getoetst door de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT).

7.5 Personeelsbeloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de winst-en-verliesrekening voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers.

7.6 Geactiveerde productie voor het eigen bedrijf

Onder de geactiveerde productie voor het eigen bedrijf worden de interne loonkosten (uren x tarief) opgenomen. Deze kosten dienen ter vervaardiging van de materiële vaste activa. De geactiveerde kosten worden in mindering gebracht op de personeelskosten.

7.7 Overige kosten

Dit betreffen de kosten die PWN maakt t.b.v. haar exploitatie en bestaan onder meer uit kosten uitbesteed werk, materiaalkosten, en overige externe kosten. Deze kosten worden toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

7.8 Subsidies

Exploitatiesubsidies worden als bate verantwoord in de winst-en-verliesrekening in het jaar waarin de gesubsidieerde kosten zijn gemaakt of opbrengsten zijn gederfd, of wanneer een gesubsidieerd exploitatietekort zich heeft voorgedaan. De baten worden verantwoord als het waarschijnlijk is dat deze worden ontvangen. Subsidies met betrekking tot investeringen in materiële vaste activa worden in mindering gebracht op het desbetreffende actief en als onderdeel van de afschrijvingen verwerkt in de winst-en-verliesrekening.

7.9 Afschrijvingen

De afschrijvingen geschieden tijdsevenredig op basis van de verwachte economische

levensduur. De afschrijvingen vangen maximaal 2 maanden na het moment van ingebruikname aan. Boekwinsten en -verliezen met betrekking tot materiële en immateriële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen. De van derden ontvangen bijdragen in aanleg leidingen worden geamortiseerd overeenkomstig de afschrijvingstermijn van de aangelegde leiding.

7.10 Financiële baten en lasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten, indien van toepassing, wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen.

7.11 Koersverschillen

Koersverschillen die optreden bij de afwikkeling of omrekening van monetaire posten worden in de winst en verliesrekening verwerkt in de periode dat zij zich voordoen, tenzij hedge accounting wordt toegepast.

7.12 Activeren van rentelasten

Rentelasten worden geactiveerd gedurende de periode van vervaardiging van een actief, indien het een aanmerkelijke hoeveelheid tijd (minimaal één jaar) vergt om het actief gebruiksklaar te maken. De te activeren rente wordt berekend op basis van de

gewogen rentevoet (is bouwrente) van leningen die niet specifiek aan de vervaardiging van het actief zijn toe te rekenen, in verhouding tot de uitgaven en periode van vervaardiging.

7.13 Resultaat deelnemingen

Het resultaat deelnemingen bestaat uit de resultaten van het boekjaar van de in de balans weergegeven deelnemingen.

7.14 Dividenden

Te ontvangen dividenden van niet op nettovermogenswaarde gewaardeerde deelnemingen en effecten worden verantwoord zodra het recht hierop is verkregen.

7.15 Belastingen

De belasting over het resultaat wordt berekend over het resultaat voor belastingen in de winst-en-verliesrekening, rekening houdend met beschikbare, fiscaal compensabele verliezen uit voorgaande boekjaren (voor zover niet opgenomen in de latente belastingvorderingen) en vrijgestelde winstbestanddelen en na bijtelling van niet-afrekbare kosten. Tevens wordt rekening gehouden met wijzigingen die optreden in de latente belastingvorderingen en latente belastingschulden uit hoofde van wijzigingen in het te hanteren belastingtarief.

8 Grondslagen voor het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen, met uitzondering van deposito's met een looptijd langer dan drie maanden. Kasstromen in vreemde valuta zijn omgerekend tegen een geschatte gemiddelde koers. Koersverschillen op geldmiddelen worden afzonderlijk in het kasstroomoverzicht getoond. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest, ontvangen dividenden en winstbelastingen zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. Betaalde dividenden zijn opgenomen onder de kasstroom uit financieringsactiviteiten. De verkrijgingsprijs van de verworven groepsmaatschappij is opgenomen onder de kasstroom uit investeringsactiviteiten, voor zover betaling in geld heeft plaatsgevonden. De geldmiddelen die in de verworven groepsmaatschappij aanwezig zijn, zijn op de aankoopprijs in mindering gebracht. Transacties waarbij geen instroom of uitstroom van kasmiddelen plaatsvindt, waaronder financiële leasing, zijn niet in het kasstroomoverzicht opgenomen. De waarde van de gerelateerde activa en leaseverplichting zijn in de toelichting van balansposten verantwoord.

De betaling van de leasetermijnen uit hoofde van het financiële leasingcontract zijn voor het gedeelte dat betrekking heeft op de aflossing als een uitgave uit financieringsactiviteiten aangemerkt en voor het gedeelte dat betrekking heeft op de interest als een uitgave uit operationele activiteiten.

9 Financiële instrumenten en risicobeheersing

Wij wijzen op de in het bestuursverslag te vermelden doelstellingen en het beleid van PWN inzake risicobeheer. Daarbij wordt aandacht besteed aan het beleid voor de afdekking van risico's verbonden aan alle belangrijke soorten voorgenomen transacties, en aan de door PWN gelopen prijs-, krediet-, liquiditeits- en kasstroomrisico's (artikel 2:391 lid3 BW). Dit betreft de volgende risico's en risicobeheersing:

9.1 Valutarisico

Het valutarisico voor PWN heeft vooral betrekking op posities en toekomstige transacties in Britse ponden. De directie van PWN heeft op basis van een risicoanalyse bepaald dat een deel van deze valutarisico's wordt ingedekt. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van een cross currency swap. Dit instrument wordt niet speculatief gebruikt. Voorgaande is vastgelegd in het

treasurystatuut.

9.2 Rente- en kasstroomrisico

Voor de schulden met variabele renteaftspraken loopt PWN risico ten aanzien van toekomstige kasstromen. Om deze risico's te mitigeren heeft PWN renteswaps gecontracteerd, zodat de vennootschap per saldo een vaste rente betaalt. Deze instrumenten worden niet speculatief gebruikt.

De marktwaarde van de financiële instrumenten is bepaald aan de hand van de waarde in het economische verkeer. Het betreft het bedrag dat de PWN zou ontvangen of betalen wanneer de contracten beëindigd zouden worden.

9.3 Kredietrisico

PWN heeft geen significante concentraties van kredietrisico. De liquide middelen staan uit bij banken die minimaal een A-rating hebben. Banken waarmee derivaten worden afgesloten hebben tenminste een A-rating. PWN heeft vorderingen verstrekt aan verbonden partijen en maatschappijen waarin wordt deelgenomen. Bij deze partijen is geen historie van wanbetaling bekend.

9.4 Liquiditeitsrisico

PWN stuurt onder andere op de convenanten die door de financiers van PWN worden geëist. Hiermee blijft PWN toegang houden tot de vermogensmarkt. Tevens wordt continu een

liquiditeitsplanning van 12 maanden vooruit aangehouden waarbij eventuele risico's direct worden opgelost. Daarnaast wordt in de kredieten een interne buffer aangehouden waardoor PWN te allen tijde aan haar betalingsverplichtingen kan voldoen.

PWN loopt geen liquiditeitsrisico meer uit hoofde van haar derivatenportefeuille. PWN heeft in 2019 de derivaten met breakmomenten laten doorzakken naar reguliere langlopende leningen en daarmee is het risico van voortijdige beëindigen door de tegenpartij niet meer aanwezig. Zie ook paragraaf 10.8 langlopende leningen, waarin dit verder is toegelicht.

De marktwaarde van de
financiële instrumenten
is bepaald aan de hand
van de waarde in het
economische verkeer

10 Toelichting op de geconsolideerde balans

10.1 Immateriële vaste activa

bedragen x € 1.000	Kosten van ontwikkeling
Aanschafwaarde per 1 januari 2019	11.704
Cumulatieve afschrijvingen per 1 januari 2019	(1.676)
Boekwaarde per 1 januari 2019	10.089
Investeringen	290
Gereedmeldingen	102
Desinvesteringen aanschafwaarde	-
Desinvesteringen cum. afschrijving	-
Waardevermindering	(691)
Afschrijvingen	(2.065)
Boekwaarde per 31 december 2019	7.724
Cumulatieve afschrijvingen per 31 december 2019	(3.698)
Aanschafwaarde per 31 december 2019	11.345

De immateriële vaste activa betreffen ontwikkelkosten voor software gerelateerde projecten. Deze projecten bestaan uit ERP-projecten, automatiseren van managementinformatie, ontwikkelen van de klantportal, en kantoorautomatisering.

In 2019 is voor € 0,3 miljoen geïnvesteerd, waarvan de twee grootste investeringen betreffen: aanpassingen in het ERP-systeem SAP en ontwikkeling BI-systeem.

Deze investeringen bestaan hoofdzakelijk uit externe directe kosten en interne kosten van werknemers die zich inzetten voor het realiseren van deze projecten. Aanloopkosten, opleidingskosten en onderhoudskosten worden in de winst- en verliesrekening verantwoord.

De gebruiksduur van de aanwezige immateriële vaste activa is vastgesteld op 5 jaar. Minstens eens per jaar wordt de economische levensduur herzien, en waar nodig gecorrigeerd.

10.2.1 Materiële vaste activa

Categorie		aantal jaren
Bedrijfsgebouwen en terreinen:	Bedrijfsgebouwen	5 t/m 40
	Gebouwen pompstations	30
Machines en installaties:	Waterwinningsmiddelen en filterinrichtingen	25
	Overige machines en installaties	5 t/m 10
Leidingen:	Leidingnet distributieleidingen en transportleidingen	60 t/m 100
	Leidingnet aansluitleidingen	40
	Watermeters	4 t/m 20
Andere bedrijfsmiddelen:	Inventaris	3 t/m 25

10.2.2 Materiële vaste activa

bedragen x € 1.000	Bedrijfsgebouwen en terreinen	Machines en installaties	Leidingen	Andere vaste bedrijfsmiddelen	Bijdragen derden	Materiële vaste activa in uitvoering	Totaal
Aanschafwaarde per 1 januari 2019	265.410	347.455	870.510	93.410	(183.048)	63.247	1.456.984
Cumulatieve afschrijvingen per 1 januari 2019	(139.808)	(273.487)	(392.181)	(80.463)	74.658	-	(811.280)
Boekwaarde per 1 januari 2019	125.708	75.328	478.329	12.997	(108.389)	63.247	647.220
Investerings	-	-	-	-	(7.534)	67.975	60.441
Gereedmeldingen	6.497	12.840	41.391	1.174	-	(62.006)	(104)
Desinvesteringen aanschafwaarde	(624)	(142)	(1.088)	(1.845)	-	-	(3.699)
Desinvesteringen cum. afschrijving	377	72	759	1.721	-	-	2.929
Waardevermindering	-	(208)	-	-	-	(366)	(574)
Afschrijvingen	(8.766)	(11.887)	(15.576)	(4.678)	3.639	-	(37.267)
Boekwaarde per 31 december 2019	123.192	76.003	503.814	9.368	(112.284)	68.850	668.945
Cumulatieve afschrijvingen per 31 december 2019	(148.196)	(285.301)	(406.998)	(83.464)	78.298	-	(845.662)
Aanschafwaarde per 31 december 2019	271.283	360.152	910.813	92.739	(190.581)	68.850	1.444.406

De investeringsuitgaven van € 68 miljoen (2018: € 44 miljoen) hebben met name betrekking op de het productiebedrijf in Andijk en diverse transport- en distributieleidingprojecten.

bedrijfsmiddelen is een bedrag van € 0,6 miljoen boekwaarde opgenomen van activa welke niet meer in gebruik is en er activiteiten plaatsvinden om deze te verkopen. Dit betreft pompstation Huizen.

Aan de materiële vaste activa in uitvoering wordt bouwrente toegerekend. Deze bouwrente bedroeg in 2019: € 0,7 miljoen (2018: € 0,4 miljoen). In de andere vaste

10.3.1 Financiële vaste activa

bedragen x € 1.000	Deelnemingen	Vorderingen op deelnemingen	Overige vorderingen	Totaal
Boekwaarde per 1 januari 2019	2.651	11.882	(9)	14.524
Investeringen	-	-	-	-
Desinvesteringen	-	-	-	-
Verstekte leningen	-	-	-	-
Aflossingen leningen	-	(7.142)	(36)	(7.178)
Correctie leningen	-	-	-	-
Mutatie voorziening	-	-	46	46
Resultaat deelnemingen	798	-	-	798
Boekwaarde per 31 december 2019	3.449	4.740	1	8.190

De overige vorderingen zijn vorderingen op deelnemingen vanuit onze buitenlandactiviteiten in het kader van de

Millenium Development Goals (VN), en zijn reeds geheel voorzien.

10.3.2 Financiële vaste activa

De deelnemingen, participaties en vorderingen zijn als volgt weer te geven:

bedragen x € 1.000	31-12-2019	Mutaties	31-12-2018
Deelnemingen			
<i>Gewaardeerd tegen kostprijs:</i>			
KWH Water B.V. te Nieuwegein (11,13%)	533	-	533
AquaMinerals B.V. te Nieuwegein (10,5%)	38	-	38
Société d'Exploitation des Ouvrages Hydrauliques (SEOH), te Thiés (20%)	63	-	63
Futuro B.V., te Utrecht (25%)	-	-	-
<i>Gewaardeerd tegen netto-vermogenswaarde:</i>			
Het Waterlaboratorium N.V te Haarlem (35%)	2.262	779	1.483
Aquavirunga te Rwanda (51%)	233	19	214
Water Fund Holland B.V. te Nieuwegein (32,9%) N.V. WRK (50%)	-	-	-
	320	-	320
	3.449	798	2.651
Vorderingen op deelnemingen			
Lening SEOH	225	-	225
Leningen Het Waterlaboratorium N.V.	515	(42)	557
Lening WRK	4.000	(7.100)	11.100
	4.740	(7.142)	11.882
Overige vorderingen			
Vorderingen op deelnemingen uit hoofde van MDG activiteiten	411	(36)	447
Vorderingen op niet deelnemingen uit hoofde van MDG activiteiten	603	-	603
Voorziening voor oninbaarheid	(1.013)	46	(1.059)
	1	10	(9)
Totaal vorderingen op deelnemingen en participaties	4.741	(7.132)	11.873
Totaal deelnemingen en participaties	8.190	(6.334)	14.524

Deelnemingen

De mutaties in de deelnemingen en participaties gewaardeerd tegen nettovermogenswaarde betreft het resultaat boekjaar voor het deel waarvoor PWN aandelen houdt. In 2019 heeft een dotatie aan de wettelijke reserve deelnemingen plaatsgevonden voor het behaalde resultaat van Het Waterlaboratorium N.V. te Haarlem en Aquavirunga te Rwanda. In 2019 heeft tevens een correctie plaatsgevonden met betrekking tot het resultaat deelneming van Het Waterlaboratorium N.V. te Haarlem. Over 2017 en 2018 heeft geen dotatie aan de wettelijke reserve plaatsgevonden. Conform

RJ 150.203 heeft de dotatie van € 682.000 in 2019 plaatsgevonden.

Vorderingen op deelnemingen en overige vorderingen

De vorderingen hebben een looptijd langer dan 1 jaar. De vorderingen met een looptijd korter dan 1 jaar zijn verantwoord onder de vlottende activa.

Omtrent de uitgegeven leningen zijn geen zekerheden verkregen. Voor de door derden aan de WRK verstrekte leningen zijn garanties afgegeven. Deze zijn opgenomen in de niet uit de balans blijvende verplichtingen.

Voor de entiteiten met geringe verwachte cashflows waarop PWN een vordering heeft, heeft PWN voor deze vorderingen een voorziening gevormd.

De aflossing op de lening aan SEOH start in 2020. De aflossing betreft € 45.000 per jaar (5% per jaar, einddatum 2024).

De aflossing op de lening aan Het Waterlaboratorium betreft € 43.000 per jaar van de lening (4,82% per jaar, einddatum 2032).

10.4.1 Vlottende activa

bedragen x € 1.000	31-12-2019	31-12-2018
Vorraden		
Onderhanden werken	75	712
Materialen	1.383	1.650
Totaal voorraad	1.458	2.362

De onderhanden werken betroffen kosten van lopende en nog uit te voeren projecten. De materialen bestaan met name uit leidingen, membranen en appendages.

10.4.2 Vlottende activa

bedragen x € 1.000	31-12-2019	31-12-2018
Debiteuren		
Waterdebiteuren	20.908	16.833
Handelsdebiteuren	487	1.191
Af: Voorziening oninbare debiteuren	(3.938)	(3.891)
Totaal debiteuren	17.457	14.133

10.4.3 Vlottende activa

bedragen x € 1.000	31-12-2019	31-12-2018
Vorderingen op maatschappijen waarin wordt deelgenomen		
Vorderingen op maatschappijen waarin wordt deelgenomen	6.161	2.310
	6.161	2.310

De toename van de waterdebiteuren houdt met name verband met de timing van uitvoeren van de betaalbatches. De handelsdebiteuren van PWN zijn

toegenomen door een toename van openstaande posten WRK die gerelateerd zijn aan investeringen die zijn uitgevoerd voor de WRK.

Vorderingen		
Vorderingen op personeel	113	-
Te vorderen belastingen, pensioen- en sociale premies	1.574	2.167
Kortlopend deel langlopende lening u/g	7.145	7.193
Overige vorderingen	(63)	2.254
Totaal vorderingen	8.769	11.614

10.4.4 Vlottende activa

De te vorderen belasting bestaat met name uit de te vorderen BTW. Lening u/g betreft

het kortlopende deel van de lening aan WRK.

bedragen x € 1.000	31-12-2019	31-12-2018
Overlopende activa		
Vooruitbetaalde kosten	368	2.089
Overige overlopende activa	4.719	3.538
Totaal overlopende activa	5.087	5.627

De overige overlopende activa bestaan zijn gedaald door een daling in de nog te factureren wateromzet Daarnaast is een bedrag van € 0,4 miljoen geboekt als te vorderen bedragen bij PWNT voor een nog te ontvangen subsidie voor een lopend project. Er zijn geen vorderingen in onderpand gegeven als zekerheid voor

verplichtingen. De vlottende activa hebben een looptijd van korter dan één jaar. De reële waarde van de vorderingen benadert de boekwaarde, gegeven het kortlopende karakter van de vorderingen en het feit dat waar nodig voorzieningen voor oninbaarheid zijn gevormd.

10.5 Liquide middelen

bedragen x € 1.000	31-12-2019	31-12-2018
Liquide middelen	7.782	18.736

De liquide middelen staan ter vrije beschikking aan de vennootschap.

10.7 Voorzieningen

10.5.1 Toelichting bij het kasstroomoverzicht

De liquiditeitspositie was ultimo 2018 significant en in 2019 is er gestuurd om een lagere liquiditeitspositie en is bij het aangaan van nieuwe leningen hier middels liquiditeitsprognoses naar gekeken. Deswege is er in 2019 een bedrag van ruim € 45 mln. afgelost, terwijl er voor € 35 mln. aan nieuwe leningen is aangetrokken. Dit resulteert in een negatieve kasstroom voor 2019 voor de financieringsactiviteiten. De investeringsactiviteiten en operationele

kasstroom zijn in samenhang in de liquiditeitsprognose opgenomen, waarbij de positieve kasstroom uit operationele activiteiten voor meer dan 90% dekking geven voor de investeringsactiviteiten. Het negatieve saldo van deze activiteiten is voornamelijk gefinancierd vanuit de reeds aanwezige liquide middelen bij de start van 2019.

Specifiek kijkend naar het kasstroomoverzicht is de mutatie op handelsvorderingen hoog, dit als gevolg van twee incassobatches die over het boekjaar

heen lopen en is de debiteurenpositie van de WRK opgelopen als gevolg van timing van de facturatie. Daarnaast zijn de investeringen in 2019 hoog, wat gezien de geplande projecten ook de verwachting is.

10.6 Eigen vermogen

Voor een specificatie en toelichting van het eigen vermogen wordt verwezen naar de vennootschappelijke balans per 31 december 2019.

bedragen x € 1.000	31-12-2019	31-12-2018
Voorziening uitkeringen post-actieven	2.122	2.684
Voorziening organisatieontwikkeling	1.963	3.509
Voorziening jubileumuitkeringen	323	468
Latentie vennootschapsbelasting	568	-
Overig	1.310	629
Totaal	6.286	7.290

bedragen x € 1.000	31-12-2019	Dotatie	Onttrekking	Vrijval	31-12-2018
Voorziening uitkeringen post-actieven	2.122	612	(459)	(715)	2.684
Voorziening organisatieontwikkeling	1.963	139	(1.522)	(163)	3.509
Voorziening jubileumuitkeringen	323	66	(159)	(52)	468
Latentie vennootschapsbelasting	568	568	-	-	-
Overig	1.310	846	(164)	-	629
Totaal	6.286	2.230	(2.304)	(930)	7.290

De personeel gerelateerde voorzieningen worden gedeeltelijk berekend tegen de contante waarde van de toekomstige betalingsverplichtingen, waarbij rekening is gehouden met de verwachte salarisstijgingen.

De personeel gerelateerde voorzieningen bestaan met name uit aangegane verplichtingen inzake uitkeringen aan post-actieven. Dit betreffen afspraken met medewerkers op grond van het sociaal plan, dan wel de geactualiseerde en toekomstige verplichtingen van de medewerkers die gebruikmaken van de FUR-suppletie-regeling.

De voorziening organisatieontwikkeling is gevormd in verband met de in 2017 uit te voeren reorganisatie om PWN bestendig te maken voor de toekomst. Hiervoor is een schatting gemaakt van de kosten welke hiermee gemoeid zijn. Hierbij is rekening gehouden met de outplacementkosten ter ondersteuning voor het vinden van nieuw werk. De voorziening is opgenomen tegen contante waarde. PWN is eigen risico drager voor de WW en het blijkt dat veel werknemers die tijdens de reorganisatie moesten vertrekken nog geen nieuwe baan hebben gevonden. De overige voorziening is in 2019 aangevuld met een bedrag van € 0,8 miljoen. De categorie Overig bestaat uit

overige personeelsgerelateerde voorzieningen en algemene voorzieningen.

De dotatie aan de voorzieningen bestaan met name uit rentekosten en een herrekening van de pensioenverplichting. De onttrekkingen bestaan met name uit de maandelijkse uitkeerverplichtingen. De vrijval is gerelateerd aan de vrijgevallen verplichtingen.

De verwachte onttrekking voor de totale post voorzieningen zal voor het komende boekjaar € 2,3 miljoen bedragen.

10.8 Langlopende schulden

bedragen x € 1.000	31-12-2019	31-12-2018	
Langlopende schulden	378.667	389.389	
Aflossingsverplichting in boekjaar	<u>45.722</u>	<u>50.747</u>	
Saldo per 1 januari			424.389
Mutaties			
Opgenomen leningen	35.000	35.000	
Herberekening GBP lening tegen spotkoers	(631)	(1.561)	
Contante koers balansdatum			
cross currency swap	631	1.561	
Aflossingen in boekjaar	(45.722)	(50.747)	
Aflossingsverplichting volgend boekjaar	<u>(65.722)</u>	<u>(45.722)</u>	
Totaal mutaties			(76.444)
Totaal			378.667
Totaal langlopende schulden (incl. kortlopend deel)			424.389

De gemiddelde resterende looptijd is 7,9 jaar (2018: 8,0 jaar). Het gemiddelde rentepercentage over de resterende looptijd van deze leningen bedraagt 3,30% (2018: 3,37%). Een bedrag van € 158 miljoen (2018: € 129 miljoen) heeft een resterende looptijd van meer dan 5 jaar. De marktwaarde van de langlopende schulden bedraagt € 542,6 miljoen (2018: € 462 miljoen).

Door de andere wijze van consolideren van de WRK zijn de langlopende schulden lager dan met de consolidatie van de WRK in de jaarrekening van 2018. Hierdoor zijn de vergelijkende cijfers van 2018 aangepast ten opzichte van de vastgestelde jaarrekening 2018 met € 63 miljoen. De impact van deze deconsolidatie op de langlopende schulden is weergegeven in paragraaf 4.2.

Langlopende schulden bedragen € 1.000	2019
Aflossingverplichting korter dan 1 jaar	65.722.222
Aflossingverplichting tussen 1 en 5 jaar	189.888.889
Aflossingverplichting langer dan 5 jaar	158.055.556
	413.666.667

Negatieve pledge clause

PWN heeft in de contracten met de banken een negatieve pledge clause opgenomen. Hiermee verklaart PWN geen van haar activa te zullen bezwaren ten behoeve van derden zonder voorafgaande toestemming van de geldgever.

Derivaten

PWN heeft ultimo 2019 de volgende derivaten in haar portefeuille:

- Renteswaps
- Cross currency swap

PWN past kostprijs hedge-accounting toe ten aanzien van alle bovengenoemde derivaten. Het effectieve deel van de reële-waardeverandering van de derivaten

wordt direct verantwoord in de winst-en-verliesrekening onder de financiële baten en lasten. PWN documenteert de relatie tussen hedging instrument en onderliggende afgedekte positie in een hedgetabel. In 2019 waren alle hedges effectief.

De marktwaarde van de gehele derivaten positie van PWN bedraagt per 31 december 2019 € 18 miljoen negatief (2018: € 62 miljoen negatief). PWN heeft ten doel de derivaten zonder Mutual Termination Clause (MTC) tot einde looptijd of een marktwaarde van nihil aan te houden. Voor de derivaten waarvoor een Mutual Termination Clause (MTC) aanwezig was, is in 2019 een traject ingezet en afgerond om een zogenaamde doorzakconstructie toe te passen op de 4 payerswaps met een Mutual Termination Clause (MTC). Dit houdt specifiek in dat op het moment dat de aan de payerswaps gekoppelde roll-over leningen aflopen, de payerswaps worden overgedragen aan de Nederlandse Waterschapsbank (NWB). De roll-over leningen worden vervangen door een nieuwe lening met vaste rente voor een lange looptijd bij de NWB. De overdracht vindt plaats voordat een van de partijen de MTC in kunnen roepen. Hiermee loopt PWN niet langer het risico over het invoeren van deze MTC's. Op basis hiervan kan gesteld worden dat voor de jaarrekening 2019 er geen sprake is van een 'open' positie en heeft PWN kostprijs-hedge accounting toegepast.

Renteswaps

PWN past kostprijs-hedge accounting toe om het risico van veranderingen in de variabele rente die wordt betaald wordt op de financieringen te mitigeren. De afgesloten, al lopende en toekomstige financieringen zijn aangemerkt als afgedekte positie. Alle renteswaps die PWN heeft afgesloten zijn als hedging instrument aangewezen, daar ze allen het hiervoor genoemde variabele rente risico afdekken.

Per 31 december 2019 heeft PWN zeven payer swaps (swap ter indekking rentestijging, waarbij we een vaste rente betalen en variabele rente ontvangen) met een totale hoofdsom van € 141,2 miljoen (2018: € 142,7 miljoen, met zeven payer swaps). De marktwaarde van de swaps bedraagt per 31 december 2019 € 17,3 miljoen negatief (2018: € 60,2 miljoen negatief).

Vier payers swaps kennen een Mutual Termination Clause (MTC). PWN heeft in 2019 een traject ingezet en afgerond om een zogenaamde doorzakconstructie toe te passen op de 4 payerswaps met een MTC. Dit houdt specifiek in dat op het moment dat de aan de payerswaps gekoppelde roll-over leningen aflopen, de payerswaps worden overgedragen aan de Nederlandse Waterschapsbank (NWB). De overdracht vindt plaats voordat een van de partijen de MTC in kunnen roepen. Hiermee loopt PWN niet langer het risico over het

inroepen van deze MTC's.

Eén van deze payer swaps met MTC clausule heeft een ingangsdatum in 2021 en heeft een marktwaarde per ultimo 2019 van € 0,9 miljoen negatief (2018: € 11,7 miljoen negatief). De overige drie swaps met een MTC clausule hebben een ingangsdatum in respectievelijk 2022, 2024 en 2025. Deze swaps hebben een marktwaarde van respectievelijk € 2,9 miljoen negatief, € 3,5 miljoen negatief en € 2,6 miljoen negatief

(2018: € 15,7 miljoen negatief, € 15,7 miljoen negatief en € 10,4 miljoen negatief). In de waardering van de payerswaps met een MTC is er rekening gehouden met de doorzakconstructie, zodoende hebben deze posities een significant lagere marktwaarde ten opzichte van 2018.

Er is geen CSA afgesloten (Collateral Support Annex) met de tegenpartijen, zijnde Deutsche Bank en ING. In een CSA komen partijen overeen om bij tussentijdse

verschillen tussen oorspronkelijke en marktwaarde af te rekenen.

Cross-currency swap

PWN heeft een cross-currency swap afgesloten ter afdekking van het valutarisico op aflossingen en rentebetalingen van een lening in Britse Ponden. De marktwaarde van de cross-currency swap bedraagt per 31 december 2019 € 0,7 miljoen negatief (2018: € 1,7 miljoen negatief).

10.9 Kortlopende schulden

bedragen x € 1.000	31-12-2019	31-12-2018
Aflossingsverplichting langlopende schulden komend boekjaar	65.722	45.722
Schulden aan kredietinstellingen	4.684	-
Voorschotten watergelden	15.729	13.152
Te betalen belastingen, pensioen- en sociale premies	4.877	4.738
Schulden aan leveranciers	26.687	22.216
Overlopende passiva	18.402	18.643
Totaal	136.101	104.471

De toename van de voorschotten watergelden houdt verband met de timing van de voorschotten en eindafrekeningen van de drinkwaterklanten. De schulden aan kredietinstellingen betreft de negatieve rekening-courantpositie bij de bank. Schulden aan leveranciers is ten opzichte van 2018 gestegen. Dit wordt veroorzaakt door de timing van de betalingen.

De aflossingsverplichting langlopende

schulden komend boekjaar zijn gestegen ten opzichte van voorgaand jaar. Dit wordt veroorzaakt doordat leningen volledig afgelost worden in 2020 en nieuwe leningen worden aangegaan.

De te betalen belastingen bestaan met name uit de af te dragen Belasting op Leidingwater en de af te dragen loonheffing.

De schulden aan leveranciers zijn gestegen in vergelijking met voorgaand jaar en wordt veroorzaakt door timing. De overlopende passiva bestaan met name uit nog te betalen

rentekosten en de verplichtingen inzake het flexibele arbeidsbudget.

Alle kortlopende schulden hebben een resterende looptijd van korter dan een jaar, met uitzondering van €790.000 opgenomen in de overlopende passiva wat een looptijd heeft langer dan een jaar. De reële waarde van de kortlopende schulden benadert de boekwaarde vanwege het kortlopende karakter ervan.

11 Niet uit de balans bijkende verplichtingen

11.1 Financiële verplichtingen

Meerjarige financiële verplichtingen voor de totale looptijd van de verplichtingen ad € 166 miljoen zijn aangegaan uit hoofde van het onderhoud/beheer van installaties, uit hoofde van investeringen en overige activiteiten. De totale looptijd van deze verplichtingen is korter dan 7 jaar. De verplichting korter dan 1 jaar bedraagt € 59,4 miljoen.

In bovenstaande verplichting is een meerjarige financiële verplichting inbegrepen voor de afname van drinkwater. De verwachte last voor de komende 5 jaar bedraagt per jaar € 10,9 miljoen.

Ultimo 2019 zijn door KDC investeringsverplichtingen aangegaan voor een totaalbedrag van circa € 1.040.000. Hiervan was per balansdatum reeds zo'n € 472.000 in rekening gebracht, welk bedrag verwerkt is onder de vooruitbetaalde bedragen op materiële vaste activa (bedrag: € 289.000) danwel de materiële vaste activa in uitvoering (bedrag: € 183.000). De resterende investeringsverplichting per balansdatum bedroeg derhalve nog zo'n € 568.000.

De totale operationele leaseverplichting bedraagt € 2,2 miljoen, met de volgende onderverdeling:

Korter dan 1 jaar: € 0,9 miljoen

Tussen 1 en 5 jaar: € 1,3 miljoen

Langer dan 5 jaar: € 0,02 miljoen

Gedurende het verslagjaar zijn € 1,5 miljoen aan leasekosten in de winst-en-verliesrekening verwerkt.

11.2 Fiscale eenheid

Binnen PWN is sprake van een fiscale eenheid voor de btw en de vennootschapsbelasting. PWN staat aan het hoofd hiervan.

Naast PWN zijn de volgende vennootschappen in de fiscale eenheid btw opgenomen:

- PWNT B.V., te Velsbroek (100%)
- PWNT R&D B.V., te Velsbroek (100%)
- Aquanet B.V., te Velsbroek (100%)
- De Kennemer Duincampings B.V., te Velsbroek (100%)

Naast PWN zijn de volgende vennootschappen in de fiscale eenheid vennootschapsbelasting opgenomen:

- PWNT Holding B.V., te Velsbroek (100%)
- PWNT B.V., te Velsbroek (100%)
- PWNT R&D B.V., te Velsbroek (100%)
- PWN Technologies Personnel B.V., te Velsbroek (100%) (eind augustus 2019 ontbonden)
- Aquanet B.V., te Velsbroek (100%)

- De Kennemer Duincampings B.V., te Velsbroek (100%)

De onderlinge verrekening systematiek is dat er wordt afgerekend met de dochters op basis van het fiscale resultaat van de dochter, echter wordt in de afrekening richting de dochtermaatschappijen rekening gehouden met de voordelen van de fiscale eenheid (horizontale verliesverrekening). Doordat enkel de dochterentiteiten na horizontale verrekening een fiscaal positief resultaat hebben geboekt is er bij de dochterentiteiten een vpb-last geboekt. Naast een directe vpb-last is een passieve belastinglatentie opgenomen bij PWN doordat de commercieel-fiscale verschillen waarop de latentie betrekking heeft aan haar toe te rekenen zijn.

Op grond van de Invorderingswet zijn de vennootschap en de met haar gevoegde dochterondernemingen ieder hoofdelijk aansprakelijk voor ter zake door de combinatie verschuldigde belasting.

11.3 Garanties

PWN staat garant voor een nakoming van een opdracht van PWNT Holding B.V. inzake de levering van een zuiveringsinstallatie aan South West Water Ltd in 2018. De maximale resterende aansprakelijkheid wordt bij niet nakoming door PWNT Holding B.V. geschat op € 23,3 miljoen (2018: € 14,5 miljoen) welke naar verwachting vanaf 2021 opgeëist kan worden.

12 Toelichting op de geconsolideerde winst- en verliesrekening

12.1 Netto-omzet

bedragen x € 1.000	2019	2019	2018	2018
Afzet x 1.000 m ³	m ³	€	m ³	€
Verkocht drinkwater	102.445	167.896	105.155	171.465
Lek- en meetverschillen	7.133		6.903	
Totaal	109.578	167.896	112.058	171.465
Vastrecht brandkranen		1.435		1.421
Netto-omzet	109.578	169.331	112.058	172.886

De lagere netto omzet wordt grotendeels (-€ 2,5 mln) veroorzaakt door de herrekenende NIRG (Niet in rekening gebracht gebruik) en de omzetcorrectie over 2018 na de

definitieve waterafrekeningen. Daarnaast is de werkelijk gerealiseerde afzet lager geweest dan de afzet in 2018.

12.2 Overige

bedrijfsopbrengsten

bedragen x € 1.000	2019	2018
Opbrengsten vermarkten zuiveringstechnologie	8.385	12.781
Opbrengsten verblijfsrecreatie	13.275	12.596
Opbrengsten natuurbeheer	4.559	4.332
Doorberekende werkzaamheden en diensten	5.301	6.624
Doorberekende administratie- en inningskosten	2.155	2.114
Opbrengst verkoop bedrijfsmiddelen	1	534
Totaal	33.676	38.981

De bedrijfsopbrengsten in 2019 zijn gedaald ten opzichte van 2018. Dit wordt met name veroorzaakt door de lagere opbrengsten voor het vermarkten van zuiveringstechnologie. De doorberekende

werkzaamheden en diensten zijn ten opzichte van 2018 gedaald doordat er minder investeringsprojecten hebben plaatsgevonden in 2019.

12.3 Inkoop water

bedragen x € 1.000	2019	2018
Inkoop drinkwater	18.922	26.456
Totaal	18.922	26.456

De inkoopkosten water zijn vanaf 2019 aanzienlijk lager dan voorgaande jaren, dankzij de lagere kosten van inkoop van ruwwater van de WRK als gevolg van lagere tarieven per m³ die de WRK hanteert.

Tevens is er in 2019 circa 2,5 miljoen m³ minder ruwwater ingekocht bij WRK ten opzichte van 2018.

12.4 Kosten uitbesteed werk,

materiaalkosten

en andere externe kosten

bedragen x € 1.000	2019	2018
Uitbesteed werk	51.891	43.790
Materiaalkosten	16.583	16.353
Overige externe kosten	16.250	21.851
Totaal	84.724	81.994

De toename van de externe kosten wordt veroorzaakt door een toename van ingehuurd personeel om de investeringsprojecten te kunnen uitvoeren, gemaakte kosten voor leidingwerk en

toename van onderhoudskosten. De daling van de overige externe kosten wordt voornamelijk veroorzaakt door correcties in de voorraad wegens ouderdom.

In het boekjaar zijn de volgende bedragen aan in 2019 al betaalde

accountantshonoraria ten laste van het resultaat gebracht:

	PwC Accountants	Overig PwC netwerk	Totaal PwC netwerk
(x € 1.000)	€	€	€
Controle van de jaarrekening	298	-	298
Andere controlewerkzaamheden	-	-	-
Fiscale advisering	-	24	24
Andere niet-controlediensten	-	-	-
Totaal	298	24	321

Bovenstaande honoraria betreffen de werkzaamheden die bij de vennootschap en de in de consolidatie betrokken maatschappijen zijn uitgevoerd door accountantsorganisaties en externe

accountants zoals bedoeld in artikel 1, lid 1 Wta (Wet toezicht accountantsorganisaties) en de in rekening gebrachte honoraria van het gehele netwerk waartoe de accountantsorganisatie behoort. Deze

honoraria hebben betrekking op het onderzoek van de jaarrekening over het boekjaar 2019, ongeacht of de werkzaamheden reeds gedurende het boekjaar zijn verricht.

12.5 Personeelskosten

bedragen x € 1.000	2019	2018
Salarissen (incl. vakantiegeld)	35.479	31.315
Pensioenkosten	4.902	4.171
Overige sociale lasten	5.252	4.751
Af: Geactiveerde productie eigen bedrijf	(5.039)	(3.490)
	40.594	36.747
Mutaties in de voorzieningen	(472)	1.473
Mutatie in de reservering verlofdagen	621	718
Totaal	40.743	38.938
Het aantal actieve personeelsleden omgerekend naar een volledige dagtaak bedroeg ultimo	645	597

Het aantal fte werkzaam in het buitenland bedraagt ultimo 2019: 3 (2018: 3). De overige fte zijn werkzaam in Nederland. De fte zoals hierboven opgenomen betreft de stand ultimo 2019. Hoewel hier sprake is van een stijging, zijn de personeelskosten over 2019 lager dan 2018. Dit als gevolg van de mutatie in de personeelgerelateerde voorzieningen. De salariskosten 2019 zijn wel licht gestegen ten opzichte van 2018. Dit is in lijn met de

stijging van het aantal fte. De pensioenpremie 2019 is gestegen ten opzichte van 2018 wegens een stijging van de pensioenpremie voor zowel werkgever als werknemer en een hogere grondslag voor pensioenheffing.

PWN is aangesloten bij Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (hierna ABP). De pensioenregeling kent een voorwaardelijke indexatie. In 2019 heeft geen indexatie

plaatsgevonden. De dekkingsgraad van het pensioenfonds per 31-12-2019 bedraagt 97,8%. Op grond van de dekkingsgraad zijn geen additionele betalingen door de onderneming verschuldigd.

De bezoldiging van de directie en commissarissen wordt vermeld in de toelichting op de vennootschappelijke jaarrekening.

12.6 Afschrijvingen

bedragen x € 1.000	2019	2018
Afschrijving op materiële vaste activa	43.733	45.543
Amortisatie van bijdragen in aanleg	(3.639)	(3.532)
Totaal	40.094	42.011

12.7 Financiële baten

en -lasten

bedragen x € 1.000	2019	2018
Rentelasten	13.729	14.746
Rentetoerekening aan voorzieningen	157	176
	13.886	14.922
Geactiveerde rentelasten	(743)	(433)
Ontvangen interest leningen u/g derden	(650)	(966)
	12.493	13.523
Overige interestbaten en -lasten	308	415
Koersresultaat	(1)	22
Totaal	12.800	13.960

12.8 Belastingen

Onder de rentelasten in 2019 is € 5,2 miljoen aan gerealiseerde resultaten renteswaps verantwoord (2018: € 5,2 miljoen). Voor een nadere toelichting inzake de derivaten wordt verwezen naar paragraaf 10.7. De

geactiveerde rentelasten over 2019 zijn gebaseerd op de verwachte gemiddelde rente van het vreemd vermogen (3,521%) (2018: 3,582%).

bedragen x € 1.000	2019	2018
Resultaat voor belasting	5.724	8.509
Dotatie vennootschapsbelastinglatentie	568	-
Onttrekking vennootschapsbelastinglatentie	-	-
Te betalen vennootschapsbelasting 2017-2018	174	-
Te betalen vennootschapsbelasting lopend jaar	93	-
Belasting over het resultaat	835	-
Effectief belastingtarief	15%	0%
Toepasselijk belastingtarief	25%	25%

PWN is vanaf 1 januari 2016 vennootschapsbelastingplichtig voor haar niet-wettelijke activiteiten. De drinkwateractiviteiten van PWN zijn vrijgesteld van vennootschapsbelasting. Conform toelichting 11.2 vormt PWN het hoofd van de fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting.

Op grond van de Invorderingswet zijn de vennootschap en de met haar gevoegde

dochterondernemingen ieder hoofdelijk aansprakelijk voor ter zake door de combinatie verschuldigde belasting. In 2019 heeft een correctie plaatsgevonden met betrekking tot de vennootschapsbelasting 2017 en 2018. Conform RJ 150.203 heeft deze correctie in boekjaar 2019 plaatsgevonden.

13 Vennootschappelijke

balans (na resultaat-

bestemming)

Activa

bedragen x € 1.000 Noot: 31-12-2019 31-12-2018

Vaste activa

Immateriële vaste activa	16.1	7.664	10.012
Materiële vaste activa	16.2	662.118	642.663
Financiële vaste activa	16.3	17.032	22.301
		686.814	674.976

Vlottende activa

Voorraden	16.4	1.334	1.598
Vorderingen & overlopende activa		37.741	31.859
Liquide middelen		46	11.242
		39.121	44.699

Totaal

725.935 719.674

Passiva

bedragen x € 1.000 Noot: 31-12-2019 31-12-2018

Eigen vermogen

Aandelenkapitaal	16.5	6.795	6.795
Wettelijke reserve		8.462	10.012
Algemene reserve		224.317	216.176
		239.574	232.982

Voorzieningen

16.6 6.241 7.290

Langlopende schulden

16.7 347.945 378.667

Kortlopende schulden

16.8 132.175 100.734

Totaal

725.935 719.674

14 Vennootschappelijke winst- en verliesrekening

bedragen x € 1.000	2019	2018
Bedrijfsresultaat	17.568	20.981
Financiële baten en -lasten	<u>(12.354)</u>	<u>(13.978)</u>
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening	5.214	7.003
Resultaat uit deelnemingen	<u>2.574</u>	<u>1.321</u>
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening	<u>7.788</u>	<u>8.324</u>
Vennootschapsbelasting	568	-
Resultaat na belasting	7.220	8.324

15 Toelichting vennootschappelijk algemeen

15.1 Algemeen

De enkelvoudige jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving, uitgegeven door de Raad voor de jaarverslaggeving. De grondslagen van waardering en resultaatbepaling voor de vennootschappelijke jaarrekening zijn gelijk aan de grondslagen die worden vermeld in de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening.

Geconsolideerde vennootschappen worden gewaardeerd op de nettovermogenswaarde. Deelnemingen met een negatieve nettovermogenswaarde worden op nihil gewaardeerd. Wanneer PWN geheel of ten dele instaat voor schulden van de desbetreffende deelneming, respectievelijk

de feitelijke verplichting heeft de deelneming (voor haar aandeel) tot betaling van haar schulden in staat te stellen, wordt een voorziening gevormd. Bij het bepalen van de omvang van deze voorziening wordt rekening gehouden met reeds op vorderingen op de deelneming in mindering gebrachte voorzieningen voor oninbaarheid. Het resultaat uit deelnemingen komt overeen met het aandeel in het resultaat van het boekjaar van de desbetreffende vennootschappen.

Aangezien de resultaten van de vennootschap zijn betrokken in de consolidatie, is de vennootschappelijke winst- en verliesrekening in verkorte vorm opgenomen (conform art. 402 BW 2 titel 9).

Voor zover toelichting ontbreekt, wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde balans en winst- en verliesrekening.

16 Toelichting op de vennootschappelijke balans

16.1 Immateriële vaste activa

bedragen x € 1.000	Kosten van ontwikkeling
Aanschafwaarde per 1 januari 2019	11.644
Cumulatieve afschrijvingen per 1 januari 2019	(1.632)
Boekwaarde per 1 januari 2019	10.012
Investeringen	290
Gereedmeldingen	104
Desinvesteringen aanschafwaarde	-
Desinvesteringen cum. afschrijving	-
Waardevermindering	(691)
Afschrijvingen	(2.051)
Boekwaarde per 31 december 2019	7.664
Cumulatieve afschrijvingen per 31 december 2019	(3.683)
Aanschafwaarde per 31 december 2019	11.347

De immateriële vaste activa betreffen ontwikkelkosten voor software gerelateerde projecten. Deze projecten bestaan uit ERP-projecten, automatiseren van managementinformatie, ontwikkelen van de klantportal, en kantoorautomatisering.

In 2019 is voor € 0,3 miljoen geïnvesteerd, waarvan de twee grootste investeringen betreffen: aanpassingen in het ERP-systeem SAP en ontwikkeling BI-systeem.

Deze investeringen bestaan hoofdzakelijk uit

externe directe kosten en interne kosten van werknemers die zich inzetten voor het realiseren van deze projecten. Aanloopkosten, opleidingskosten en onderhoudskosten worden in de winst en verliesrekening verantwoord.

De gebruiksduur van de aanwezige immateriële vaste activa is vastgesteld op 5 jaar. De waarde wordt minstens eens per jaar beoordeeld, en waar nodig gecorrigeerd. In 2019 hebben geen correcties plaatsgevonden.

16.2.1 Materiële vaste activa

Categorie		aantal jaren
Bedrijfsgebouwen en terreinen:	Bedrijfsgebouwen	5 t/m 40
	Gebouwen pompstations	30
Machines en installaties:	Waterwinningsmiddelen en filterinrichtingen	25
	Overige machines en installaties	5 t/m 10
Leidingen:	Leidingnet distributieleidingen en transportleidingen	60 t/m 100
	Leidingnet aansluitleidingen	40
	Watermeters	4 t/m 20
Andere bedrijfsmiddelen:	Inventaris	3 t/m 25

16.2.2 Materiële vaste activa

bedragen x € 1.000	Bedrijfsgebouwen en terreinen	Machines en installaties	Leidingen	Andere vaste bedrijfsmiddelen	Bijdragen derden	Materiële vaste activa in uitvoering	Totaal
Aanschafwaarde per 1 januari 2019	260.435	347.155	870.510	88.958	(183.048)	63.018	1.447.030
Cumulatieve afschrijvingen per 1 januari 2019	(136.996)	(273.271)	(392.181)	(76.582)	74.658	-	(804.373)
Boekwaarde per 1 januari 2019	123.439	73.884	478.329	12.377	(108.389)	63.018	642.657
Investerings	-	-	-	-	(7.534)	64.376	56.842
Gereedmeldingen	4.052	12.548	41.391	708	-	(58.803)	(104)
Desinvesteringen aanschafwaarde	(606)	(142)	(1.088)	(1.845)	-	-	(3.681)
Desinvesteringen cum. afschrijving	377	63	759	1.721	-	-	2.920
Waardevermindering	-	(208)	-	-	-	(366)	(574)
Afschrijvingen	(8.210)	(11.416)	(15.576)	(4.380)	3.639	-	(35.942)
Boekwaarde per 31 december 2019	119.052	74.728	503.814	8.581	(112.284)	68.226	662.118
Cumulatieve afschrijvingen per 31 december 2019	(144.829)	(284.624)	(406.998)	(79.241)	78.298	-	(837.394)
Aanschafwaarde per 31 december 2019	263.882	359.352	910.813	87.822	(190.581)	68.226	1.499.513

De investeringsuitgaven van € 64 miljoen hebben met name betrekking op het productiebedrijf in Andijk en diverse transport- en distributieleidingprojecten.

Aan de materiële vaste activa in uitvoering wordt bouwrente toegerekend. Deze bouwrente bedroeg in 2019: € 0,7 miljoen (2018: € 0,4 miljoen). In de andere vaste

bedrijfsmiddelen is een bedrag van € 0.6 miljoen boekwaarde opgenomen van activa welke niet meer in gebruik is en er activiteiten plaatsvinden om deze te verkopen.

16.3.1 Financiële vaste activa

bedragen x € 1.000	Deelnemingen	Vorderingen op deelnemingen	Overige vorderingen	Totaal
Boekwaarde per 1 januari 2019	10.653	11.657	(9)	22.301
Investeringen	-	-	-	-
-Desinvesteringen	-	-	-	-
Ontvangen dividend	(711)	-	-	(711)
Verstrekken leningen	-	-	-	-
Aflossingen leningen	-	(7.142)	(36)	(7.178)
Correctie leningen	-	-	-	-
Mutatie voorziening	-	-	46	46
Resultaat deelnemingen	2.574	-	-	2.574
Boekwaarde per 31 december 2019	12.516	4.515	1	17.032

16.3.2 Financiële vaste activa

De deelnemingen, participaties en vorderingen zijn als volgt weer te geven:

bedragen x € 1.000	31-12-2019		31-12-2018
Deelnemingen in groepsmaatschappijen	9.129		8.065
Overige deelnemingen en participaties	3.387		2.588
Vorderingen op deelnemingen en groepsmaatschappijen	4.516		11.648
Totaal	17.032		22.301
bedragen x € 1.000	31-12-2019	Mutaties	31-12-2018
Deelnemingen in groepsmaatschappijen			
Aquanet B.V. (100%)	1.927	235	1.692
PWNT Holding B.V. (100%)	-	-	-
De Kennemer Duincampings B.V. (100%)	7.202	829	6.373
Totaal deelnemingen in groepsmaatschappijen	9.129	1.064	8.065
Overige deelnemingen			
<i>Gewaardeerd tegen kostprijs:</i>			
KWH water B.V. te Nieuwegein (8,25%)	533	-	533
AquaMinerals B.V. te Nieuwegein (10,5%)	38	-	38
Futuro B.V., te Utrecht (25%)	-	-	-
<i>Gewaardeerd tegen netto-vermogenswaarde:</i>			
Het Waterlaboratorium N.V. te Haarlem (33,3%)	2.263	780	1.483
Aquavirunga te Rwanda (51%)	233	19	214
Water Fund Holland B.V. te Nieuwegein (29,9%)	-	-	-
N.V. WRK (50 %)	320	-	320
	3.387	799	2.588
Vorderingen op deelnemingen			
Leningen Het Waterlaboratorium N.V.	515	(42)	557
Leningen N.V. WRK	4.000	(7.100)	11.100
Leningen PWNT Holding B.V.	-	-	-
	4.515	(7.142)	11.657
Overige vorderingen	1	10	(9)
Totaal deelnemingen en participaties	17.032	(5.269)	22.301

Deelnemingen

De mutaties in de deelnemingen (in groepsmaatschappijen) en participaties gewaardeerd tegen nettovermogenswaarde betreft het resultaat boekjaar voor het deel waarvoor PWN aandelen houdt. De langlopende vordering van € 6,9 miljoen op PWNT Holding B.V. is geheel voorzien, gedeeltelijk door middel van een voorziening ter hoogte van het negatieve eigen vermogen van PWNT Holding B.V. (€ 5,1 miljoen). Daarnaast is een voorziening van €1,9 miljoen aanwezig, aangezien de terugbetaling van de vorderingen, gebaseerd op de verwachte toekomstige kasstromen, de eerstkomende jaren nog niet wordt verwacht.

Overige Deelnemingen

PWN heeft voor haar belang in Het Waterlaboratorium N.V. en Aquavirunga een wettelijke reserve opgenomen bestaande uit het resultaat van de deelnemingen vanaf het moment dat de deelnemingen zijn gewaardeerd tegen de nettovermogenswaarde, minus de uitgekeerde dividenden. In 2019 heeft een dotatie aan de wettelijke reserve deelnemingen plaatsgevonden voor het behaalde resultaat van Het Waterlaboratorium N.V. te Haarlem en Aquavirunga te Rwanda. In 2019 heeft

tevens een correctie plaatsgevonden met betrekking tot het resultaat deelneming van Het Waterlaboratorium N.V. te Haarlem. Over 2017 en 2018 heeft geen dotatie aan de wettelijke reserve plaatsgevonden. Conform RJ 150.203 heeft de dotatie € 682.000 in 2019 plaatsgevonden.

Vorderingen op deelnemingen en overige vorderingen

De vorderingen hebben een looptijd langer dan 1 jaar. De vorderingen met een looptijd korter dan 1 jaar zijn verantwoord onder de vlottende activa.

Omtrent de uitgegeven leningen zijn geen zekerheden verkregen. Voor de aan de WRK verstrekte leningen zijn garanties afgegeven. Deze zijn opgenomen in de niet uit de balans blijvende verplichtingen.

Voor de entiteiten met geringe verwachte cashflows waarop PWN een vordering heeft, heeft PWN voor deze vorderingen een voorziening gevormd.

De aflossing op de lening aan Het Waterlaboratorium betreft € 43.000 van de lening (4,82% per jaar, einddatum 2032).

De lening aan WRK betreft 3 leningen. De aflossing op lening 1 betreft € 3,1 miljoen (3,93% per jaar, einddatum 2020). De aflossing op lening 2 betreft € 2 miljoen

(4,28% per jaar, einddatum 2022). De aflossing op lening 3 betreft € 2 miljoen (3,9% per jaar, einddatum 2020). De aflossingen op de leningen betreffen totaal € 7,1 miljoen.

Schulden, vorderingen en rekening-courant posities groepsmaatschappijen

De schulden en vorderingen aan groepsmaatschappijen hebben, zoals onderdeel van vlottende activa en kortlopende schulden hebben betrekking op N.V. WRK, Aquanet B.V., PWNT Holding

B.V. en de Kennemer Duincampings B.V. Dit betreft kortlopende posities waarover geen rente wordt berekend.

In de financiële vaste activa is één rekening-courant verhouding opgenomen, welke contractueel is vastgelegd. Over het gemiddeld saldo van deze rekening-courantverhoudingen wordt 3,85% rente per jaar berekend (2018: 4,27%). Omtrent aflossing en zekerheden is niets overeengekomen.

16.4 Vlottende activa

bedragen x € 1.000	31-12-2019	31-12-2018
Vorraden		
Materialen	1.334	1.598
Totaal voorraad	1.334	1.598
Debiteuren		
Waterdebiteuren	14.747	14.523
Handelsdebiteuren	6.562	1.458
Af: Voorziening oninbare debiteuren	(3.938)	(3.891)
Totaal debiteuren	17.371	12.090
Vorderingen op groepsmaatschappijen		
Vorderingen op groepsmaatschappijen	918	2.796
Totaal vorderingen op groepsmaatschappijen	918	2.796
Vorderingen op maatschappijen waarin wordt deelgenomen		
Vorderingen op maatschappijen waarin wordt deelgenomen	6.161	2.310
	6.161	2.310
Vorderingen		
Vorderingen op personeel	113	-
Te vorderen belastingen, pensioen- en sociale premies	1.617	1.845
Lening u/g	7.143	7.143
Overige vorderingen	(56)	79
Totaal vorderingen	8.817	9.067
Overlopende activa		
Vooruitbetaalde kosten	318	673
Nog te factureren omzet drinkwater	1.739	4.179
Overige overlopende activa	2.417	744
Totaal overlopende activa	4.474	5.596
Liquide middelen	46	11.242

16.5.1 Eigen vermogen

De toename van de waterdebiteuren en handelsdebiteuren worden veroorzaakt door timing. De liquide middelen zijn afgenomen ten opzichte van 2018, doordat een negatieve rekening courant positie met

de bank is. Deze is opgenomen onder de kortlopende schulden.

De vlottende activa hebben een looptijd van korter dan één jaar.

De liquide middelen staan ter vrije beschikking aan de organisatie. Daarnaast heeft PWN bij haar huisbankier beschikking over een rekening courant faciliteit ten bedrage van € 18 mln.

bedragen x € 1.000	Geplaatst kapitaal	Algemene reserve	Reserve Deel- nemingen	Wettelijke reserve kosten in ontwikkeling	31-12-2019	31-12-2018
Saldo primo jaar	6.795	216.176	-	10.012	232.983	225.315
Mutatie wettelijke reserve						
boekwaarde kosten in ontwikkeling	-	2.348	-	(2.348)	-	-
Dotatie wettelijke reserve deelneming	-	(798)	798	0	-	-
Resultaat boekjaar	-	7.220	-	0	7.220	8.313
Dividend 2019	-	(631)	-	0	(631)	(659)
Overig	-	2	-	0	2	14
Saldo ultimo jaar	6.795	224.317	798	7.664	239.574	232.983

Het geplaatste aandelenkapitaal bestaat uit 15.000 gewone aandelen. Alle aandelen worden gehouden door de Provincie Noord-Holland.

Een bedrag van € 798.000 is van de algemene reserve overgeboekt naar de wettelijke reserve. Dit betreft de correctie resultaat van deelnemingen 2017 en 2018 en het resultaat 2019 die gewaardeerd zijn tegen de nettovermogenswaarde, minus de uitgekeerde dividenden.

De wettelijke reserve kosten in ontwikkeling is in het verleden gevormd op grond van artikel 2:365 lid 2 BW. In 2019 is de boekwaarde van de kosten in ontwikkeling verminderd. Hierdoor is de wettelijke reserve kosten in ontwikkeling voor € 2,3 miljoen vrijgevallen in 2019.

Het resultaat over het boekjaar wordt volledig toegevoegd aan de algemene reserve. In overeenstemming met de statutaire dividendbepaling in artikel 24c

is € 630.569 aan uit te keren dividend ten laste van de algemene reserve gebracht. Dit dividend zal na goedkeuring door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders worden uitgekeerd.

16.5.1 Verschil eigen vermogen en het resultaat tussen de enkelvoudige en geconsolideerde jaarrekening

Het verschil tussen het eigen vermogen volgens de enkelvoudige balans en het eigen vermogen volgens de geconsolideerde

16.5.2 Eigen vermogen

balans wordt verklaard door het feit dat voor een vordering op een deelneming in de enkelvoudige jaarrekening een voorziening is getroffen, echter in de consolidatie wordt deze vordering geëlimineerd, waardoor er geconsolideerd geen sprake is van een vordering en deze niet voorzien kan

worden. Dit resulteert in een verschil tussen de enkelvoudige en geconsolideerde jaarrekening.

Het verschil tussen het enkelvoudige en geconsolideerde eigen vermogen heeft zich in het boekjaar als volgt ontwikkeld:

Verschil eigen vermogen

bedragen x € 1.000	2019
Eigen vermogen volgens de geconsolideerde jaarrekening	241.241
Af: Voorziening deelneming	(1.881)
Af: Overig	(53)
Bij: Te betalen VPB dochters	267
Eigen vermogen volgens de enkelvoudige jaarrekening	239.574

Verschil resultaat

bedragen x € 1.000	2019
Resultaat volgens de geconsolideerde jaarrekening	5.687
Bij: Vordering deelneming	1.533
Resultaat volgens de enkelvoudige jaarrekening	7.220

16.6 Voorzieningen

bedragen x € 1.000	31-12-2019	31-12-2018
Voorziening uitkeringen post-actieven	2.121	2.684
Voorziening organisatieontwikkeling	1.918	3.509
Voorziening jubileumuitkeringen	323	468
Latente belastingverplichting	568	-
Overig	1.311	629
Totaal	6.241	7.290

bedragen x € 1.000	31-12-2019	Dotatie	Onttrekking	Vrijval	31-12-2018
Voorziening uitkeringen post-actieven	2.121	611	(459)	(715)	2.684
Voorziening organisatieontwikkeling	1.918	94	(1.522)	(163)	3.509
Voorziening jubileumuitkeringen	323	66	(159)	(52)	468
Latente belastingverplichting	568	568	-	-	-
Overig	1.311	846	(164)	-	629
Totaal	6.241	2.185	(2.304)	(930)	7.290

De personeel gerelateerde voorzieningen bestaan met name uit aangegane verplichtingen inzake uitkeringen aan post-actieven. Dit betreffen afspraken met medewerkers op grond van het sociaal plan, dan wel de geactualiseerde en toekomstige verplichtingen van de medewerkers die gebruikmaken van de FUR-suppletierregeling.

De voorziening overig is in 2019 aangevuld

met een bedrag van € 0,8 miljoen. De categorie Overig bestaat uit overige personeelsgerelateerde voorzieningen en algemene voorzieningen. PWN is eigen risico drager voor de WW en het blijkt dat veel werknemers die tijdens de reorganisatie moesten vertrekken nog geen nieuwe baan hebben gevonden.

De dotatie aan de voorzieningen bestaan met name uit rentekosten en een

herrekening van de pensioenverplichting. De onttrekkingen bestaan met name uit de maandelijkse uitkeerverplichtingen. De vrijval is gerelateerd aan de vrijgevallen verplichtingen.

De verwachte onttrekking voor de totale post voorzieningen zal voor het komende boekjaar € 2,2 miljoen bedragen.

16.7 Langlopende schulden

bedragen x € 1.000	31-12-2019	31-12-2018
Langlopende schulden	378.667	389.389
Aflossingsverplichting in boekjaar	<u>45.722</u>	<u>50.747</u>
Saldo per 1 januari	424.389	440.136
Mutaties		
Opgenomen leningen	35.000	35.000
Herberekening GBP lening tegen spotkoers	(631)	(1.561)
Contante koers balansdatum		
cross currency swap	631	1.561
Aflossingen	(45.722)	(50.747)
Aflossingsverplichting volgend boekjaar	<u>(65.722)</u>	<u>(45.722)</u>
Totaal mutaties	(76.444)	(61.469)
Totaal	347.945	378.667
Totaal langlopende schulden (incl. kortlopend deel)	413.666	424.389

De gemiddelde resterende looptijd is 7,9 jaar (2018: 8,0 jaar). Het gemiddelde rentepercentage over de resterende looptijd van deze leningen bedraagt 3,26% (2018: 3,37%). Een bedrag van € 158 miljoen (2018:

€ 129 miljoen) heeft een resterende looptijd van meer dan 5 jaar. De marktwaarde van de langlopende schulden bedraagt € 542,6 miljoen (2018: € 462 miljoen).

16.8 Kortlopende schulden

bedragen x € 1.000	31-12-2019	31-12-2018
Aflossingsverplichting langlopende schulden komend boekjaar	65.722	45.722
Schulden aan kredietinstellingen	4.685	-
Voorschotten watergelden	15.730	13.152
Te betalen belastingen, pensioen- en sociale premies	4.369	4.341
Schulden aan leveranciers	25.776	20.335
Schulden aan groepsmaatschappijen	470	2.516
Schulden op maatschappijen waarin wordt deelgenomen	382	76
Overlopende passiva	15.041	14.592
Totaal	132.175	100.734

De schulden aan groepsmaatschappijen hebben betrekking op N.V. WRK, Aquanet B.V., PWNT Holding B.V. en de Kennemer Duincampings B.V. Dit betreft kortlopende schulden waarover geen rente wordt berekend.

De kortlopende schulden hebben een resterende looptijd van korter dan een jaar, met uitzondering van €790.000 opgenomen in de overlopende passiva wat een looptijd heeft langer dan een jaar.

Het gemiddelde aantal werknemers 2019 in fte betrof 498 (2018: 482), waarvan in het buitenland 0 (2018: 0)

16.9 Transacties met verbonden partijen

Provincie Noord-Holland

Buiten de jaarlijkse dividenduitkering zijn

er in het verslagjaar geen transacties met de Provincie Noord-Holland geweest.

Directie en commissarissen (inclusief nevenactiviteiten)

Buiten de jaarlijkse beloning zijn er in het verslagjaar geen transacties met directie en commissarissen geweest.

Niet meegeconsolideerde deelnemingen en participaties

Buiten de aflossingen van de leningen zijn er in het verslagjaar geen transacties met niet meegeconsolideerde deelnemingen en participaties geweest.

16.10 Gebeurtenissen na balansdatum

De uitbraak van Covid-19 heeft zich in 2020 razendsnel ontwikkeld. Maatregelen die door diverse overheden zijn genomen om het virus in te perken hebben negatieve

gevolgen (gehad) voor de economie. Wij hebben een aantal maatregelen genomen om de effecten van het Covid-19-virus te bewaken en te voorkomen, zoals veiligheids- en gezondheidsmaatregelen voor onze medewerkers (zoals beperking van sociale contacten en vanuit huis werken) en het zeker stellen van de aanvoer van materialen die essentieel zijn voor de leveringszekerheid van schoon en veilig drinkwater. In dit stadium zijn de gevolgen voor onze bedrijfsactiviteiten en onze resultaten beperkt. Wij zullen het beleid en het advies van de overheid blijven volgen en zullen tegelijkertijd ons uiterste best doen om onze activiteiten zo goed en veilig mogelijk voort te zetten zonder daarbij de gezondheid van onze medewerkers in gevaar te brengen.

De onzekerheden over de ontwikkeling

van Covid-19 blijven bestaan en daarom is het op dit moment redelijkerwijs niet goed mogelijk om de toekomstige effecten in te schatten. Wij verwijzen naar de toekomst- en risicomanagementparagraaf van ons bestuursverslag alsmede naar de continuïteitsparagraaf 4.6 voor een verdere toelichting.

Naast COVID-19 zijn er geen gebeurtenissen na balansdatum.

17 Niet uit de balans blijvende verplichtingen

17.1 Garanties

PWN heeft een zestal direct gegarandeerde leningen aan financiers afgegeven. Dit betreft uitgegeven leningen van de financiers aan de WRK met een totale waarde van € 90 miljoen per 31 december 2019.

PWN staat garant voor een nakoming van een opdracht van PWNT Holding B.V. inzake de levering van een zuiveringsinstallatie aan South West Water Ltd. in 2018. De maximale resterende aansprakelijkheid wordt bij niet nakoming door PWNT Holding B.V. geschat op € 23,3 miljoen (2018: € 14,5 miljoen) welke

naar verwachting vanaf 2021 opgeëist kan worden.

17.2 Financiële verplichtingen

PWN is de verplichting aangegaan om PWNT Holding B.V. en haar dochterondernemingen van financiële steun te voorzien tot zover nodig om de continuïteit alsmede het blijven voldoen aan haar verplichtingen door PWNT Holding B.V. en haar dochterondernemingen, voor de komende 12 maanden na datering jaarrekening PWNT Holding B.V., te kunnen garanderen.

Meerjarige financiële verplichtingen voor de totale looptijd van de verplichtingen ad € 165,4 miljoen zijn aangegaan uit hoofde van het onderhoud/beheer van installaties, uit hoofde van investeringen en overige activiteiten. De totale looptijd van deze verplichtingen is korter dan 5 jaar. De verplichting korter dan 1 jaar bedraagt € 59 miljoen.

In bovenstaande verplichting is een meerjarige financiële verplichting inbegrepen voor de afname van drinkwater. De verwachte last voor de komende 5 jaar bedraagt per jaar € 10,9 miljoen.

De totale operationele leaseverplichting bedraagt € 2,1 miljoen, met de volgende onderverdeling:

Korter dan 1 jaar: € 0,9 miljoen
Tussen 1 en 5 jaar: € 1,2 miljoen

Langer dan 5 jaar: € 0
Gedurende het verslagjaar zijn € 1,5 miljoen aan leasekosten in de winst-en-verliesrekening verwerkt.

17.3 Fiscale eenheid

Binnen PWN is sprake van een fiscale eenheid voor de btw en de vennootschapsbelasting. PWN staat aan het hoofd hiervan.

Naast PWN zijn de volgende vennootschappen in de fiscale eenheid btw opgenomen:

- PWNT B.V., te Velsbroek (100%)
- PWNT R&D B.V., te Velsbroek (100%)
- Aquanet B.V., te Velsbroek (100%)
- De Kennemer Duincampings B.V., te Velsbroek (100%)

Naast PWN zijn de volgende vennootschappen in de fiscale eenheid vennootschapsbelasting opgenomen:

- PWNT Holding B.V., te Velsbroek (100%)
- PWNT B.V., te Velsbroek (100%)
- PWNT R&D B.V., te Velsbroek (100%)
- PWN Technologies Personnel B.V., te Velsbroek (100%) (eind augustus 2019 ontbonden)
- Aquanet B.V., te Velsbroek (100%)
- De Kennemer Duincampings B.V., te Velsbroek (100%)

De onderlinge verrekening systematiek is dat er wordt afgerekend met de dochters op

basis van het fiscale resultaat van de dochter, echter wordt in de afrekening richting de dochtermaatschappijen rekening gehouden met de voordelen van de fiscale eenheid (horizontale verliesverrekening). Doordat enkel de dochterentiteiten na horizontale verrekening een fiscaal positief resultaat hebben geboekt is er bij de dochterentiteiten een vpb-last geboekt. Naast een directe vpb-last is een passieve belastinglatentie opgenomen bij PWN doordat de commercieel-fiscale verschillen waarop de latentie betrekking heeft aan haar toe te rekenen zijn.

Op grond van de Invorderingswet zijn de vennootschap en de met haar gevoegde dochterondernemingen ieder hoofdelijk aansprakelijk voor ter zake door de combinatie verschuldigde belasting.

Binnen PWN is sprake van een fiscale eenheid voor de btw en de vennootschapsbelasting

18 Bezoldiging en vergoedingen aan bestuurders en commissarissen

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op N.V. PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland van toepassing zijnde regeling: Het algemene WNT-maximum. Het bezoldigingsmaximum in 2019 voor PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland is € 194.000. Het weergegeven toepasselijke WNT-maximum per persoon of functie is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte. Het individuele WNT-maximum voor de leden van de Raad van Commissarissen bedraagt voor de voorzitter 15% en voor de overige leden 10% van het bezoldigingsmaximum, berekend naar rato van de duur van het dienstverband.

18.1 Specificatie van de

bezoldiging van de bestuurders

bedragen x € 1 **Mw. Mr. J.L. Cuperus**

Functie(s)	Directeur
Duur dienstverband in 2019	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1
Gewezen topfunctionaris?	Nee
Echte of fictieve dienstbetrekking?	Echte dienstbetrekking

Bezoldiging 2019

Beloning	€ 172.787
Belastbare onkostenvergoedingen	€ -
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 21.213

Totaal bezoldiging 2019	€ 194.000
Toepasselijk WNT-maximum	€ 194.000
Motivering indien overschrijding:	N.v.t.

Gegevens 2018

Duur dienstverband in 2018	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1

Bezoldiging 2018

Beloning	€ 169.649
Belastbare onkostenvergoedingen	€ -
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 19.351

Totaal bezoldiging 2018	€ 189.000
Toepasselijk WNT-maximum 2018	€ 189.000
Motivering indien overschrijding:	n.v.t.

**18.2.1 Specificatie van
de bezoldiging van de
Raad van Commissarissen**

bedragen x € 1	Dr. F.J. Bruggen	Dr. H.J. Machielsen	L. van Druten
Functie(s)	President-commissaris	Commissaris	Commissaris
Duur dienstverband in 2019	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	15/6 - 31/12
Bezoldiging 2019			
Beloning	€ 13.995	€ 11.868	€ 5.974
Totaal bezoldiging	€ 13.995	€ 11.868	€ 5.974
Toepasselijk WNT-maximum 2019	€ 29.100	€ 19.400	€ 10.577
Motivering indien overschrijding	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2018			
Duur dienstverband in 2018	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	N.v.t.
Bezoldiging 2018			
Beloning	€ 13.995	€ 11.868	€ -
Totaal bezoldiging 2018	€ 13.995	€ 11.868	€ -
Toepasselijk WNT-maximum 2018	€ 28.350	€ 18.900	€ -
Motivering indien overschrijding	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

**18.2.2 Specificatie van
de bezoldiging van de
Raad van Commissarissen**

bedragen x € 1	Ir. P.A.E. van Erkelens	Ir. A. van Dam	K.D. Schuijt
Functie(s) Duur dienstverband in 2019	Commissaris 1/1 - 31/12	Commissaris 1/1 - 30/10	Commissaris 1/1 - 31/12
Bezoldiging 2019 Beloning	€ 11.028	€ 9.858	€ 11.868
Totaal bezoldiging Toepasselijk WNT-maximum 2019 Motivering indien overschrijding	€ 11.028 € 19.400 N.v.t.	€ 9.858 € 16.105 N.v.t.	€ 11.868 € 19.400 N.v.t.
Gegevens 2018 Duur dienstverband in 2018	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	22/11 -31/12
Bezoldiging 2018 Beloning	€ 11.191	€ 12.043	€ 836
Totaal bezoldiging 2018 Toepasselijk WNT-maximum 2018 Motivering indien overschrijding	€ 11.191 € 18.900 N.v.t.	€ 12.043 € 18.900 N.v.t.	€ 836 € 2.071 N.v.t.

Velserbroek, 11 mei 2020

De directie,

Mw. H. Doedel, Algemeen Directeur
ad interim
N.V. PWN Waterleidingbedrijf
Noord-Holland

De Raad van Commissarissen,

Drs. F.J. van Bruggen (president-commissaris)
Drs. H.J. Machielsen
Ir. P.A.E. van Erkelens
Mevrouw K.D. Schuijt
Mevrouw L. van Druten

19 Overige gegevens

19.1 Statutaire resultaatbestemmingsregeling

De resultaatbestemming vindt plaats overeenkomstig artikel 2 van de overeenkomst houdende regelingen en bepalingen naar aanleiding van de verzelfstandiging van het Provinciaal Waterleidingbedrijf van Noord-Holland.

19.2 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Op pagina 119 is de controleverklaring van de onafhankelijke accountant opgenomen.

20 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Klik [hier](#) om de controleverklaring online te bekijken.

Inhoud bijlagen

Gegevens leden Ondernemingsraad	121
Personeelsbezetting PWN vennootschappelijk ultimo jaar	122
Drinkwaterkwaliteit	124
Natuur en beleving	125
Oppervlakte natuurterreinen (ha)	126
GRI-inhoudsopgave 2019	127

Bijlagen

Gegevens leden Ondernemingsraad

- Kelly Hoogeland (voorzitter)
- Fabienne van der Vis (vicevoorzitter)
- Remco Koolbergen
- Hans Spaans
- Kelly Huisman
- André Dam
- Berend de Jong
- Joop van den Dungen
- Johan Schol
- Hubert Kivit
- Tim Fernández y van Tol

Organisaties moeten sinds 25 mei 2018

voldoen aan de Algemene Verordening

Gegevensbescherming (AVG).

Personeelsbezetting PWN

vennootschappelijk

ultimo jaar

Verzuim

	2019	2018
Totaal aantal medewerkers	574	530
Totaal aantal fte	518,93	481,93
Voltijdmedewerkers		
man	286	274
vrouw	51	55
Deeltijdmedewerkers		
man	75	58
vrouw	162	143

	2019	2018
Gemiddeld aantal dienstjaren	16	16

Aantal dienstjaren in aantal medewerkers

<1	89	47
1 tot 5	81	58
5 tot 10	83	101
10 tot 15	76	79
15 tot 20	36	29
20 tot 25	47	50
25 tot 30	51	68
30 tot 35	73	59
35 tot 40	29	29
>40	9	10

55,92% van de medewerkers is 10 jaar of langer in dienst bij het NV PWN

	2019	2018
Gemiddeld verzuimpercentage PWN	5,56	5,38

Personeelsbezetting PWN

vennootschappelijk

ultimo jaar

Gemiddelde leeftijd	2019	2018
	48	49

Leeftijd	Man	Vrouw
< 20	---	---
20 tot 25	6	1
25 tot 30	22	12
30 tot 35	34	30
35 tot 40	27	36
40 tot 45	26	23
45 tot 50	33	31
50 tot 55	59	34
55 tot 60	79	28
60 tot 65	66	15
> 65	9	3
Totaal	361	213

Leeftijd	instroom	uitstroom
< 20	---	---
20 tot 25	---	1
25 tot 30	25	---
30 tot 35	18	6
35 tot 40	15	3
40 tot 45	9	5
45 tot 50	11	2
50 tot 55	7	9
55 tot 60	2	6
60 tot 65	2	6
> 65	---	7
Totaal 2019	89	45

Totaal 2018	47	35
-------------	----	----

Totaal overzicht per

pompstation 2019

Omschrijving	Eenheid	Drinkwater						norm Drinkwater- besluit	
		Andijk	Bergen	Mensink	Laren	Leiduin	Weesperkarspel	min	max
Aluminium	µg/l Al	<1.0	1,2	<1.0	1,8	1,4	3,7		200
Arseen	µg/l As	<0.5	0,7	0,7	0,9	2,0	<0.5		10
Boor	mg/l B	0,06	0,06	0,06	<0.02	0,05	0,03		0,5
Calcium	mg/l Ca	32	44	39	50	40	44		-
Chloride	mg/l Cl	165**	87	120	29	78	60		150 **
Koolstofdioxide	mg/l CO2	1,6	2,6	2,3	2,7	2,2	2,8		-
EGV (elek. geleid.verm. 20°C)	mS/m	83,6	53,0	66,5	34,5	56,8	46,8		<125
Fluoride	mg/l F	0,12	0,09	0,11	0,05	0,12	0,06		1,0
Ijzer	mg/l Fe	<0.01	<0.01	<0.01	<0.01	<0.01	0,01		0,2
Troebeling	FTU	<0.03	<0.03	<0.03	<0.03	<0.03	<0.03		1
Geur (kwalitatief)		aanwezig	afwezig	aanwezig	afwezig	afwezig	afwezig		****
Waterstofcarbonaat	mg/l HCO3	131	145	149	143	175	196	>60	
Kwik	µg/l Hg	<0.02	<0.02	<0.02	<0.02	<0.02	<0.02		1
Totale hardheid	mmol/l	1,36	1,38	1,41	1,41	1,37	1,38	>1.0	
Totale hardheid	°Duits	7,6	7,8	7,9	7,9	7,7	7,7	>5.6	
Kleurgetal	mg/l Pt	<1	3	2	<1	<1	2		20
Lood	µg/l Pb	<0.5	-	-	<0.5	<0.5	<0.5		10
Magnesium	mg/l Mg	13,5	7,1	10,4	4,1	9,3	6,6		-
Mangaan	mg/l Mn	<0.01	<0.01	<0.01	<0.01	<0.01	<0.01		0,05
Natrium	mg/l Na	138	61	90	20	70	52		150
Ammonium	mg/l NH4	<0.02	<0.02	<0.02	<0.02	<0.02	<0.02		0,2
Nitriet	mg/l NO2	<0.007	<0.007	<0.007	<0.007	<0.007	<0.007		0,1
Nitraat	mg/l NO3	4,21	2,56	3,60	6,99	4,12	4,92		50
Zuurstof, opgelost	mg/l O2	11,4	9,6	9,8	5,8	8,2	11,2	>2	
pH berekend	pH	8,15	7,98	8,05	7,96	8,12	8,08	7,0	9,5
Seleen	µg/l Se	<0.5	<0.5	<0.5	<0.5	<0.5	<0.5		10
Verzadigingsindex S.I. berekend	pH	0,05	0,12	0,12	0,15	0,30	0,35	> -0.2	
Smaak (kwalitatief)		afwezig	afwezig	afwezig	afwezig	afwezig	afwezig		****
Sulfaat	mg/l SO4	86	36	53	26	47	10		150
Temperatuur	°C	12,3	12,6	12,8	11,0	13,3	12,2		25
Totaal organisch koolstof	mg/l	1,0	1,1	1,2	0,8	1,4	3,6		****
Aeromonas	kve/100 ml	5	4	0	3	0	31		1000
Clostridium Perfringens	kve/100 ml	0	0	0	0	0	0		0
Coli 37°C	kve/100 ml	0	0	0	0	0	0		0
Enterococcen	kve/100 ml	0	0	0	0	0	0		0
Koloniegetal 22 °C *	kve/ml	4	2	1	2	30	4		100 **
Legionella	kve/l	<100	<100	<100	<100	<100	<100		<100

** Door een verhoogd chloride gehalte in het IJsselmeer zijn ook de waardes in het geleverde drinkwater hoger dan gebruikelijk.

** norm jaargemiddelde
 *** norm geometrisch jaargemiddelde
 **** geen abnormale verandering

Natuur en beleving

Overzicht duinkaartverkoop

en parkeeropbrengsten

	2019	2018
Toegangskarten via internet	€ 803.443	€ 684.243
Toegangskarten via wederverkopers en overig	€ 408.934	€ 474.604
Toegangskarten via kaartautomaten	€ 276.817	€ 257.639
Parkeeropbrengsten	€ 783.269	€ 773.569

Oppervlakte natuurterreinen (ha)

	2019	2018
Totaal PWN-terreinen	7.384	7.383
Noordhollands Duinreservaat (NHD)5)	5.176	5.176
Overige terreinen Noord-Kennemerland	334	333
Bergerbos	87	87
Marquette 1)	113	113
Krengenbosch weilanden 2)	6	6
Driehoek van Boreel 3)	9	9
Tussenduin	24	24
Noordlob Egmond aan Zee 4) en 7)	32	32
Duinen Wijk aan Zee	20	20
Vinkenkrocht	3	3
Weg\Berm Provinciale weg	12	12
Voert 4) en 7)	4	3
Duin en Bosch 6)	24	24
Terreinen Zuid-Kennemerland	1.832	1.832
Kennemerduinen	1.253	1.253
Kraansvlak/Noordduinen/Wurmenveld	438	438
Visscherspad	33	33
Het Vlakje	22	22
Vafamil	47	47
Blondduin	1	1
Sleutelbosje	5	5
Pompstation Overveen	6	6
v.m. terrein camping De Duinrand 5)	10	10
Zusterduin (v.m. PZ-terrein)	12	12
Weg\Berm Provinciale weg 4)	5	5
Overige terreinen PWN	42	42
Bussum	8	8
Laren	20	20
Den Helder	14	14
1) Eigendom PNH 92,4 ha, LNH 11,8 ha, HHNK 9,1 ha		
2) Eigendom LNH 4,81 ha, PNH 1,10 ha		
3) Gedeelte verpacht aan agrariërs, gedeelte wordt ontwikkeld als natuurgebied (nog in te meten)		
4) Aankoop in 2016		
5) 0,52 ha aankoop 2017 Herenweg Egmond		
6) 24 ha aankoop 31-12-2018		
7) Aankoop 1 HA 24 Are en 50 CA 2019 Gem. bergen F590		
overige oppervlakten (bron: Fred v.d. Bosch)		

GRI-inhoudsopgave 2019

GRI-disclosure number   **Omschrijving toelichting**   **Verwijzing of toelichting (2019)**
GRI 102   **Algemene toelichting**

Profiel van de organisatie

102-1	Naam van de organisatie	NV PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland
102-2	Beschrijving van voornaamste merken, producten en/of diensten.	Productie van drinkwater en proceswater en natuurbeheer. Zie PWN en haar omgeving (Over PWN) en Belangrijkste thema's, thema's 1 en 3.
102-3	Locatie van het hoofdkantoor van de organisatie.	Rijksweg 501, 1991 AS, Velsersboek
102-4	Het aantal landen waar de organisatie actief is.	Nederland. Dochterondernemingen PWNT en Aquanet zijn samen actief in 8 landen.
102-5	Eigendomsstructuur en rechtsvorm.	Hoofdstuk "Corporate Governance".
102-6	Afzetmarkten (geografische verdeling, sectoren en soorten klanten).	Hoofdstuk "PWN en haar omgeving (Over PWN)".
102-7	Omvang van de verslaggevende organisatie.	Hoofdstukken "Financiële resultaten" en "PWN en haar omgeving (Over PWN)".
102-8	Totale personeelsbestand naar type werk, geslacht, en arbeidsovereenkomst. Aantal werknemers die niet in dienst zijn (inhuur).	Bijlage "Personeelsbezetting PWN vennootschappelijk ultimo jaar" . PWN rapporteert niet over personeel naar regio, percentage werkzaamheden van de organisatie dat wordt uitgevoerd door personen die juridisch als zelfstandige worden aangemerkt en significante schommelingen in het aantal werknemers. Ons inziens verhogen deze gegevens niet de waarde van ons verslag. Mochten stakeholders dit wel belangrijk vinden dan zullen we dit in toekomstige verslaggeving opnemen.

GRI-inhoudsopgave 2019

GRI-disclosure number   **Omschrijving toelichting**   **Verwijzing of toelichting (2019)**
GRI 102   **Algemene toelichting**

Profiel van de organisatie

102-9	Beschrijving van de toeleveringsketen van de organisatie.	Hoofdstuk "PWN en haar omgeving (De waterketen)".
102-10	Significante veranderingen tijdens de verslaggevingsperiode wat betreft omvang, structuur, eigendom of de waardeketen.	De wijze van consolideren voor wat betreft WRK is gewijzigd van een partiële consolidatie in een deelneming van 50% tegen nettovermogenswaarde.
102-11	Uitleg over de toepassing van het voorzorgsprincipe door de verslaggevende organisatie.	Hoofdstuk "Risicomanagement".
102-12	Extern ontwikkelde economische, milieugerelateerde en sociale charters, principes of andere initiatieven die door de organisatie worden onderschreven.	ISO 9001, ISO 55.001, Barometer Duurzaam Terreinbeheer, Gedragscode Flora- en Faunabeheer, Drinkwaterwet
102-13	Lidmaatschappen van verenigingen (zoals brancheverenigingen) en nationale en internationale belangenorganisaties.	VEWIN, KIWA, RIWA

Strategie

102-14	Verklaring van de hoogste beslissingsbevoegde van de organisatie over de relevantie van duurzame ontwikkeling voor de organisatie en haar strategie	Voorwoord directeur.
102-15	Beschrijving van belangrijke gevolgen, risico's en mogelijkheden	Hoofdstukken "Belangrijkste thema's" en "Onze prestaties in 2019".

GRI-inhoudsopgave 2019

GRI-disclosure number   **Omschrijving toelichting**   **Verwijzing of toelichting (2019)**
GRI 102   **Algemene toelichting**

Ethiek en Integriteit

102-16	Beschrijving van de gehanteerde waarden, principes, standaarden en gedragsnormen binnen de organisatie, zoals een gedragscode.	Hoofdstuk "Corporate Governance" en : Bericht van de Ondernemingsraad".
--------	--	---

Governance

102-18	Bestuursstructuur van het hoogste bestuurslichaam en de commissies die verantwoordelijk zijn voor de besluitvorming ten aanzien van economische, sociale en milieu-impact.	Hoofdstuk "Corporate Governance".
--------	--	-----------------------------------

Betrokkenheid belanghebbenden

102-40	Lijst van groepen belanghebbenden die de organisatie heeft betrokken.	Hoofdstuk "Belangrijkste thema's (Introductie)".
102-41	"Percentage werknemers dat onder een collectieve arbeidsovereenkomst valt."	99,8% (573/574); Alleen de directeur PWN valt niet onder de cao
102-42	Uitgangspunten voor de inventarisatie en selectie van belanghebbenden.	Uitgangspunt is de stakeholderdatabase van PWN. Selectie op basis van weging belang.
102-43	Wijze waarop belanghebbenden worden betrokken waaronder frequentie ervan per type en groep stakeholders.	Alle geïdentificeerde belanghebbenden zijn in 2018 via interviews betrokken. Frequentie voor toekomst dient nog te worden vastgesteld.

GRI-disclosure number Omschrijving toelichting

Verwijzing of toelichting (2019)

GRI 102

Algemene toelichting

Betrokkenheid belanghebbenden

102-44	De voornaamste onderwerpen en vraagstukken die naar voren zijn gekomen in betrokkenheid met belanghebbenden en hoe de organisatie hierop heeft gereageerd.	De voornaamste onderwerpen zijn opgenomen als materieel thema. In het verslag wordt niet specifiek aangegeven welke stakeholders welk thema het belangrijkst vindt. De belangen zijn hierin gewogen en gemiddeld. De vraagstukken worden hier niet toegelicht.
--------	--	--

Opzet van het rapport

102-45	a. Overzicht van entiteiten opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening van de organisatie of in gelijkwaardige documentatie. b. Entiteiten in de geconsolideerde jaarrekening die niet zijn opgenomen in het verslag.	Hoofdstuk "Toelichting op de geconsolideerde balans" en "Toelichting op de geconsolideerde winst- en verliesrekening".
102-46	Proces voor het bepalen van de inhoud en specifieke afbakening van het verslag en hierbij gehanteerde uitgangspunten.	Hoofdstuk "Over dit verslag".
102-47	Overzicht van materiële onderwerpen die tijdens het proces ter bepaling van de inhoud van het verslag zijn vastgesteld.	Hoofdstukken "Belangrijkste thema's" en "Onze prestaties in 2018".
102-48	Gevolgen van een eventuele herformulering van informatie die in een eerder verslag is verstrekt en de redenen voor deze herformulering.	Er hebben in de verslaggevingsperiode geen herformuleringen plaatsgevonden.
102-49	Significante veranderingen ten opzichte van vorige verslagperiodes ten aanzien van de materiële thema's en afbakening.	Er hebben in de verslaggevingsperiode geen significante veranderingen plaatsgevonden die van invloed zijn op de reikwijdte en afbakening.

GRI-inhoudsopgave 2019

GRI-disclosure number   **Omschrijving toelichting**
GRI 102   **Algemene toelichting**

Verwijzing of toelichting (2019)

Opzet van het rapport

102-50	Verslaggevingsperiode waarop de verstrekte informatie betrekking heeft.	1 januari 2019 t/m 31 december 2019
102-51	Datum van het vorige verslag.	29 april 2019
102-52	Verslaggevingscyclus	Jaarlijks per kalenderjaar
102-53	Contactpersoon voor vragen over het verslag of de inhoud daarvan.	U kunt vragen stellen of uw mening geven via mcservices@pwn.nl
102-54	Wijze van verwerking rapportage conform de GRI standaarden: 1: Opgesteld volgens de GRI standaard: Core. 2: Opgesteld volgens de GRI standaard: Comprehensive.	Opgesteld volgens de GRI standaard Core.
102-55	GRI inhoudsopgave met de gebruikte GRI standaarden.	Zie deze bijlage.
102-56	Verwijzing naar het externe assurance-rapport, in geval het rapport extern is geverifieerd.	Er is geen extern assurance rapport.

GRI-inhoudsopgave 2019

GRI-disclosure number   **Omschrijving toelichting**   **Verwijzing of toelichting (2019)**
GRI 103   **Management en bestuur**

103-1	Vermelding voor elk materieel thema waarom het materieel is. Afbakening van het thema binnen of buiten de organisatie. Wat is de betrokkenheid van de organisatie en wat is de impact?	Hoofdstuk "Belangrijkste thema's (Inleiding en managementbenadering)". Per materieel thema wordt de managementbenadering verder gespecificeerd in het betreffende hoofdstuk.
103-2	Vermelding voor elk materieel thema hoe de organisatie het thema aanstuurt en een verklaring van het doel met betrekking tot deze aanpak.	Hoofdstuk "Belangrijkste thema's (Inleiding en managementbenadering)". Per materieel thema wordt de managementbenadering verder gespecificeerd in het betreffende hoofdstuk.
103-3	Evaluatie van de managementaanpak voor elk materieel thema.	Hoofdstuk "Belangrijkste thema's (Inleiding en managementbenadering)". Per materieel thema wordt de managementbenadering verder gespecificeerd in het betreffende hoofdstuk.

GRI 303   **Water**

303-1	<p>a. Totale wateronttrekking per bron in 1000 m³ per jaar, inclusief een specificatie van de bronnen.</p> <p>b. Licht de gebruikte standaarden, methodologie en aannames toe.</p>	<p>a.: Grondwater: 5.022 m³; Duinwater: 1.008 m³; Inkoop drinkwater 17.057 m³; Inkoop voorgezuiverd water (WRK, oppervlaktewater): 60.177 m³; Gewonnen oppervlaktewater (PSA): 28.045 m³.</p> <p>b.: Aantallen geregistreerd door volumestroommeters, vastgelegd in centrale productiedatabase en opgenomen in standaardrapportages.</p>
-------	---	---

GRI-inhoudsopgave 2019

GRI-disclosure number	Omschrijving toelichting	Verwijzing of toelichting (2019)
GRI 303	Water	
303-2	<p>a. Waterbronnen waarvoor wateronttrekking significante gevolgen heeft. Beschrijving in grootte (in m³ per jaar) van de waterbron, status (beschermde gebied), waarde in biodiversiteit (bijv. aantal beschermde diersoorten) en het belang van de waterbron voor de lokale bevolking.</p> <p>b. Licht de gebruikte standaarden, methodologie en aannames toe.</p>	<p>a. Door de symbiose van drinkwater en natuur is het significante gevolg dat het NHD een parel in het Noord-Hollandse landschap is. De onttrekking van natuurlijk duinwater is minimaal, het meeste water voor de productielocaties is voorgezuiverd infiltratiewater. Door de drinkwaterfunctie wordt het gebied gevrijwaard van niet natuurlijke projectontwikkelingen. Deze natuurlijke bescherming wordt bevestigd door de wettelijke randvoorwaarden. De biodiversiteit is groot (De prestatie-indicator biodiversiteit heeft de waarde 21/30 en is derhalve 70%). Het IJsselmeer is voor PWN de belangrijkste bron voor de drinkwatervoorziening. Onze onttrekking is marginaal ten opzichte van de andere gebruikers. De invloed door PWN op de ecologie van het IJsselmeer is navenant beperkt.</p> <p>b. Kubieke meters geregistreerd door volumestroommeters, vastgelegd in centrale productiedatabase en opgenomen in standaardrapportages.</p>
303-3	<p>a. Percentage en totale volume van water dat gerecycled en hergebruikt is door PWN</p> <p>b. Percentage en totale volume van water dat gerecycled en hergebruikt als percentage van de totale wateronttrekking zoals vermeld onder GRI 303-1.</p> <p>c. Licht de gebruikte standaarden, methodologie en aannames toe.</p>	<p>a: 3,7%, 3.937.000 m³ spoelwater</p> <p>b: 3,7%, 3.937.000 m³ spoelwater</p> <p>c: aantallen geregistreerd door volumestroommeters, vastgelegd in centrale productiedatabase en opgenomen in standaardrapportages.</p>

GRI-inhoudsopgave 2019

GRI-disclosure number   **Omschrijving toelichting**   **Verwijzing of toelichting (2019)**
GRI 304   **Biodiversiteit**

304-1	Geografische locatie en oppervlakte in km ² van land dat grenst aan beschermde gebieden en/of gebieden met een hoge biodiversiteitswaarde buiten beschermde gebieden. Van dit land het doel (bijvoorbeeld winning, kantoor) beschrijven en status van bescherming toelichten.	In totaal beheert PWN 7.528 ha gebied. Dit gebied bestaat uit duingebieden, weiden en bossen tussen Bergen en Zandvoort. De duingebieden zijn opgenomen in het Europese netwerk van natuurgebieden (Natura 2000). Er geldt voor 7.269 ha beperkingen tav landgebruik, gericht op de bescherming van waterkwaliteit van de drinkwaterbronnen. 524 ha betreft het waterwingebied dat alleen bestemd is voor de waterwinfunctie en niet vrij toegankelijk is. 6.712 ha is het beheerde natuurgebied dat is opengesteld voor het publiek.
304-2	Beschrijving van significante gevolgen van activiteiten, producten en diensten op de biodiversiteit in beschermde gebieden en gebieden met een hoge biodiversiteitswaarde buiten beschermde gebieden.	PWN voert veel effectstudies uit op het gebied van natuurtoetsen, gedragscode Flora en faunawet en onderzoeksrapporten. In opdracht van en in samenwerking met de Provincie Noord-Holland vinden herstelprojecten in het beheergebied plaats in het kader van de bestrijding van de gevolgen van stikstofdepositie.
304-3	Beschermd of herstelde leefomgevingen. a. Beschrijf de omvang en locatie van alle beschermde of herstelde habitats en of de succesvolle herstelling door een externe partij is getoetst. b. Beschrijf of er samenwerkingsverbanden zijn met derde partijen of gebieden te beschermen danwel herstellen, zo ja met welke partijen. c. Beschrijf de status van elk gebied, gebaseerd op de conditie aan het eind van het boekjaar. d. Licht de gebruikte standaarden, methodologie en aannames toe.	a) 69 hectare, met name natuurherstel vochtige duinvalleien (28) en bestrijding invasieve exoten (31). De bijna 5 jaar jonge windsleuven in de zeereep van de Kennemerduinen laten onverwachte grootse verstuuving zien met landinwaartse zandlobben van meer dan 100 m wat door Universiteit Utrecht wordt gemonitord: de helft van het zand van de lob komt van het strand en de andere helft van erosie van de sleufvanden.

GRI-inhoudsopgave 2019

GRI-disclosure number	Omschrijving toelichting	Verwijzing of toelichting (2019)
GRI 304	Biodiversiteit	
304-3	<p>Beschermde of herstelde leefomgevingen.</p> <p>a. Beschrijf de omvang en locatie van alle beschermde of herstelde habitats en of de succesvolle herstelling door een externe partij is getoetst.</p> <p>b. Beschrijf of er samenwerkingsverbanden zijn met derde partijen of gebieden te beschermen danwel herstellen, zo ja met welke partijen.</p> <p>c. Beschrijf de status van elk gebied, gebaseerd op de conditie aan het eind van het boekjaar.</p> <p>d. Licht de gebruikte standaarden, methodologie en aannames toe.</p>	<p>b) Sinds 2016 is PWN bezig met gebiedsprocessen aan de binnenduinrand van het NHD (Ecoverbindingen Egmond; Zeeweg Castricum en De Zanderij).</p> <p>Doel van deze gebiedsprocessen is, in samenwerking met externe partijen, het vergroten van de biodiversiteit, de natuurbescherming en verbetering recreatieve zonerings. PWN ontwikkelt partnership, uitmondend in (samenwerkings)projecten, zoals het herstel van duinrellen met de gemeente Castricum en het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier samen.</p> <p>We hebben aandacht en samenwerking in relatie tot de bescherming van archeologie en werken hierbij samen met archeologische partners, zoals bij de ontwikkelingen bij Waterrijk en Brabantse landbouw.</p> <p>We werken reeds 23 jaar samen in het Nationaal park Zuid-Kennemerland (NPZK) met negen andere partijen om zo het park te beheren als zijnde één gebied. In 2017 is het tweede ecoduct over de brede Zeeweg gerealiseerd en is met de derde een aanvang gemaakt om voor de natuur van het NPZK de spoorlijn te overbruggen.</p> <p>Er is samenwerking op gebied van het beheer van integrale begrazing (met SBB en NM) in het gebied Zuid Kennemerland.</p>

GRI-inhoudsopgave 2019

GRI-disclosure number   **Omschrijving toelichting**   **Verwijzing of toelichting (2019)**
GRI 304   **Biodiversiteit**

304-3	Beschermd of herstelde leefomgevingen. a. Beschrijf de omvang en locatie van alle beschermde of herstelde habitats en of de succesvolle herstelling door een externe partij is getoetst. b. Beschrijf of er samenwerkingsverbanden zijn met derde partijen of gebieden te beschermen danwel herstellen, zo ja met welke partijen. c. Beschrijf de status van elk gebied, gebaseerd op de conditie aan het eind van het boekjaar. d. Licht de gebruikte standaarden, methodologie en aannames toe.	c) In 2018 is de volgende grond aangekocht: - Een perceel grond gelegen op/aan het voormalig terrein van Duin en Bosch, Bosvak F, ter grootte van 24 ha.
-------	---	---

GRI-inhoudsopgave 2019

GRI-disclosure number	Omschrijving toelichting	Verwijzing of toelichting (2019)
GRI 304	Biodiversiteit	
304-3	<p>Beschermde of herstelde leefomgevingen.</p> <p>a. Beschrijf de omvang en locatie van alle beschermde of herstelde habitats en of de succesvolle herstelling door een externe partij is getoetst.</p> <p>b. Beschrijf of er samenwerkingsverbanden zijn met derde partijen of gebieden te beschermen danwel herstellen, zo ja met welke partijen.</p> <p>c. Beschrijf de status van elk gebied, gebaseerd op de conditie aan het eind van het boekjaar.</p> <p>d. Licht de gebruikte standaarden, methodologie en aannames toe.</p>	<p>d) Er is een beleidskader aangaande grondaankopen ten behoeve van natuurontwikkeling en biodiversiteit. PWN participeert in het landelijk Kustpact (ondertekening feb.2017) & successievelijk provinciaal proces Toekomstperspectief en kustzoning. Rijkswaterstaat en 10 natuurorganisaties waaronder PWN hebben een convenant afgesloten voor onderzoek naar de gevolgen voor de natuur van het opspuiten van zand ter bescherming van de Nederlandse kust. Deze zandsuppleties beïnvloeden namelijk ook de natuurlijke ontwikkeling van de duinen. Onderzocht wordt o.a. hoe daar rekening mee te houden of juist gebruik van te maken om de kwaliteit van de natuur in de duinen te verbeteren. Tata Steel en PWN hebben sedert 2016 een samenwerkingsovereenkomst om te zoeken naar mogelijkheden om ecologische verbindingen tussen het Tata Steelterrein en de omliggende natuurgebieden te versterken, alsmede een pakket maatregelen uit te voeren dat positief bijdraagt aan de ontwikkeling van het Noord-Hollands Duinreservaat.</p>

GRI-inhoudsopgave 2019

GRI-disclosure number	Omschrijving toelichting	Verwijzing of toelichting (2019)
-----------------------	--------------------------	----------------------------------

GRI 304	Biodiversiteit	
304-4	Strategieën, huidige maatregelen en toekomstige plannen voor het beheersen van de gevolgen van de biodiversiteit, zoals rode lijst en nationale conservatielijst. Aantal op de rode lijst van de IUCN vermelde soorten en soorten op nationale beschermingslijsten met habitats in gebieden binnen de invloedssfeer van bedrijfsactiviteiten, ingedeeld naar hoogte van het risico van uitsterven.	Aanwijzingsbesluiten Natura 2000; Beheerplannen Natura 2000; Beheerovereenkomst met provincie Noord-Holland; Beheernota PWN; Gebiedsplan Noord-Hollands Duinreservaat; Beheeren Inrichtingsplan Zuid-Kennemerland; Programma aanpak stikstof (PAS) diverse natuurherstelprojecten. Landelijk Kustpact & participatie provinciaal proces Toekomstperspectief en kustzonerings.

GRI 403	Gezondheid en veiligheid op het werk	
---------	--------------------------------------	--

403-1	Percentage van het personeelsbestand dat is vertegenwoordigd in formele gezamenlijke Arbo-commissies van werkgevers en werknemers die bijdragen aan de controle op en advies over de Arbo-programma's.	100%. PWN heeft gekozen voor de maatwerkregeling van de Arbowet. Dit impliceert dat elk Arbo-gerelateerd onderwerp alleen met instemming van de OR, die het voltallige personeel vertegenwoordigt, kan worden vastgesteld.
-------	--	--

GRI-inhoudsopgave 2019

GRI-disclosure number   **Omschrijving toelichting**   **Verwijzing of toelichting (2019)**
GRI 403   **Gezondheid en veiligheid op het werk**

403-2	<p>Letsel-, beroepsziekte-, uitvaldagen- en verzuimcijfers en het aantal werk gerelateerde sterfgevallen naar geslacht en regio.</p>	<p>Het verzuimcijfer over 2019 is 5,56%, een toename van 0,21 % t.o.v. 2018 (5,35%). De meldingsfrequentie is gedaald naar 0,98 (2018: 1,06)</p> <p>In 2019 zijn 211 incidenten in het kader van kwaliteit, Arbo en milieu geregistreerd in Topdesk en gerapporteerd via BI. In vergelijking met 2018 is dit een toename met 44 meldingen. Deze toename is met name te wijten aan gerichte campagnes om medewerkers meer incidentmeldingen te laten melden.</p> <p>Gedurende het verslagjaar hebben zich geen werk gerelateerde sterfgevallen voorgedaan.</p> <p>Vier Arbo-incidenten hebben een verzuim van meer dan drie dagen als gevolg gehad. Bij twee van deze ongevallen zijn externen, werkzaam op PWN locaties betrokken.</p> <p>Resume 2019.</p> <table data-bbox="1290 1021 1832 1182"> <tr> <td>Meldingen Top Desk</td> <td>211</td> </tr> <tr> <td>Ongevallen zonder verzuim</td> <td>totaal 5</td> </tr> <tr> <td>waarvan 3 'eigen medewerkers'</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Ongevallen met verzuim</td> <td>totaal 4</td> </tr> <tr> <td>waarvan 2 'eigen medewerkers'</td> <td></td> </tr> </table>	Meldingen Top Desk	211	Ongevallen zonder verzuim	totaal 5	waarvan 3 'eigen medewerkers'		Ongevallen met verzuim	totaal 4	waarvan 2 'eigen medewerkers'	
Meldingen Top Desk	211											
Ongevallen zonder verzuim	totaal 5											
waarvan 3 'eigen medewerkers'												
Ongevallen met verzuim	totaal 4											
waarvan 2 'eigen medewerkers'												

GRI-inhoudsopgave 2019

GRI-disclosure number   **Omschrijving toelichting**   **Verwijzing of toelichting (2019)**
GRI 403   **Gezondheid en veiligheid op het werk**

403-3	Werknemers met een hoog risico op ziekten die verband houden met hun beroep.	<p>PWN heeft in 2019 als Speerpunt en bijbehorend programma 'veiligheid op 1'. Doel is het verhogen van het veiligheidsbewustzijn van trede 1 (pathologisch) naar trede 3 (berekend) eind 2020. PWN ligt op koers v.w.b. deze doelstelling.</p> <p>Daarnaast heeft PWN aandacht voor werkzaamheden en werknemers met een hoog risico. De doelstelling hierbij is om gezondheidsrisico's te beperken en beroepsziekten te voorkomen om verzuim te voorkomen. PWN stelt middelen ter beschikking om gezond en vitaal te blijven. PWN voert RIE's uit, biedt werknemers Arbeidsgezondheidskundig Onderzoek (AGO) aan en voorzien we in benodigde en verplichte trainingen, cursussen en voorlichting. Tevens is dit onderwerp onderdeel van de HRM-cyclus.</p>
403-4	Afspraken over Arbo-onderwerpen vastgelegd in formele overeenkomsten met vakbonden.	Afspraken worden vastgelegd op brancheniveau (cao) of bedrijfsniveau. Het laatste gebeurt in overleg met de Ondernemingsraad.

GRI-inhoudsopgave 2019

GRI-disclosure number   **Omschrijving toelichting**   **Verwijzing of toelichting (2019)**
GRI 404   **Training en opleiding**

404-1	Gemiddeld aantal uren dat een werknemer per jaar besteedt aan opleidingen, onderverdeeld naar geslacht en werknemerscategorie.	2,17% (opleidingskosten: k€ 819/totale loonsom: k€ 37.736). Percentage 2018: 1,78% De specifieke ureninformatie is niet beschikbaar er wordt geen onderscheid gemaakt naar geslacht en functieniveau. Wordt gerapporteerd als opleidingskosten t.o.v. de loonsom. (Onder de opleidingskosten verstaan wij de uitgaven van opleidingen, symposia en coaching).
-------	--	--

GRI-inhoudsopgave 2019

GRI-disclosure number	Omschrijving toelichting	Verwijzing of toelichting (2019)
GRI 404	Training en opleiding	
404-2	Programma's voor competentie management en levenslang leren die de blijvende inzetbaarheid van werknemers garanderen en hen helpen bij het afronden van hun loopbaan.	<p>Deze programma's zijn geborgd in de HRM-Cyclus en in het IGM-beleid van PWN.</p> <p>Daarnaast is 'Kwaliteit organisatie' als speerpunt opgenomen in het Beleidsplan 2019 met de vier deelonderdelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - EénPWN - Juiste mensen op juiste plek (SPP) - Procesgericht werken - PWN is aantrekkelijke werkgever <p>Vanuit de kernwaarden Verbinden, Vernieuwen en Waarmaken is het strategische Thema 'Medewerkerstevredenheid en engagement' omgebogen naar Kwaliteit organisatie, hiermee wordt breder ingezet dan in voorgaande jaren. De vier benoemde speerpunten (éénPWN, juiste mensen op juiste plaats, procesgericht werken en PWN is aantrekkelijke werkgever) dragen allen bij aan de kwaliteit van de organisatie, Gezien de onderlinge samenhang is dit integraal uitgewerkt in één speerpunt. Hiervoor een A3 systematiek een uitwerking gemaakt, met daarin de achtergrond, huidige situatie, doelstelling en de tegenmaatregelen (acties) in 2019. Deze actie zijn geborgd in de sectorjaarplannen.</p>
404-3	Percentage werknemers dat regelmatig wordt ingelicht omtrent prestatie- en loopbaanontwikkeling naar geslacht en medewerkerscategorie.	Inlichting vindt plaats via e-Plaza. De HRM-cyclus is van toepassing voor alle medewerkers (100%). Zie ook toelichting hierboven.

GRI-inhoudsopgave 2019

GRI-disclosure number   **Omschrijving toelichting**   **Verwijzing of toelichting (2019)**
GRI 417   **Marketing**

417-1	Type informatievoorziening over producten en diensten dat verplicht is gesteld volgens de procedures van de organisatie en het percentage belangrijke producten en diensten waarvoor die informatieplicht geldt.	100% van ons drinkwater wordt continu gecontroleerd om hiermee de kwaliteit te waarborgen. Deze kwaliteit wordt middels de drinkwaterkwaliteitsindex in dit jaarverslag weergegeven. Onze kwaliteit over 2019 bedraagt voor productie 93,4 en voor distributie 95,8. Voor beiden bedroeg de norm 90.
-------	--	--

GRI-inhoudsopgave 2019

GRI-disclosure number	Omschrijving toelichting	Verwijzing of toelichting (2019)
GRI 417	Marketing	
417-2	<p>Totaal aantal gevallen van niet-naleving van regelgeving en vrijwillige codes inzake de informatievoorziening over en etikettering van producten en diensten, naar type uitkomst (boete, straf of waarschuwing).</p>	<p>In de declaration of accountability (DoA) 2019 legt PWN verantwoording af aan alle belanghebbenden over de naleving van privacy wetgeving, waaronder met name de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Met de DoA laat PWN zien dat zij de verplichtingen vanuit wetgeving beheerst en naleeft. Dit gebeurt op basis van de privacy en security administratie, die de FG voert. Met een audit op de DoA bewijst PWN de effectieve werking van de privacy en security administratie. Hiermee geeft PWN een totaalbeeld van 'accountability' af.</p> <p>PWN respecteert haar relaties en verwerkt de persoonsgegevens van haar relaties integer en zorgvuldig.</p> <p>De FG legt in de vorm van de Declaration of Accountability (DoA) verantwoording af aan het maatschappelijk verkeer over de naleving van de AVG en andere van toepassing zijnde wetgeving op privacy gebied. Met de DoA laat PWN zien dat zij de verplichtingen vanuit wetgeving beheerst en naleeft. De effectieve werking van de DoA wordt met een audit op de DoA van de FG vastgesteld. Hiermee geeft PWN een totaalbeeld van 'accountability' af.</p> <p>Er hebben in 2019 geen gevallen plaatsgevonden waaruit een boete, straf of waarschuwing het gevolg was.</p>

